

Aktualizacja
Strategii Rozwoju Gminy Bytów na lata 2015-2025
z perspektywą do roku 2030

Spis treści

I.	Wstęp	4
1.	Cel opracowania aktualizacji strategii rozwoju gminy Bytów	4
2.	Zgodność z dokumentami strategicznymi szczebla krajowego i regionalnego	5
3.	Metodologia opracowania	6
II.	Ogólna charakterystyka przestrzenna gminy	8
1.	Położenie geograficzne	8
2.	Środowisko przyrodnicze i kulturowe	11
3.	Spółeczeństwo	13
4.	Gospodarka	13
III.	Analiza SWOT	14
1.	Mocne strony	14
2.	Słabe strony	15
3.	Szanse	15
4.	Zagrożenia	15
IV.	Najważniejsze wnioski i rekomendacje wynikające z diagnozy przeprowadzonej na potrzeby opracowania aktualizacji strategii rozwoju gminy Bytów	16
V.	Wizja rozwoju	38
VI.	Misja	40
VII.	Cele strategiczne i operacyjne gminy Bytów	41
VIII.	Katalog kierunków działań i najważniejszych zadań planowanych do realizacji w okresie obowiązywania Strategii	47
1.	Zadania inwestycyjne na okres 2022 - 2030	47
IX.	Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy Bytów wraz z katalogiem planowanych do realizacji zadań/działan	61
X.	Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań	64
XI.	Ramy finansowe	65
1.	Wnioski i uwagi końcowe do ram finansowych	66
XII.	Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy	67
1.	Strefa miejska	68
2.	Strefa wiejska	71
XIII.	Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie	72
XIV.	System realizacji Strategii	74
1.	System wdrażania	74
2.	Monitorowanie i ewaluacja	75
3.	Wskaźniki do oceny realizacji strategii	76

4. Aktualizacja	78
5. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	78
Zestawienie tabel, wykresów i map	84
Załączniki	86
1. Wykaz zadań drogowych – planowanych do realizacji w strategii rozwoju gminy Bytów wraz z infrastrukturą towarzyszącą.....	86
2. Prace uczniów bytowskich przedszkoli i szkół wyróżnione w konkursie pn. "Jak widzę Bytów za 10 lat"	88

I. Wstęp

1. Cel opracowania aktualizacji strategii rozwoju gminy Bytów

Podstawowym celem działania samorządu jest zaspokojenie zbiorowych potrzeb lokalnej społeczności poprzez realizację określonych w ustawie o samorządzie terytorialnym zadań własnych. Jako, że zaspokajanie potrzeb jest procesem ciągłym wymagającym konsekwentnej troski o poprawę jakości wspólnotowego życia na każdym jego etapie, należy ten proces starannie zaplanować. Strategia rozwoju gminy jest w istocie takim planem, który w systemie zarządzania lokalną polityką rozwoju pełni kluczową rolę.

Gmina Bytów posiada taki plan - to dotychczasowo obowiązująca Strategia Rozwoju na lata 2015-2025. Każdy dokument strategiczny nie jest w swojej treści zbiorem obowiązujących przepisów ani też katalogiem obligatoryjnych zadań. Wyznacza jedynie kierunki działań służące realizacji przyjętych, a nie narzuconych celów. Strategia jest doskonałym narzędziem podpowiadającym, w jaki sposób i jakimi środkami realizować różne przedsięwzięcia i zadania. Zaznaczyć przy tym należy, że jest to dokument „żywy”. Na każdym etapie jego realizacji można po dokonaniu określonych procedur zmieniać jego poszczególne elementy. Taka konieczność występuje najczęściej w sytuacji zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych związanych np. z określoną polityką państwa, czy też ze zdarzeniami losowymi, trudnymi do przewidzenia - jak pandemia SARS-COVID-19. Dodatkowym pretekstem może być też sytuacja lokalna, związana z analizą barier i ewentualnych hamulców dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy.

Aktualnie obowiązująca Strategia Rozwoju gminy Bytów przyjęta została do realizacji uchwałą Rady Miejskiej w Bytowie 17 września 2014 r. Podstawą przyjętych wówczas głównych celów strategicznych i kierunków działań była diagnoza opracowana na bazie informacji i danych - zebranych w trakcie procedury jej przygotowania z lat poprzednich, gdzie rok 2013 był ostatnim okresem sygnowania danych. Lata 2014-2020 to czas aktualnie mijającej unijnej perspektywy finansowej, w okresie której gmina Bytów, dzięki opracowanym programom i projektom konstruowanym na bazie aktualnie obowiązującej strategii, stała się beneficjentem znacznych środków na rozwój.

Obecnie na szczeblu krajowym i regionalnym trwają intensywne przygotowania do wdrożenia nowych dokumentów strategicznych, pozwalających na absorpcję środków w nowym okresie finansowania, jaki przypada na lata 2021-2027. W szczególności zwrócić należy uwagę na aktualizację ustawy o polityce rozwoju, która wprowadzi nie narzuca obowiązku tworzenia gminnych strategii rozwoju, jednakże w przypadku ich opracowywania określa zasady ich przyjmowania i konstruowania.

Ważnym dokumentem, wobec którego każda strategia musi być spójna, jest przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 17 września 2019 r. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 oraz Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030 (SRWP 2030). SRWP 2030 została przyjęta uchwałą Sejmiku w dniu 12 kwietnia 2021 r., której ewentualne zmiany, mogą wywierać aktualizację Strategii Rozwoju Gminy Bytów na lata 2015-2025 z perspektywą do roku 2030 i uwzględnienie w jej ramach ustaleń i rekomendacji określonych w SRWP 2030. Te okoliczności oraz uwidocznione w ostatnich latach obszary i problemy wymagające zwiększonej uwagi w zakresie podejmowanych interwencji, implikują potrzebę aktualizacji dotychczasowej strategii wraz z rozszerzeniem perspektywy jej oddziaływania do roku 2030, co spójne będzie z okresem obowiązywania najważniejszych strategii szczebla wyższego.

Dodatkową przesłanką do opracowania aktualizacji jest potrzeba wypełnienia luki po zakończeniu obowiązywania Planu Gospodarki Niskoemisyjnej, poprzez rozbudowanie

obszaru dotyczącego ochrony środowiska o odpowiednie kierunki działań i objęcie tej sfery szczególnym monitoringiem w zakresie realizacji zadań i osiągania zakładanych wskaźników. Ponadto w trakcie procedury opracowywania aktualizacji strategii zadbano o większą spójność tego dokumentu z innymi aktualnie obowiązującymi w gminie wieloletnimi programami.

2. Zgodność z dokumentami strategicznymi szczebla krajowego i regionalnego

Najważniejszym obecnie dokumentem szczebla krajowego wyznaczającym priorytety i kierunki rozwoju jest Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego. Dokument ten przyjęty do realizacji we wrześniu 2019 r. jest wykładnią polityki regionalnej zawartej w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju. Zawiera on między innymi siedem wyzwań rozwojowych kraju do 2030 r. w ujęciu regionalnym:

Wyzwanie 1 (W1) - Adaptacja do zmian klimatu oraz ograniczanie zagrożeń dla środowiska.

Wyzwanie 2 (W2) - Przeciwdziałanie negatywnym skutkom procesów demograficznych.

Wyzwanie 3 (W3) - Rozwój i wsparcie kapitału ludzkiego i społecznego.

Wyzwanie 4 (W4) - Wzrost produktywności i innowacyjności regionalnych gospodarek.

Wyzwanie 5 (W5) - Rozwój infrastruktury podnoszącej konkurencyjność, atrakcyjność inwestycyjną i warunki życia w regionach.

Wyzwanie 6 (W6) - Zwiększenie efektywności zarządzania rozwojem oraz współpracy między samorządami terytorialnymi i między sektorami.

Wyzwanie 7 (W7) - Przeciwdziałanie nierównościom terytorialnym i przestrzennej koncentracji problemów rozwojowych oraz niwelowanie sytuacji kryzysowych na obszarach zdegradowanych.

Analizując cele strategiczne i operacyjne zawarte w zaktualizowanej strategii rozwoju gminy Bytów łatwo można dostrzec, że zdecydowana ich większość odpowiada przytoczonym wyzwaniom. Schemat powiązań przedstawiono w tabeli nr 10.

Dbając o spójność Strategii Rozwoju Gminy Bytów z odpowiednimi dokumentami szczebla wyższego dużą uwagę skupiono na analizie najważniejszych dokumentów programowych obowiązujących w obszarze naszego regionu, przyjętych uchwałami Sejmiku województwa Pomorskiego. Wymienić tu należy między innymi Plan zagospodarowania przestrzennego woj. pomorskiego 2030, którego zapisy, w tym wytyczne i rekomendacje, zostały uwzględnione w katalogu kierunków działań i zadań zawartych w aktualizowanej gminnej strategii. W szczególności uwzględniono oparcie dalszego zrównoważonego rozwoju gminy Bytów o ustaloną w Planie Zagospodarowania Przestrzennego woj. pomorskiego ośnowę ekologiczną, a także przyjęto gotowość kontynuacji budowy trwałych powiązań społeczno-gospodarczych w ramach Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Bytów.

Strategia rozwoju gminy Bytów uwzględnia w związku z powyższym w swoich zapisach fakt uznania w strategicznych dokumentach regionalnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Bytów jako wymagającego szczególnej interwencji. Odpowiednia adnotacja dotycząca tego obszaru zawarta jest na str. 54. Podstawowym dokumentem strategicznym szczebla regionalnego jest przyjęta w kwietniu tego roku Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030. Zawarte w tym dokumencie rekomendacje i ustalenia dotyczące prowadzenia polityk lokalnych zostały podczas prac nad aktualizacją Strategii Rozwoju Gminy przeanalizowane i uwzględnione zarówno w zakresie celów strategicznych, jak i celów operacyjnych.

Mając na uwadze spójność aktualizowanej Strategii Rozwoju Gminy z tym najważniejszym strategicznym dokumentem szczebla regionalnego, który uwzględnia szereg

resortowych programów obowiązujących w woj. pomorskim, takich jak: Program ochrony powietrza, program ochrony środowiska przed hałasem, Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego - autorzy opracowania uznali za zbędne wykazywanie konkretnych powiązań z tymi poszczególnymi dokumentami przyjmując, że wystarczająca jest analiza i wykazanie spójności celów zawartych w dokumencie nadrzędnym.

Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030 wskazuje trzy cele strategiczne oraz w dalszym rozwinięciu 12 celów operacyjnych. Ich katalog prezentuje tabela nr 11. Powiązania tych celów z celami przyjętymi w aktualizowanej Strategii rozwoju gminy Bytów obrazuje tabela nr 12, w której w sposób symboliczny przedstawiono silne, umiarkowane i minimalne powiązania pomiędzy poszczególnymi celami. Matryca powiązań jest bardzo wyraźna - stąd wniosek, że Strategia Rozwoju Gminy Bytów jest spójna z strategicznym dokumentem regionalnym.

3. Metodologia opracowania

Projekt aktualizacji strategii rozwoju gminy Bytów powstał, jako wynik prac zespołu powołanego Zarządzeniem Burmistrza w celu jego opracowania. W skład zespołu weszły osoby z kierownictwa Urzędu Miejskiego, Rady Miejskiej w Bytowie oraz przedstawiciele wydziałów i jednostek samorządowych.

Zespół pracował w oparciu o regulamin będący załącznikiem do Zarządzenia. Głównym założeniem w procesie tworzenia tego strategicznego dokumentu było włączenie jak najszerszej grupy interesariuszy mających na co dzień styczność z działaniami na rzecz rozwoju gminy. Pomimo nowych, wynikających z ustawy o polityce rozwoju uwarunkowań, determinujących obligatoryjną zawartość każdej strategii rozwoju gminy, postanowiono stworzyć ten dokument siłami własnymi. W tym celu wykorzystano doświadczenie wielu pracowników Urzędu Miejskiego w Bytowie, jak i podległych mu jednostek organizacyjnych, wynikające z opracowania wielu strategicznych dokumentów, jakie funkcjonują obecnie, a były przyjmowane w nieodległym czasie uchwałami Rady Miejskiej. Do nich w pierwszej kolejności zaliczyć można przyjęte 26 czerwca 2019 r. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego oraz Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Bytów na lata 2021 – 2025, którą przyjęto do realizacji 24 lutego 2021 r.

W strukturze zespołu roboczego ds. aktualizacji dotychczasowej strategii wyodrębniono Grupę Koordynacyjno-Planistyczną, na której spoczywał obowiązek nadzoru, koordynacji i weryfikacji poszczególnych etapów pracy. Grupie Koordynacyjno-Planistycznej przewodniczył Burmistrz Bytowa, który w ten sposób nadzorował całość procesu tworzenia aktualizacji strategii.

Podczas prac związanych z opracowywaniem nowej wersji SRGB należało uwzględnić wymagania określone w ustawie o polityce rozwoju. Zgodnie z nimi budowa nowej strategii, bądź aktualizacja już istniejącej, powinna określić cele i przedsięwzięcia kierunkowe w trzech zasadniczych obszarach (sferach): przestrzennym, społecznym i gospodarczym. W związku z powyższym powołano trzy grupy robocze: Grupę Sfery Przestrzennej (GSP), Grupę Sfery Społecznej (GSS) oraz Grupę Sfery Gospodarczej (GSG). Pracami poszczególnych grup kierowały osoby wyznaczone przez Burmistrza Bytowa, a uczestniczyć w nich mogli oprócz wskazanych przez Burmistrza przedstawicieli Urzędu Miejskiego i samorządowych instytucji również przedstawiciele Rady Miejskiej oraz inne osoby dopraszane przez przewodniczących grup.

W całym procesie budowy nowego dokumentu strategicznego bardzo istotne znaczenie miała diagnoza stanu wyjściowego. Dla jej opracowania wykorzystano dostępny zasób informacji i wiedzy, jakim dysponowali poszczególni członkowie grup roboczych oraz wgląd do

profesjonalnych portali i folderów wykorzystujących zaktualizowane dane prezentowane przez Główny Urząd Statystyczny. Narzędziem wykorzystywanym szczególnie w analizach diagnostycznych był folder „Polska w Liczbach” oraz opracowany przez Związek Miast Polskich: System Analiz Samorządowych (SAS). W celu ujednoliconego systemu porównawczego ustalono katalogi jednostek samorządowych o podobnej strukturze z poziomu krajowego i regionalnego. Dla wypracowania najbardziej trafnych uwag i konkluzji dotyczących dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Bytów zdecydowano o przeprowadzeniu badania ankietowego wśród wszystkich, którzy mają jakikolwiek związek z gminą Bytów.

Badanie ankietowe ze względu na epidemię SARS-COVID-19 nie mogło być przeprowadzone metodą bezpośrednią przy pomocy ankietów. Posłużono się ankietą on-line z wykorzystaniem strony internetowej Urzędu Miejskiego. Opracowane wyniki nie tylko pozwoliły wzbogacić diagnozę, ale też bezpośrednio wpłynęły na treść wielu kierunków działań zaproponowanych w strategii.

Istotnym elementem w procesie diagnostycznym były przeprowadzone konsultacje z różnymi interesariuszami. Pomimo obostrzeń związanych z sytuacją epidemiologiczną udało się (przy zachowaniu odpowiednich rygorów) doprowadzić do kilku spotkań o charakterze dyskusyjnym. W szczególności podkreślić należy dużą aktywność przedstawicieli lokalnego biznesu w kreowaniu postulatów mających dać gwarancję dalszego dobrego trendu rozwojowego dla gminy Bytów. Wiele trafnych postulatów przekazali przedstawiciele Rady Seniorów, w szczególności w zakresie polityki senioralnej, jak i elementów związanych z właściwym zagospodarowaniem przestrzeni publicznej.

Dużą uwagę zwrócono na skonstruowanie analizy SWOT. Punktem wyjścia była analiza SWOT zaprezentowana w dotychczasowej strategii. Projekt zmodyfikowanych zapisów przedstawiła grupa GKP i był on następnie szeroko omawiany przez wszystkie grupy robocze. Analiza SWOT była również tematem konsultacji z Radą Senioralną, z przedstawicielami lokalnych przedsiębiorców i była też umieszczana na stronie internetowej Urzędu Miejskiego z odpowiednim zaproszeniem do składania uwag. W wyniku tych wszystkich prac powstał materiał diagnostyczny, na podstawie którego stworzono projekt wizji rozwoju, misji oraz przede wszystkim określono główne cele rozwoju gminy Bytów.

Pamiętając o tym, że dokonujemy aktualizacji funkcjonującej strategii rozwoju – skupiono się na analizie trafności dotychczasowych zapisów, biorąc pod uwagę wszystkie aktualne uwarunkowania, zarówno wewnętrzne, jak i zewnętrzne. Zaproponowany projekt celów strategicznych i operacyjnych był też analizowany w kontekście aktualnych strategii szczebla krajowego i regionalnego, szczególnie w zakresie spójności z zapisanymi w tych dokumentach priorytetami.

Na bazie zaprojektowanych celów zaproponowano katalog kierunków działań oraz przedsięwzięć i zadań. W tej fazie prac pod uwagę wzięto przede wszystkim te zadania, które mają już obligatoryjny charakter ze względu na decyzje o ich realizacji podjęte wcześniej. Ponadto zaproponowano szereg przedsięwzięć związanych z realizacją obowiązujących programów i strategii sektorowych.

Ważnym też weryfikatorem tego katalogu były konkluzje wynikające z badania ankietowego i przeprowadzonych konsultacji. Stworzony projekt zaktualizowanej strategii został w pierwszym etapie przeanalizowany przez cały zespół roboczy, a następnie poddany konsultacjom społecznym zgodnie z Uchwałą Rady Miejskiej w Bytowie Nr XXI/210/2020 z dnia 16 września 2020 roku. Ze względu na obowiązujące przepisy sanitarne związane z epidemią SARS-COVID-19 większość spotkań zespołów roboczych odbywała się w trybie zdalnym. W sumie odnotowano kilkanaście takich spotkań. Z powyższych powodów nie organizowano

tematycznych warsztatów czy też otwartych konferencji – skupiając się przede wszystkim na zbieraniu opinii i uwag z wykorzystaniem strony internetowej Urzędu Miejskiego.

II. Ogólna charakterystyka przestrzenna gminy

1. Położenie geograficzne

Gmina Bytów, jako jednostka terytorialna należy do gmin miejsko-wiejskich, która obejmuje miasto Bytów oraz miejscowości wiejskie skupione w ramach sołectw. Jest położona w zachodniej części województwa pomorskiego, w powiecie bytowskim. Siedzibą władz samorządowych, zarówno na szczeblu gminnym, jak i powiatowym, jest miasto Bytów. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego (dane za rok 2020 r.), gmina Bytów zajmuje powierzchnię 196,92 km² (ok. 9% powierzchni powiatu). Miasto Bytów zajmuje powierzchnię 8,72 km², a pozostałą powierzchnię gminy stanowi obszar 15 sołectw: Dąbie, Gostkowo, Grzmiąca, Mądrzechowo, Mokrzyn, Niezabyszewo, Płotowo, Pomysk Mały, Pomysk Wielki, Rekowo, Rzepnica, Sierzno, Świątkowo, Udorpie i Ząbinowice.

Od strony zachodniej gmina Bytów graniczy z gminami Tuchomie i Borzytuchom, od północy z gminą Czarna Dąbrówka, od wschodu z gminami Parchowo i Studzienice, a od południa z gminą Lipnica.

Geograficznie gmina Bytów zajmuje obszar najwyższej wschodniej części Pojezierza Bytowskiego położonej między dwiema rozległymi równinami – dennomorenową Równiną Polanowską od północy i sandrową Równiną Charzykowską od południa. Położenie gminy Bytów na tle województwa pomorskiego i powiatu bytowskiego prezentuje poniższa mapa.

Mapa 1: położenie gminy Bytów na tle województwa pomorskiego

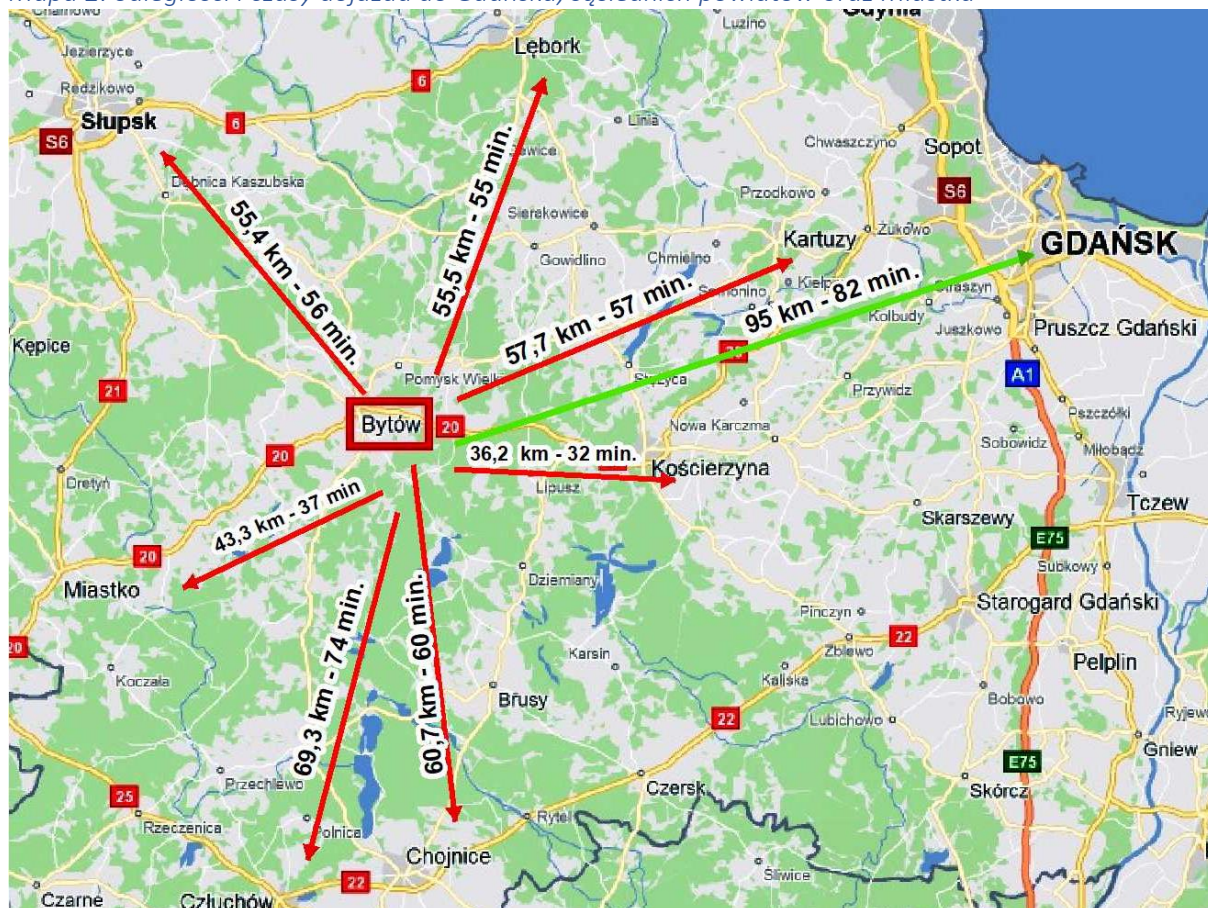

Źródło: commons.wikimedia.org

Obsługę komunikacyjną gminy Bytów zapewnia system dróg o znaczeniu krajowym, regionalnym, powiatowym i lokalnym. Głównym szlakiem komunikacyjnym jest droga krajowa nr 20, łącząca Stargard z Gdynią.

Ponadto na układ zewnętrznych powiązań komunikacyjnych składają się drogi wojewódzkie przebiegające przez gminę, które odpowiadają za powiązania z aglomeracją trójmiejską oraz ośrodkami regionalnymi województwa pomorskiego, takimi jak Słupsk, Lębork, Kartuzy, Chojnice. Sieć połączeń komunikacyjnych wraz z danymi dotyczącymi odległości i czasu dojazdu obrazuje załączona mapa.

Mapa 2: odległości i czasy dojazdu do Gdańska, sąsiednich powiatów oraz Miastka

Źródło: opracowanie własne na podstawie serwisu emapi.pl (2021)

Niekorzystnie wygląda sytuacja skomunikowania Bytowa z resztą kraju. Z Bytowa do najbliższej autostrady (A1) należy pokonać 85 km, kierując się do węzła w Pruszczu Gdańskim lub 103 km do węzła w Kopytkowie. Zwykle czas przejazdu tych odcinków, w dużej części po wymagających remontu drogach wojewódzkich, to około 1,5 godziny, co powoduje znaczne wydłużenie czasu przejazdu do miejsca docelowego położonego w głębi kraju. W pobliżu obszaru gminy Bytów nie przebiega żadna droga szybkiego ruchu. Dlatego wyjazd w każdym kierunku, prowadzącym do dużych ośrodków miejskich lub za granicę, jest niezwykle utrudniony. Czas potrzebny na pokonanie trasy takiego samego odcinka jest nieporównywalnie dłuższy od czasu przejazdu z innych miejscowości województwa, które mogą korzystać z dróg o wyższych standardach. Dojazd samochodem, wybierając najszybszą trasę, z Bytowa do stolic województw graniczących z województwem pomorskim układa się następująco (wg mapy Google):

- Szczecin: 278 km – 202 minut
- Poznań: 242 km – 235 minut
- Bydgoszcz: 143 km – 141 minut
- Toruń: 199 km – 160 minut
- Olsztyn: 256 km – 183 minut

Natomiast dojazd z Bytowa do Warszawy, odcinek 447 km (m.in. przez autostradę A1 i A2), zajmuje średnio ok. 291 minut. Powyższe informacje zaprezentowano na załączonej mapie.

Mapa 3: odległości i czasy dojazdu do stolicy i wybranych metropolii

Źródło: opracowanie własne na podstawie serwisu emapi.pl (2021)

Przez obszar gminy Bytów przebiega linia kolejowa nr 212 relacji Lipusz – Korzybie (dł. 72,1 km) ze stacją kolejową w Bytowie. Linia na odcinku Bytów – Lipusz (dł. 24,2 km) jest użytkowana okresowo do przewozów towarowych. Obsługą zajmuje się prywatny przewoźnik. Regularny ruch pasażerski został na tym odcinku wstrzymany w 1999 r. Natomiast odcinek Bytów – Korzybie od 1991 r. nie jest użytkowany i obecnie nie jest także przejezdny.

W tej chwili prowadzone są zabiegi zmierzające do przywrócenia na stałe ruchu kolejowego do Bytowa. Przywrócenie ruchu na odcinku trasy nr 212 Bytów - Lipusz pozwoli na otwarcie regionu bytowskiego i połączenie go drogą kolejową do stolicy województwa.

2. Środowisko przyrodnicze i kulturowe

Ukształtowanie powierzchni obszaru gminnego jest rezultatem ostatniego zlodowacenia (bałtyckiego), które ustąpiło z Pomorza około 12-13 tys. lat temu. Teren gminy jest usiany pagórkami moreny czołowej, bezodpływowymi zagłębieniami, przecięty doliną rzeki Bytowa, a od południowego zachodu wyniesiony w postaci Góry Siemierzyckiej (256,4 m n.p.m.). Jest to najwyższej wyniesiona nad poziom morza część Pojezierza Zachodniopomorskiego.

Charakterystycznym elementem krajobrazu gminy Bytów są licznie występujące jeziora – głównie rynnowe i wytopiskowe, które powstały w skutek erozji terenu przez wody polodowcowe. Jest ich w sumie 47 o całkowitej powierzchni 591,52 ha. Wśród nich występuje 12 jezior lobeliowych, będących niezwykle cennym walorem przyrodniczym. Porośnięte są przez rzadko spotykaną roślinę – lobelię jeziorną. Na terenie Polski lobelia uznana została za gatunek narażony na wyginięcie i objęta ochroną gatunkową. Największym jeziorem na terenie gminy jest jezioro Jeleń o powierzchni 88,9 ha i maksymalnej głębokości 33,2 m.

Na wody powierzchniowe gminy Bytów składają się ponadto wody rzeki Bytowy – lewobrzeżnego dopływu rzeki Słupia, wypływającej z jeziora Gromadzkiego o długości na terenie gminy 22,6 km; oraz rzeki Boruja – lewobrzeżnego dopływu rzeki Bytowy wypływającej z jeziora Boruja Duża. Długość tej rzeki na terenie gminy wynosi 11,8 km.

Ze względu na występującą na obszarze gminy dużą różnorodność populacji cennych gatunków roślin i zwierząt wyznaczono na jej terytorium tereny objęte prawnymi formami przyrody. Należą do nich:

- w ramach sieci NATURA 2000 obszary: *Bytowskie Jeziora Lobeliowe, Dolina Słupi, Dolina Rzeki Słupi, Lasy Rekowskie, Pływające wyspy pod Rekowem, Bory Tucholskie*;
- Park Krajobrazowy Dolina Słupi;
- 6 Rezerwatów Przyrody;
- użytki ekologiczne zajmujące 161,89 ha;
- 63 pomniki przyrody.

Gmina Bytów charakteryzuje się dość dużym zróżnicowaniem warunków glebowych, co jest wynikiem urozmaiconej geomorfologii terenu. Obszar położony na południe od miasta jest rejonem koncentracji niewielkich powierzchniowo torfowisk wysokich. Największy obszar w gminie zajmują jednak gleby bielcowe na piaskach gliniastych z niewielką koncentracją gleb brunatnych i torfowych.

Na obszarze gminy przeważają użytki gruntowe niższych klas bonitacyjnych. Jedynie 256 ha (3,6% wszystkich gruntów rolnych) to grunty klasy III (IIIa, IIIb). Jest to najwyższa klasa bonitacyjna gleb występująca w gminie Bytów. W gminie największa część arealu z gruntów rolnych, stanowiących grunty orne, należy do IV klasy bonitacyjnej (gleby średnie) – 54,25%, 42,48% to grunty orne klasy V i VI (słabe i bardzo słabe), a grunty orne klasy III (RIIIa, RIIIIb) w ilości 187 ha to 3,27% ogólnej powierzchni tych gruntów.

Powierzchnia lasów na terenie gminy Bytów wynosi 7 880,54 ha, co w ujęciu procentowym daje wskaźnik lesistości na poziomie 39,1% (w tym powierzchnia lasów w mieście wynosi 78,14 ha - GUS, 2019 r.). Lesistość gminy Bytów w skali powiatu jest względnie niska, gdyż lasy powiatu bytowskiego stanowią ponad 52,5% jego powierzchni. Jednakże biorąc pod uwagę średnią lesistość województwa pomorskiego (36,4%) oraz Polski (29,6%) stopień zalesienia gminy Bytów kształtuje się na poziomie znacznie przewyższającym średnią lesistość kraju i województwa (GUS, 2019 r.).

Krajobraz kulturowy gminy ukształtowany został w oparciu o następujące uwarunkowania, mające wpływ na aktywność społeczną regionu w czasach historycznych:

- słabe warunki glebowe niesprzyjające rozwojowi rolnictwa,
- przygraniczne położenie i wielokulturowość (Kaszubi, Polacy, Niemcy, Żydzi),
- słabo rozwiniętą sieć komunikacyjną,
- znaczne zniszczenia wojenne.

Aktywność ekonomiczna regionu i pozostała działalność jego mieszkańców pozostawały i pozostają w ścisłym związku z jego walorami terenowymi i położeniem politycznym.

Na terenie gminy Bytów znajduje się 21 zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków (tabela poniżej), w tym 2 stanowiska archeologiczne. Są to jedne z najcenniejszych elementów krajobrazu kulturowego na terenie gminy. Obiekty te objęte są wszelkimi rygorami prawnymi wynikającymi z treści odpowiednich aktów prawnych, w tym przede wszystkim - rygorami ochrony konserwatorskiej wynikającymi z przepisów ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Tabela 1: zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków gminy Bytów

l.p	miejsowość	adres	nr	obiekt	nr rejestru zabytków	data wpisu
1	Bytów	Bytów		układ urbanistyczny	62	1956-09-04
2	Bytów	pl. św. Katarzyny	2	kościół pw. św. Katarzyny - obecnie wieża	338	1963-08-16
3	Bytów	1-go Maja	2	dom	374	1965-04-16
4	Bytów	Jana Bauera	3	dom	1367	1992-06-08
5	Bytów	Jana Pawła II	10	kamienica	371	1965-04-16
6	Bytów	Jana Pawła II	12	kamienica	373	1965-04-16
7	Bytów	Jana Pawła II	14	kamienica	372	1965-04-16
8	Bytów	Jana Pawła II	16	kościół parafialny pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej wraz z terenem otaczającym	1809	2007-07-10
9	Bytów	Młyńska	6	młyn zamkowy	370	1965-04-16
10	Bytów	Nad Borują		most kolejowy na rzece Boruji	1624	1997-03-27
11	Bytów	Ogrodowa	10	spichlerz	369	1965-05-16
12	Bytów	Josyfa Slipyja	2	kościół pw. św. Jerzego wraz z terenem dotychczasowego cmentarza	153	1960-03-19
13	Bytów	Wojska Polskiego	10	poczta konna	375	1965-04-16
14	Bytów	Wojska Polskiego	22	kamienica	376	1965-04-16
15	Bytów	Zamkowa	2	zespół zamku krzyżackiego	29	1953-03-31
16	Gostkowo	Gostkowo	1	zespół pałacowo-parkowy	154	1960-03-19
17	Płotowo Małe	Płotowo Małe	32	dom Dwór Styp Rekowskich	380	1965-04-16
18	Pomysk Wielki	Św. Floriana	33	kościół parafialny pw. Niepokalanego Serca NMP	1648	1997-12-10
19	Pyszno	Pyszno		cmentarz ewangelicki	1495	1994-11-29
stanowiska archeologiczne						
20	Gostkowo	stanowisko archeologiczne - epoka żelaza, cmentarzysko ciałopalne, AZP 14-33/52 m. 1			C-19	1964-10-01
21	Udorpie	stanowisko archeologiczne - średniowieczne grodzisko, AZP 16-33/10 m. 5			C-122	1970-08-06

Źródło: dane UM w Bytowie

3. Społeczeństwo

Gminę Bytów zamieszkuje wg danych własnych na dzień 31.12.2020 r. 24 281 osób, co daje gęstość zaludnienia 122,98 (mieszk./km²). W stosunku do roku 2016 liczba ludności nieznacznie zmalała, jest to spadek nie przekraczający 1,2%. Wśród zamieszkujących większość stanowią kobiety (12 549 osób) – 51,68%. Przeważającą część mieszkańców to mieszkańcy miasta (15 955 osób) – 65,71%. Na przełomie ostatnich lat ten wskaźnik nieznacznie zmalał, w 2016 r. wynosił 66,85 %. Obserwując zmiany demograficzne ostatnich lat wyraźnie można zauważyć tendencje spadkowe dotyczące liczby osób w wieku produkcyjnym. W 2016 r. wskaźnik dla tej grupy wynosił 62,07 % a w roku 2020 – 59,42%. Odwrotne natomiast tendencje można zauważyć w liczbie osób w wieku poprodukcyjnym.

W roku 2020 odnotowano w gminie Bytów pierwszy od wielu lat przypadek ujemnego przyrostu naturalnego. Liczba zgonów przewyższyła liczbę urodzeń o 30 osób. Trudno przewidzieć, czy to jest trend, który się będzie utrzymywał w kolejnych latach. Należy natomiast tę sytuację z uwagą obserwować.

Od 2016 r. wzrasta wyraźnie na terenie gminy Bytów liczba zgłoszeń pobytu cudzoziemców. W przeważającej części związane jest to z czasowym zatrudnieniem w bytowskich zakładach pracy, które w ostatnich latach intensywnie zwiększają swoje zapotrzebowanie na pracowników. Wśród cudzoziemców największy procent stanowią Ukraińcy, którym asymilację z miejscowym społeczeństwem ułatwia duża diaspora tej narodowości wśród zamieszkujących gminę Bytów.

Stopa bezrobocia dla powiatu bytowskiego wyniosła w 2020 r. 9,4%. Dla gminy Bytów ten wskaźnik jest dużo mniejszy i wynosi 4,3% (wyliczenia własne). W liczbach bezwzględnych w 2020 r. liczba bezrobotnych w gminie Bytów wynosiła 625 osób, w tym 401 osób to kobiety. Tak więc w strukturze bezrobotnych przeważają zdecydowanie kobiety. W 2020 r. procent bezrobotnych kobiet do ogółu bezrobotnych wyniósł 64,2%. Ten wskaźnik w kolejnych latach powinien ulec zdecydowanej poprawie.

4. Gospodarka

Bytów w ostatnich latach stał się subregionalnym ośrodkiem dynamicznego wzrostu gospodarczego. O kondycji lokalnej gospodarki świadczą między innymi dane dotyczące średniej płacy, wzrostu dochodów własnych gminy w zakresie wpływów z podatku PIT, czy też duża przewaga liczby osób przyjeżdżających do pracy do Bytowa w stosunku do osób zatrudnionych poza granicami administracyjnymi gminy. Potencjał gospodarczy gminy Bytów oparty jest przede wszystkim na aktywnej przedsiębiorczości rodzimej. Uwarunkowania zewnętrzne – w szczególności te komunikacyjne powodują, że obszar gminy nie jest zbyt atrakcyjny dla kapitału zewnętrznego. Jednakże te niezbyt sprzyjające okoliczności nie stanowiły w ostatnich latach istotnego hamulca dla rozwoju gospodarczego.

W gminie Bytów w 2019 r. zarejestrowanych było 2683 mikro, małych i średnich przedsiębiorstw (źródło GUS, 31.12.2019 r.). Ponadto zarejestrowane były dwa duże przedsiębiorstwa z przedziału 250-999 zatrudnionych oraz jedno duże przedsiębiorstwo z przedziału 1000 i więcej zatrudnionych. Wskaźnik wzrostu w stosunku do roku 2015 wyniósł 9,2%. Na terenie gminy dominują mikroprzedsiębiorstwa. Stanowią one ok. 95% ogółu podmiotów. Działają one głównie w sektorze budownictwa, handlu, przetwórstwa przemysłowego, transportu, opieki zdrowotnej, pomocy społecznej. Większość dużych i średnich przedsiębiorstw zlokalizowana jest w północnej części obszaru miejskiego, gdzie główną osią rozwoju jest ul. Lęborska i jej przedłużenie w kierunku Lęborka. W ostatnim czasie zostały uchwalone dwa plany miejscowe w miejscowości Udorpie, które wyznaczyły nowe

tereny pod budowę produkcyjno-składową i usługową. Tereny te mają stanowić przeciwwagę dla strefy produkcyjno-usługowej zlokalizowanej w północnej części Bytowa.

III. Analiza SWOT

Analiza SWOT (z ang. strengths, weaknesses, opportunities, threats) polega na przeciwstawieniu mocnych i słabych stron z przyszłymi możliwymi szansami i zagrożeniami. Jest ona podstawową metodą analizy rozwojowej wykorzystywaną w procesie planowania strategicznego. Analiza SWOT powstała w oparciu o diagnozę bieżącej sytuacji społeczno-ekonomicznej oraz analizę obszarów problemowych sporządzoną na spotkaniach warsztatowych grup roboczych. Przy sporządzaniu analizy wykorzystano także wyniki badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców oraz uwagi zgłaszane przez przedstawicieli przedsiębiorstw funkcjonujących na terenie gminy Bytów. Pod uwagę wzięto również obiektywne założenia rozwojowe dokonane na poziomie samorządu.

Mocne i słabe strony stanowią zestaw czynników wewnętrznych oddziałujących bezpośrednio na gminę. Należycie wykorzystane mocne strony będą sprzyjać rozwojowi gminy, pozytywnie wyróżniać ją w otoczeniu oraz budować przewagę konkurencyjną w stosunku do innych podmiotów. Warunkiem rozwoju jest jednoczesna eliminacja bądź zniwelowanie oddziaływania słabych stron.

1. Mocne strony

1. **Walory przyrodnicze i krajobrazowe** – obszary cenne przyrodniczo, jeziora lobeliowe, lasy, pomniki przyrody.
2. **Walory środowiska kulturowego i historycznego** – liczne zabytki o randze lokalnej i ponadlokalnej.
3. **Dobrze rozwinięta podstawowa infrastruktura techniczna** - wysoki stopień zwodociągowania i skanalizowania gminy, gazyfikacji miasta.
4. **Dobra baza sportowo-rekreacyjna.**
5. **Atrakcyjny potencjał dla rozwoju przedsięwzięć turystycznych**, w tym bazy agroturystycznej.
6. **Bogata oferta kulturalno-rozrywkowa** – liczne wydarzenia i imprezy kulturalne, festiwale organizowane na terenie gminy.
7. **Korzystna struktura gospodarki** – duża aktywność inwestorów prywatnych, duże i renomowane przedsiębiorstwa, brak uciążliwego przemysłu.
8. **Przychylny klimat dla inwestorów** - funkcjonowanie inkubatora przedsiębiorczości, ulgi i ułatwienia w prowadzeniu działalności gospodarczej.
9. **Atrakcyjność inwestycyjna** – dostępność terenów przeznaczonych pod inwestycje oraz zabudowę mieszkaniową.
10. **Dobrze rozwinięta sfera mieszkalnictwa** – systematyczny wzrost liczby mieszkań.
11. **Dostępność opieki żłobkowej i przedszkolnej.**
12. **Sieć placówek oświatowych** odpowiadająca lokalnym potrzebom - szkoły podstawowe, ponadpodstawowe, specjalne oraz dla dorosłych.
13. **Stabilna liczba mieszkańców.**
14. **Aktywność społeczności lokalnej** - liczne organizacje pozarządowe, związki i stowarzyszenia.
15. **Wysoki poziom bezpieczeństwa** – niska skala przestępczości na terenie gminy.
16. **Aktywny samorząd lokalny** – pozyskujący dotacje na realizację inwestycji.
17. **Czystość i estetyka gminy.**
18. **Szeroki dostęp** do obiektów handlowych i usługowych.
19. **Dobrze rozwinięty system integracji i pomocy społecznej.**
20. **Dobrze funkcjonujący system Ochotniczych Straży Pożarnych.**

2. Słabe strony

1. Niefunkcjonalny układ komunikacyjny w obrębie miasta.
2. Niezadowalający stan techniczny dróg przebiegających przez obszar gminy.
3. Ograniczona dostępność komunikacyjna – brak połączeń kolejowych.
4. Niedostateczny poziom zagospodarowania wód opadowych.
5. Brak spójnego systemu ścieżek rowerowych.
6. Słabe warunki rozwoju rolnictwa – niska bonitacja gleby.
7. Duży stopień degradacji społeczno-gospodarczej w punktowych obszarach miasta i terenu wiejskiego.
8. Niedostatecznie rozwinięta baza hotelowa.
9. Niewystarczająca baza lokalowa instytucji kultury - głównie Bytowskiego Centrum Kultury.
10. Wymagające renowacji obiekty zabytkowe.
11. Brak w zasobach gminnych terenów przeznaczonych na cele inwestycyjne.
12. Słaby poziom dostępu do specjalistycznej opieki zdrowotnej finansowanej przez NFOZ.
13. Niedostateczny poziom dostosowania infrastruktury technicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych.
14. Brak dostatecznej oferty mieszkań komunalnych.
15. Brak zadowalającego rynku pracy dla kobiet.
16. Brak wystarczającego lokalnego przetwórstwa rolno - spożywczego i obiektów do magazynowania produktów rolnych.
17. Niekorzystny wskaźnik czasowej dostępności transportowej do stolicy województwa.
18. Niewystarczające mechanizmy wspierające idee wolontariatu.
19. Niewystarczająca oferta w zakresie wspomagania rodzin, seniorów i osób niepełnosprawnych.

3. Szanse

1. Możliwość wykorzystania środków unijnych w ramach programów nowej perspektywy finansowej (2021-2027).
2. Zwiększające się znaczenie Bytowa w strukturze gospodarczej powiatu.
3. Uruchomienie kolejowych połączeń pasażerskich i towarowych z regionalnym systemem transportowym i siecią ogólnokrajową.
4. Dalszy rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej umożliwiający zwiększenie oferty turystycznej.
5. Realizacja przez samorząd województwa pomorskiego projektowanej międzynarodowej trasy rowerowej Berlin-Kłajpeda, przebiegającej przez obszar gminy Bytów.
6. Rozwój przedsiębiorczości wspierany przez Słupską Specjalną Strefę Ekonomiczną- zarządzaną przez Pomorską Agencję Rozwoju Regionalnego S.A. (PARR) z siedzibą w Słupsku.
7. Sprzyjające warunki do rozwoju rolnictwa ekologicznego.
8. Rosnące tempo rozwoju gmin ościennych – wpływające na podniesienie atrakcyjności całego regionu.
9. Rządowe programy wsparcia dla rozwoju budownictwa komunalnego.
10. Pozyskanie dodatkowych środków w ramach polityki odpowiedzialnego rozwoju, w szczególności z programów dedykowanych średnim miastom tracącym swoje funkcje społeczno-gospodarcze.
11. Aktywność rodzimych przedsiębiorców w zakresie rozbudowy potencjału gospodarczego.

4. Zagrożenia

1. Niekorzystne zmiany demograficzne – starzenie się społeczeństwa.
2. Kryzys gospodarczy obniżający potencjał dużych przedsiębiorstw skutkujący zachwianiem rynku pracy.
3. Przedłużające się stany epidemiologiczne zagrażające działalności małych firm nastawionych na obsługę konsumencką.

4. **Niezadowalające tempo poprawy stanu infrastruktury drogowej związanej** z brakiem precyzyjnych planów na szczeblu krajowym, eliminujących bariery dostępności transportowej naszej części regionu.
5. **Dalsze obniżanie kondycji finansowej samorządu** poprzez nieadekwatne przekazywanie środków na zadania zlecone przez administrację rządową.
6. **Anomalie pogodowe** powodujące występowanie niepożądanych skutków, w tym zalewanie i podtapianie miasta.
7. **Niewystarczająca i niekonsekwentna oferta programów krajowych** oraz niski poziom ich finansowania w zakresie ochrony środowiska.
8. **Nieefektywna polityka społeczna** skutkująca brakiem zainteresowania aktywizacją zawodową.
9. **Brak realnego wsparcia z poziomu krajowego** eliminującego zagrożenia związane z marginalizacją obszaru Pomorza Środkowego.
10. **Narastające podziały wywołane konfliktami politycznymi i społecznymi** skutkujące eskalacją postaw roszczeniowych.
11. **Brak konsekwencji w polityce energetycznej kraju** dotyczącej rozwijania sieci gazowych ułatwiających dostarczenie taniego gazu.
12. **Brak wyrazistej i właściwej polityki zdrowotnej** w zakresie funkcjonowania szpitali powiatowych, skutkującej obniżeniem bezpieczeństwa zdrowotnego.
13. **Brak wystarczających środków odtworzeniowych** dotyczących kanalizacji ściekowej i deszczowej.
14. **Rozpad związków małżeńskich i samotne rodzicielstwo.**
15. **Pojawianie się nowych zagrożeń związanych z uzależnieniami** oraz nasilanie się zjawiska przemocy.

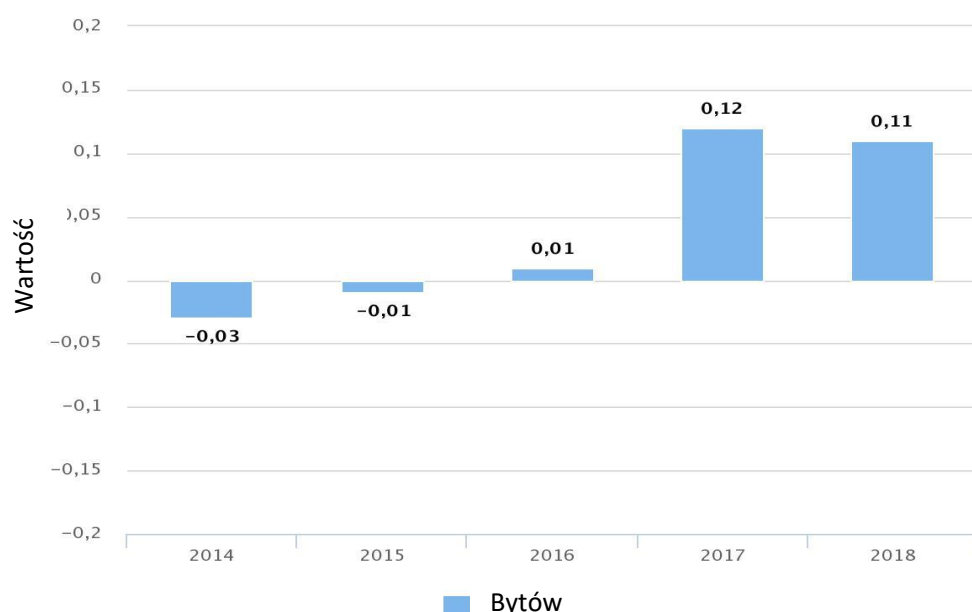
IV. Najważniejsze wnioski i rekomendacje wynikające z diagnozy przeprowadzonej na potrzeby opracowania aktualizacji strategii rozwoju gminy Bytów

Diagnostując sytuację społeczno-gospodarczą gminy Bytów poprzez analizę wszystkich dostępnych danych informacji, opracowań, ekspertyz wskaźników nie sposób pominąć różnych uwarunkowań, w tym zewnętrznych, mających istotny wpływ na dynamikę rozwoju. W szczególności nie można pominąć tych oddziaływań, które są pochodnymi położenia geograficznego, potencjału przyrodniczego, zasobów naturalnych, jak i tych związanych z dziedzictwem historycznym.

Pewnego dystansu wymaga podejście wprost do pokazujących się rankingów, porównań usytuowań, gdyż nie zawsze uwzględniają one wszystkie, wydaje się ważne informacje i dostępne wskaźniki. Jaskrawym przykładem pewnej dysproporcji jest umieszczenie miasta Bytowa w katalogu miast średnich, zagrożonych utratą funkcji społeczno-gospodarczych wg wskaźników zaakceptowanych przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej w stosunku do wysokiej pozycji rozwoju gminy Bytów, jaki można odnaleźć w systemie analiz samorządowych. Niemniej na potrzeby formułowania najbardziej trafnych konkluzji i wniosków warto skorzystać z tych różnych opracowań i narzędzi (pamiętając o zachowaniu mechanizmów ostrożnościowych).

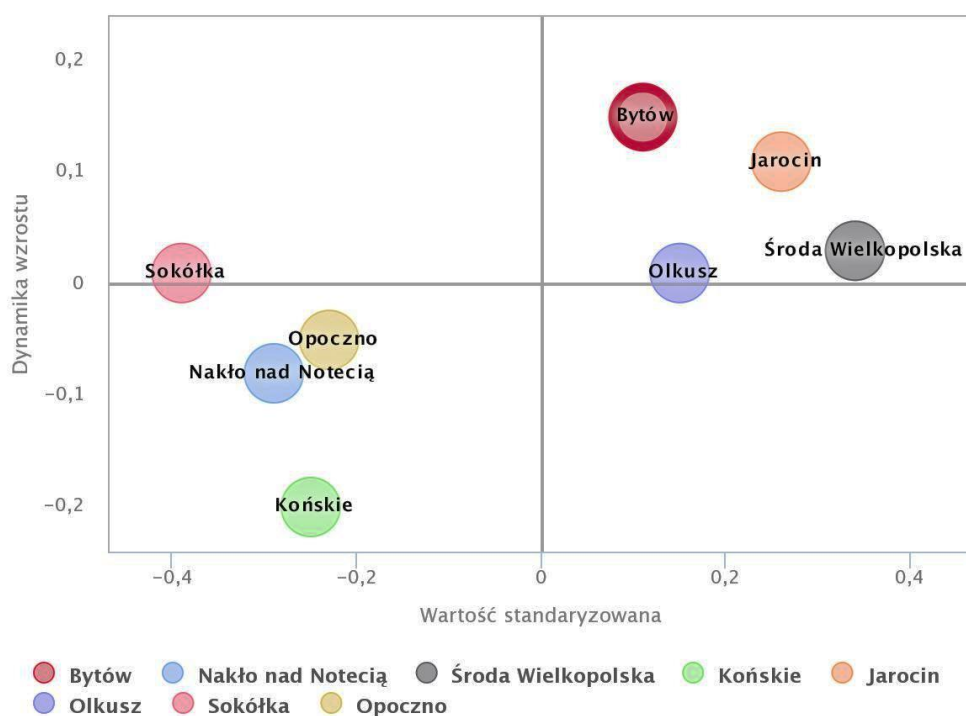
Ogólny wskaźnik Rozwoju Gminy w Systemie Analiz Samorządowych przedstawiono na wykresie nr 1. Natomiast to, jak gmina Bytów prezentuje się na tle grupy porównawczej, ilustruje wykres nr 2.

Wykres 1: ogólny wskaźnik rozwoju gminy Bytów

Źródło: System Analiz Samorządowych (<https://systemanaliz.pl>)

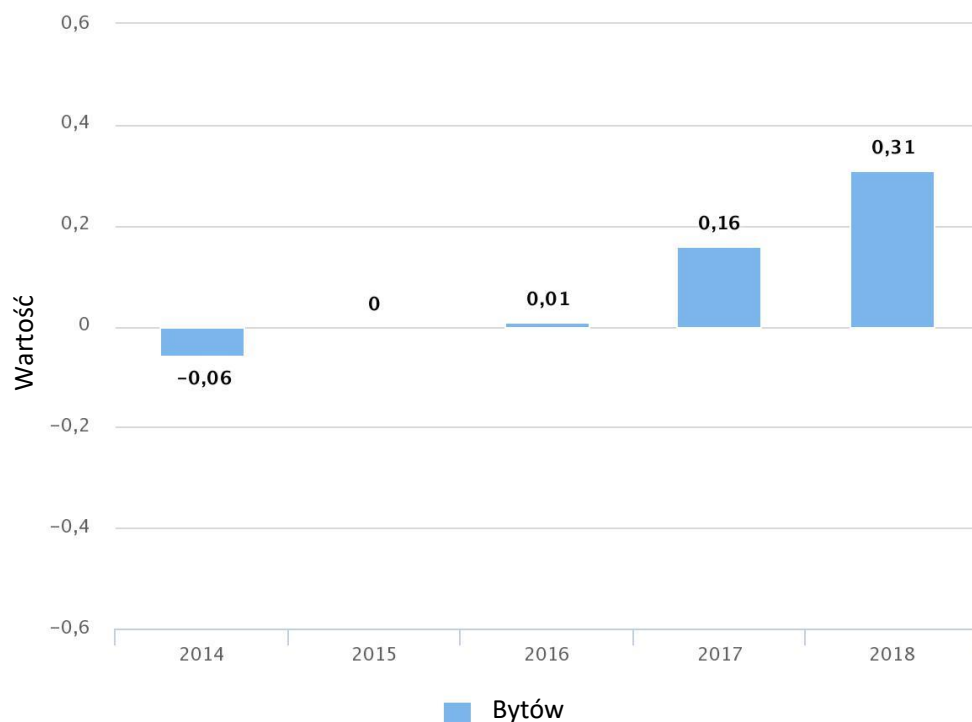
Wykres 2: dynamika zmian w czasie ogólnego wskaźnika rozwoju na tle grupy porównawczej

Źródło: System Analiz Samorządowych (<https://systemanaliz.pl>)

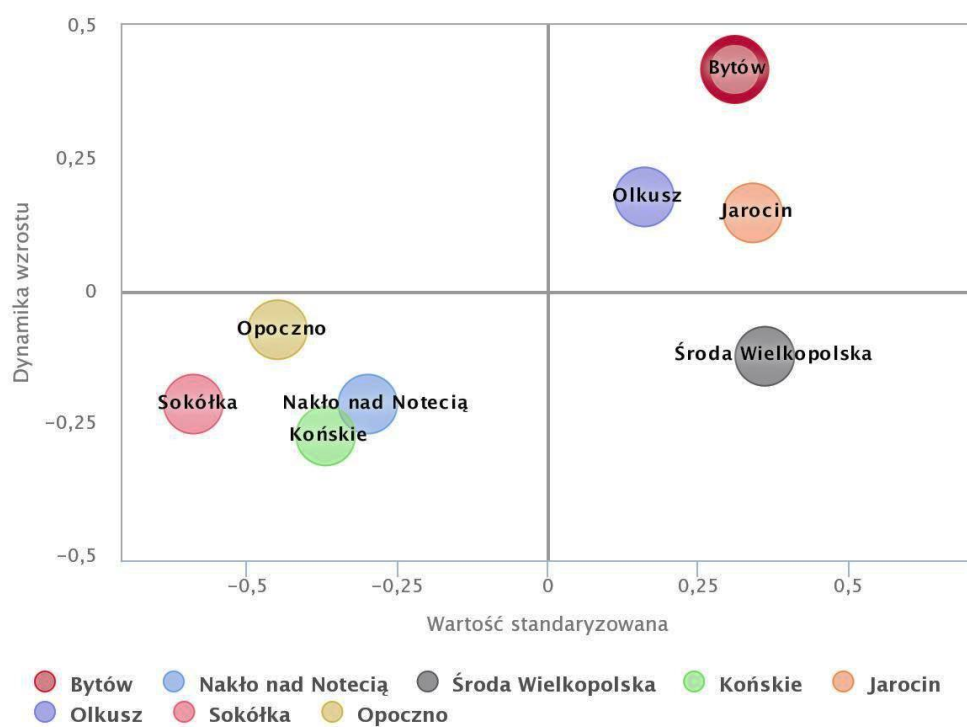
Usytuowanie gminy Bytów w pierwszej ćwiartce układu współrzędnych oznacza, że rozwój gminy jest na zadawalającym poziomie, a dynamika wzrostu ostatnich lat (najwyższa w grupie porównawczej) może wskazywać, że ogólne wskaźniki w najbliższych latach jeszcze bardziej się poprawią. Ta pozytywna dynamika jest szczególnie zauważalna w wymiarze gospodarczym (wykresy nr 3 i 4).

Wykres 3: wskaźnik rozwoju gminy Bytów - wymiar gospodarczy

Źródło: System Analiz Samorządowych (<https://systemanaliz.pl>)

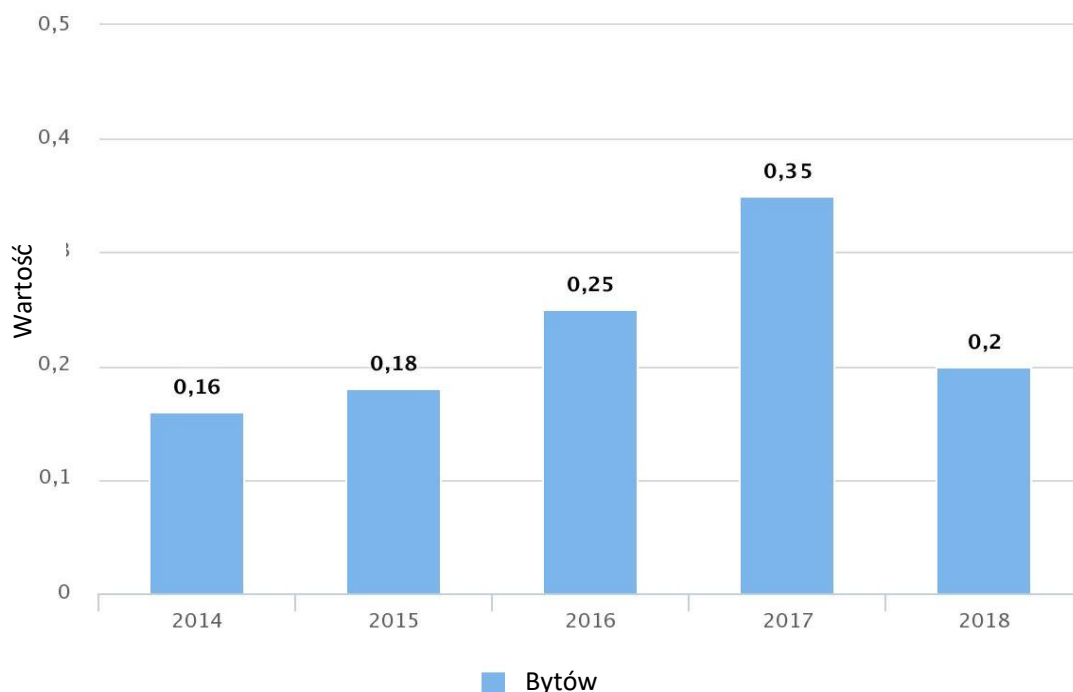
Wykres 4: dynamika zmian w czasie wskaźnika rozwoju w wymiarze gospodarczym na tle grupy porównawczej

Źródło: System Analiz Samorządowych (<https://systemanaliz.pl>)

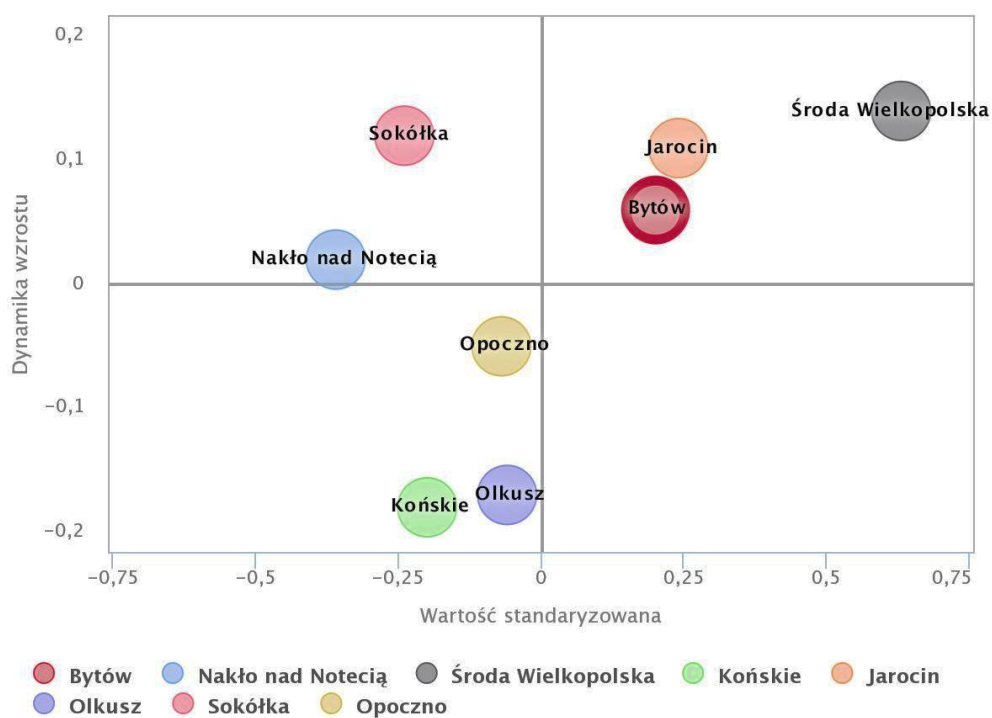
W wymiarze społecznym wartości wskaźników są również na dobrym poziomie, a wpływ na to mają przede wszystkim dane dotyczące sytuacji materialnej mieszkańców (patrz wykresy nr 5 i 6 oraz 7, 8, 15).

Wykres 5: wskaźnik rozwoju gminy Bytów - wymiar społeczny

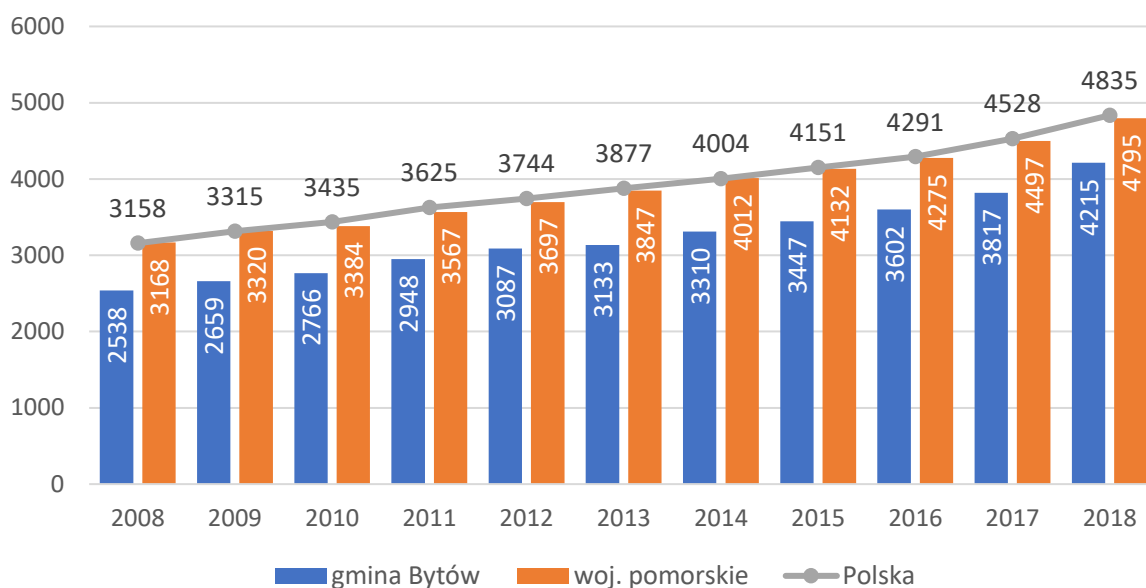
Źródło: System Analiz Samorządowych (<https://systemanaliz.pl>)

Wykres 6: dynamika zmian w czasie wskaźnika rozwoju w wymiarze społecznym na tle grupy porównawczej

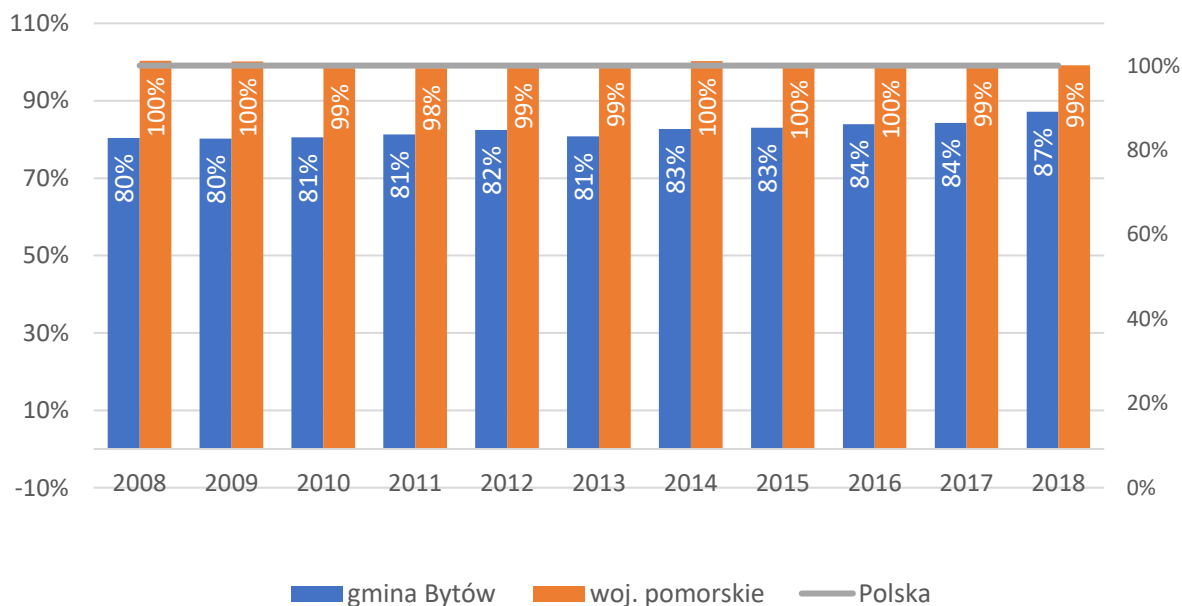
Źródło: System Analiz Samorządowych (<https://systemanaliz.pl>)

Wykres 7: przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Bytów

Źródło: dane z portalu „Polska w liczbach”

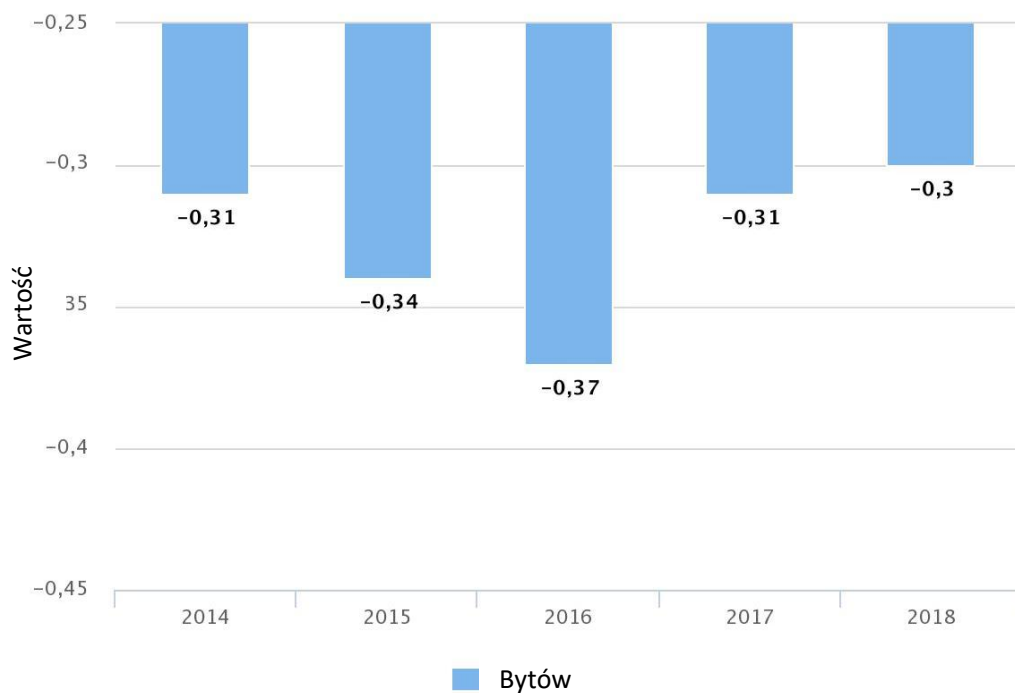
Wykres 8: przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Bytów, a średnia krajowa

Źródło: dane z portalu „Polska w liczbach”

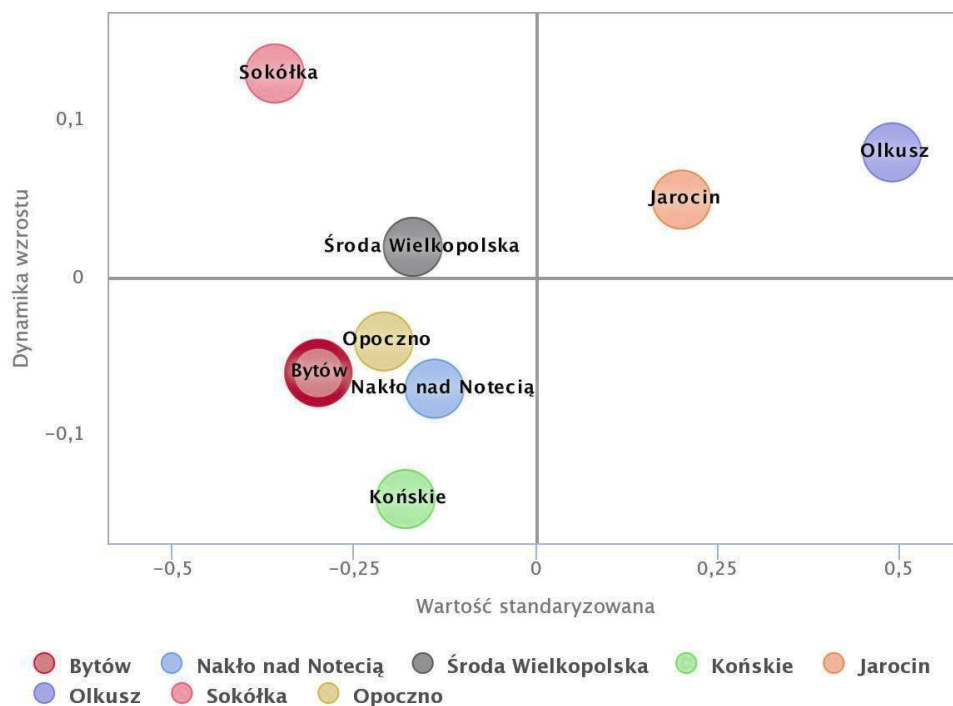
W tym ogólnym dobrym obrazie rozwoju gminy najmniej korzystnie wyglądają wskaźniki dotyczące wymiaru środowiskowego (patrz wykresy nr 10 i 11). Ujemne wartości (choć należy odnotować ich pozytywną dynamikę zmian od roku 2016) spowodowane są przede wszystkim niezadawalającym wskaźnikiem dotyczącym udziału powierzchni parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni gminy, co pokazano na wykresach 12 i 13.

Wykres 9: wskaźnik rozwoju gminy Bytów -wymiar środowiskowy

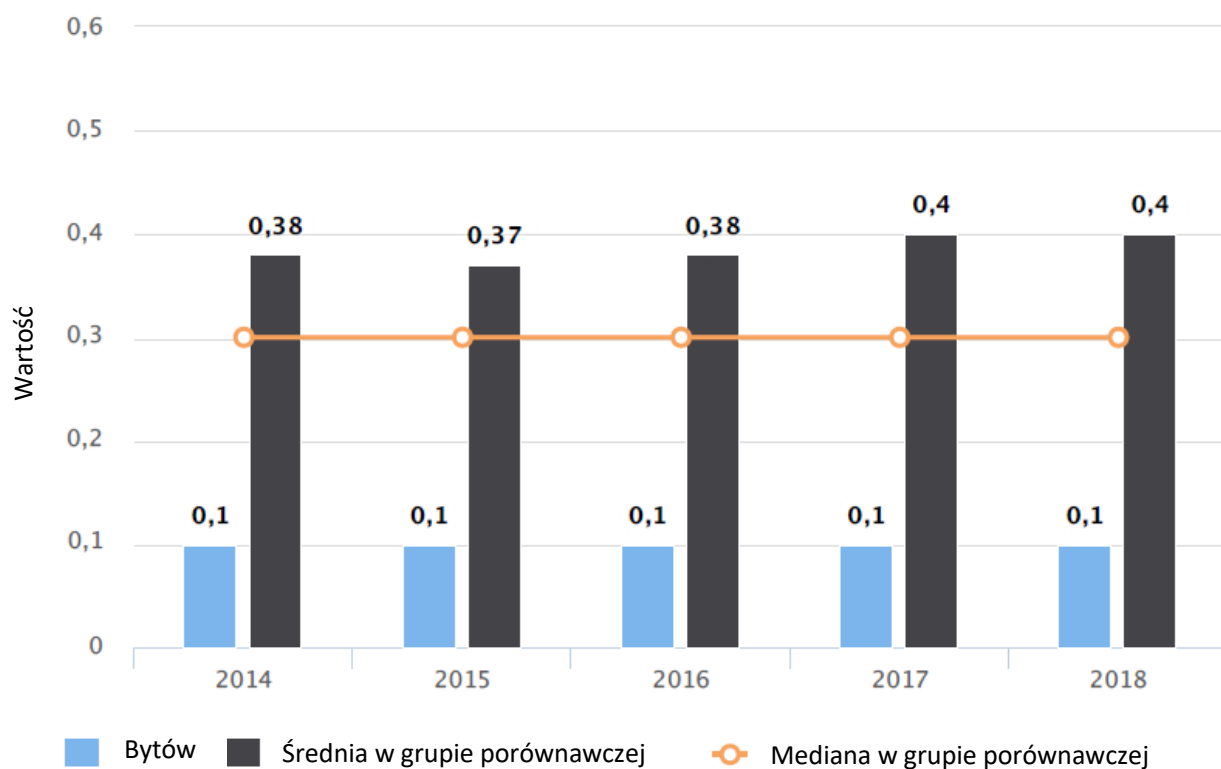
Źródło: System Analiz Samorządowych (<https://systemanaliz.pl>)

Wykres 10: dynamika zmian w czasie wskaźnika rozwoju w wymiarze środowiskowym na tle grupy porównawczej

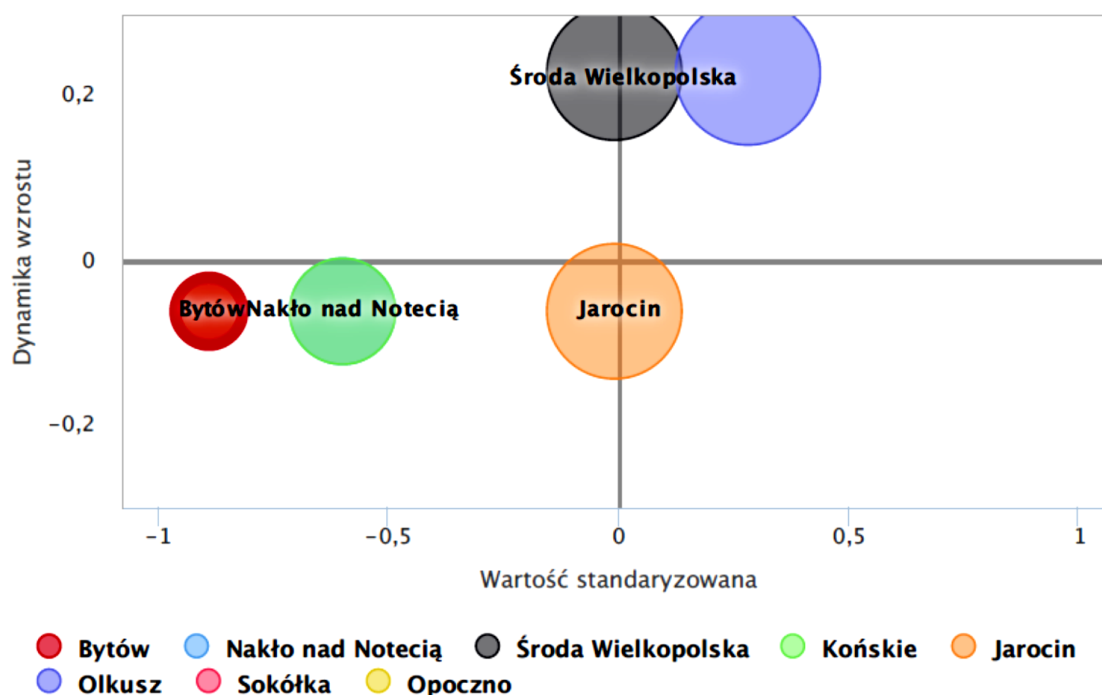
Źródło: System Analiz Samorządowych (<https://systemanaliz.pl>)

Wykres 11: udział powierzchni parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni gminy Bytów

Źródło: System Analiz Samorządowych (<https://systemanaliz.pl>)

Wykres 12: udział powierzchni parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni gminy – porównanie

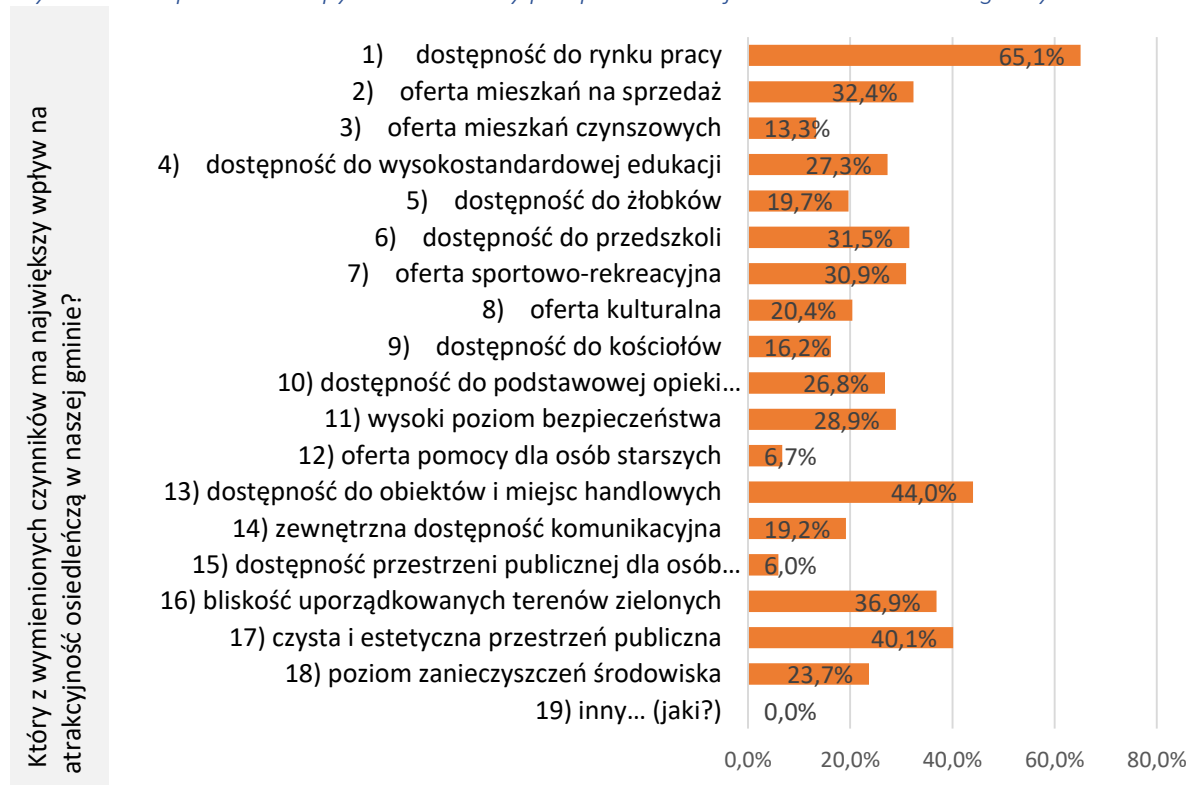
Źródło: System Analiz Samorządowych (<https://systemanaliz.pl>)

Na potrzeby realizacji Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego stworzono katalog 139 miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze. Bytów w tym katalogu umiejscowiony jest na pozycji 88 w grupie miast stagnujących (patrz <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/krajowa-strategia-rozwoju-regionalnego>). Kwestia umiejscowienia Bytowa na tej liście ma ważny wymiar w zakresie dostępności środków unijnych w nowej perspektywie 2021-2027, gdyż określona ich część ma być właśnie dedykowana miastom z tej listy.

Dokonując dogłębnej analizy SWOT – należy stwierdzić, że bardzo istotnym hamulcem dalszego dynamicznego rozwoju gminy Bytów może się stać coraz bardziej dokuczliwy problem ograniczonej dostępności transportowej naszego obszaru (tzw. Pomorza Środkowego). Znaczna odległość od lotnisk, głównych portów morskich, intermodalnych węzłów transportowych, utrudniony ze względu na stan i klasę dróg dostęp do autostrad i „ekspresówek”, brak pasażerskich i towarowych połączeń kolejowych z regionalnym i krajowym systemem powodują, że obszar gminy Bytów, jak i całego powiatu bytowskiego staje się nieatrakcyjny dla inwestorów zewnętrznych. Duża czasochłonność dojazdu do najważniejszych ośrodków regionalnych i poza regionalnych sprawia, że utrzymanie na wysokim poziomie atrakcyjności osiedleńczej zarówno w mieście Bytowie, jak i na całym gminnym obszarze będzie niezwykle trudne.

W przeprowadzonym badaniu ankietowym wprowadziło tylko ok. 19% (patrz wykres nr 13) respondentów wskazało ten czynnik, jako istotny dla atrakcyjności osiedleńczej, niemniej rozwiązanie tego problemu jest konsekwentnie poruszane na różnych spotkaniach w szczególności z przedstawicielami kręgów gospodarczych, z młodzieżą kontynuującą edukację w odległych ośrodkach akademickich czy też z przedstawicielami Rady Seniorów.

Wykres 13: odpowiedzi na pytanie 1 ankiety przeprowadzonej wśród mieszkańców gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet

W przeprowadzonych badaniach ankietowych znacznie więcej respondentów wskazało na powiązanie dostępności transportowej z rozwojem społeczno-gospodarczym. W wielu sytuacjach wskazuje się, że brak kolejowych połączeń Bytowa z resztą kraju może być czynnikiem, który w dłuższej perspektywie osłabi potencjał rozwojowy nie tylko Bytowa, ale też negatywnie wpłynie na kondycję gospodarczą całego powiatu bytowskiego. Kolejowe połączenia pasażerskie nie tylko ułatwiłyby dostęp do chłonnego rynku pracy, ale w przypadku przewozów towarowych kolej w układzie południkowym mogłaby wzmocnić niewydolny południkowy korytarz drogowy, przyczyniając się do rozwoju nie tylko Bytowa, ale również wielu gmin sąsiednich – często zagrożonych marginalizacją (patrz <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/krajowa-strategia-rozwoju-regionalnego>).

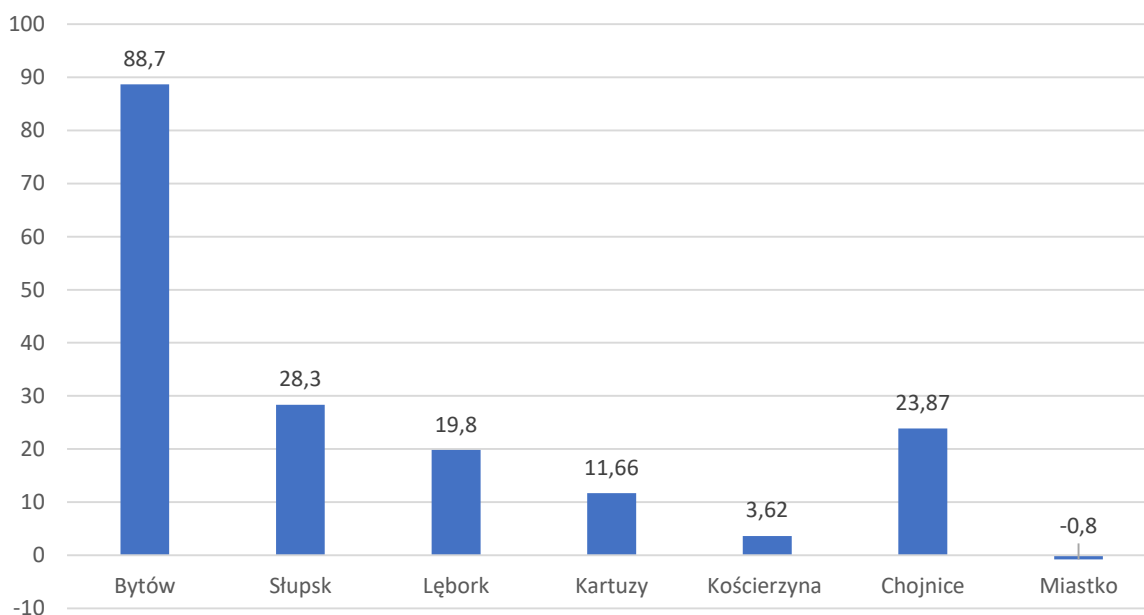
Tak więc rewitalizacja linii kolejowej 212 staje się strategicznym wyzwaniem. Realizacja tego zadania zależy przede wszystkim od decyzji na szczeblu krajowym i regionalnym. Analizując cele transportowe określone w dokumentach programowych Unii Europejskiej na obecną perspektywę finansową oraz priorytety rozwojowe zawarte w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego należy mieć nadzieję, że zadanie to w najbliższej perspektywie zostanie rozpoczęte w szczególności na odcinku Bytów - Lipusz i dalej do Kościerzyny. Ten fragment linii kolejowej 212 i 211 jest obecnie na etapie przed realizacyjnymi opracowaniami. Uruchomienie kolejowych przewozów towarowych i pasażerskich byłoby zdecydowanie działaniem komplementarnym wobec zrealizowanego w tym roku w Bytowie nowego węzła transportu zbiorowego i uruchomionej darmowej komunikacji miejskiej.

Pomimo wymienionych, związanych z dostępnością transportową ograniczeń zauważa się symptomy pozytywnego rozwoju gospodarczego opartego przede wszystkim na rodzimym kapitale i aktywnej nie bojącej się ryzyka przedsiębiorczości mieszkańców.

Powiat bytowski w kolejnych latach transformacji borykał się z bardzo poważnymi problemami bezrobocia. Bezpośrednią przyczyną wyjątkowo wysokich wskaźników charakteryzujących bezrobocie był upadek Państwowych Gospodarstw Rolnych i brak dedykowanych byłym pracownikom programów restrukturyzacyjnych. W związku z tym, że duża część terenów wiejskich z gminy Bytów obciążona była tym problemem, należało przez wiele lat przykładać szczególną uwagę do działań związanych z aktywizacją społeczno-zawodową.

Jednakże od paru lat rynek pracy - szczególnie w Bytowie stał się na tyle chłonny, że kwestia bezrobocia przestała być problemem palącym. Obecnie obserwujemy problem odwrotny. Podaż siły roboczej maleje, a ofert pracy przybywa. Doprowadziło to do sytuacji coraz głębszego wysysania rynku pracy z otoczenia zewnętrznego oraz do zatrudniania coraz większej liczby cudzoziemców (w szczególności z Ukrainy). Obecny napływ siły roboczej z gmin ościennych znacznie przerasta tych, którzy do pracy wyjeżdżają poza gminę Bytów. Ten wskaźnik w porównaniu do miast sąsiednich jest wyjątkowo korzystny, co świadczy, że Bytów stał się ważnym ośrodkiem wzrostu gospodarczego (wykres 14).

Wykres 14: saldo liczby osób przyjeżdżających(+) lub wyjeżdżających(-) do pracy w mieście przypadające na 1000 jego mieszkańców

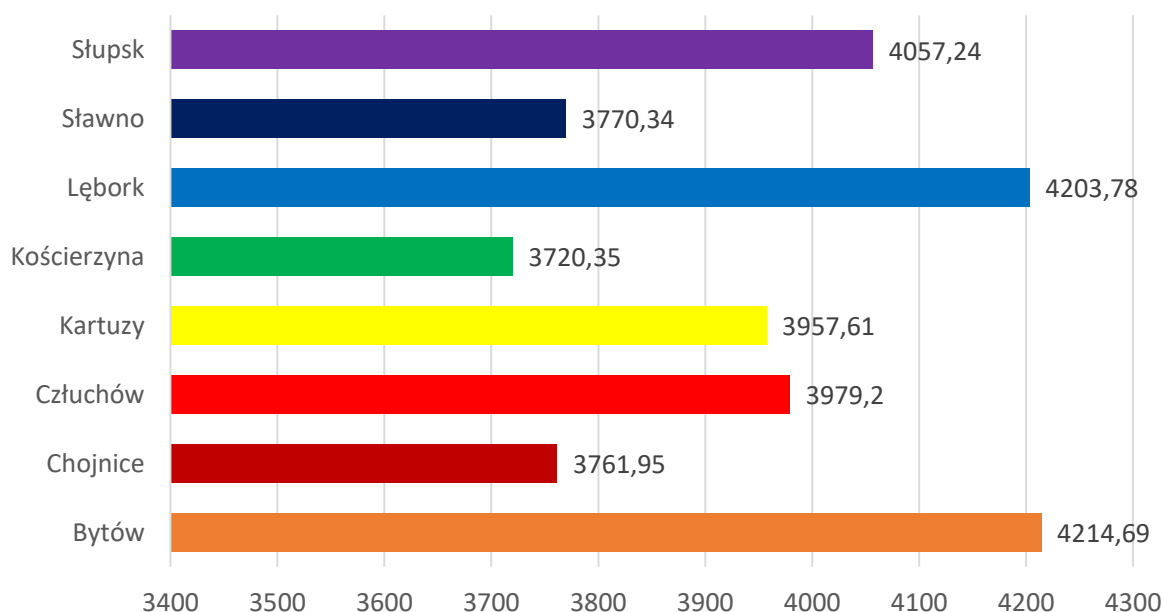

Źródło: dane z portalu „Polska w liczbach”

O tym, że Bytów stał się atrakcyjnym miejscem pracy świadczy chociażby porównanie średniej płacy, jaką otrzymują zatrudnieni w tym mieście w stosunku do średniej płacy występującej w miastach sąsiednich (wykres 15).

Innymi symptomami poprawy zasobności portfela związanej zapewne z dobrze funkcjonującym rynkiem pracy są pojawiające się w ostatnich latach wielkopowierzchniowe sklepy oraz niezwykle przyrost zarejestrowanych pojazdów samochodowych (patrz tabela 2).

Wykres 15: średnie miesięczne wynagrodzenie brutto (zł) w 2018 roku

Źródło: dane z portalu „Polska w liczbach”

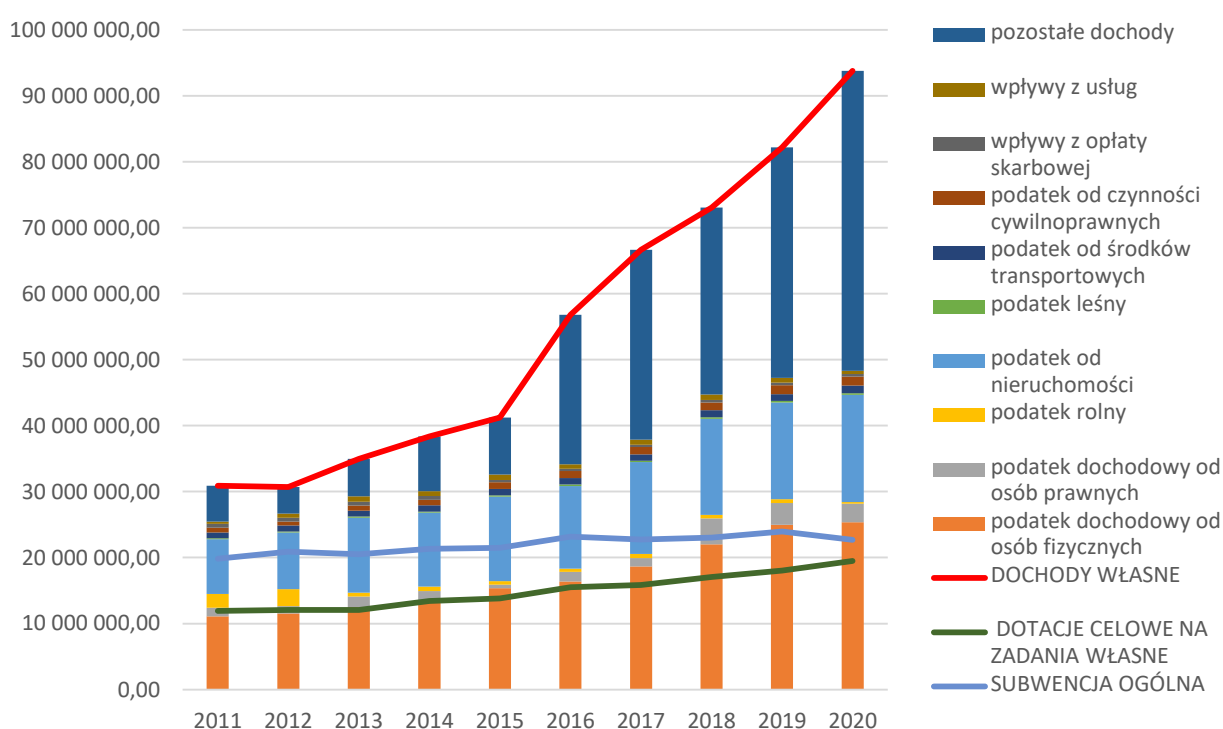
Tabela 2: dynamika wzrostu liczby pojazdów w gminie Bytów

		2010	2015	2020
liczba zarejestrowanych pojazdów ogółem z terenu gminy Bytów	szt.	11 243	17 432	25 543
	dynamika w %	100	155	146
liczba zarejestrowanych pojazdów ogółem z powiatu bytowskiego	szt.	38 037	58 342	83 557
	dynamika w %	100	153	143

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Starostwa Powiatowego

Rozwój gospodarczy, oprócz korzyści wymienionych powyżej, niesie też za sobą wzrost lokalnych podatków, czyli staje się gwarantem stabilności gminnych finansów, co zauważyć można we wzroście dochodów własnych (patrz wykres 16).

Wykres 16: struktura dochodów gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych wydziału finansowego UM

Jednakże oprócz profitów związanych z pozytywnymi trendami gospodarczymi - rozwój niesie za sobą szereg problemów, które już zaistniały bądź się potęgują. Wśród nich wymienić należy przede wszystkim:

- problem drożności układu komunikacyjnego obsługującego tereny przemysłowe i usługowe,
- konieczność sporządzania nowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- problem ponoszenia coraz większych nakładów na działania związane z zagospodarowaniem terenów dedykowanych pod inwestycje w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- problem dostępu do w miarę taniego rynku mieszkaniowego,
- wysoki poziom cen mieszkań w obrocie pierwotnym i wtórnym spowodowany brakiem wystarczającej podaży mieszkań na wynajem,

- f) dokuczliwy poziom hałasu oraz niskiej emisji w obrębie głównych arterii transportowych w szczególności śródmieścia Bytowa, związany z dużą zmotoryzowaną mobilnością mieszkańców gminy i sąsiadującego z nią obszaru oraz coraz większą masą przewożonych produktów przemysłowo-konsumpcyjnych.

Wszystkie wymienione problemy przymuszają do podejmowania szeregu działań, których celem będzie znaczne ograniczenie ich oddziaływania – w przeciwnym razie staną się doskwierającym hamulcem dalszego oczekiwanego rozwoju. Jednym z takich działań jest określenie właściwych kierunków zagospodarowania przestrzennego.

W 2017 r. Rada Miejska w Bytowie podjęła uchwałę w sprawie aktualności studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Bytów i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. W wyniku przeprowadzonej analizy na potrzeby ww. dokumentu sformułowane zostały wnioski odnoszące się do struktury przestrzennej gminy. Ponadto określone zostały kierunki dalszych działań w planowaniu przestrzennym gminy, które mają swoje odzwierciedlenie w obowiązującym studium uwarunkowań i w kierunkach zagospodarowania uchwalonych w 2019 r.

W związku z tym, w studium wyznaczonych zostało 12 terenów wymagających opracowania nowych planów miejscowych o łącznej powierzchni 689,32 ha, z czego 2 zostały już uchwalone („Udorpie-Południe” oraz „Udorpie-Zachód II”). Poza tym studium wskazuje potrzebę weryfikacji i aktualizacji obowiązującego planu miejscowego dla strefy równowagi przyrodniczo-krajobrazowej zespołu jezior Płoczyca – Boruja Mała – Boruja ze szczególną koniecznością zachowania stref ochrony wyłączonych z intensywnego zainwestowania wokół jezior lobeliowych, jako stref równowagi przyrodniczo-krajobrazowej wraz z wytycznymi wynikającymi z obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, a także zasad i ograniczeń wskazanych w planach zadań ochronnych obszarów Natura 2000.

Biorąc pod uwagę wskaźnik pokrycia obszaru gminy miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego i porównując go ze wskaźnikami z grup porównawczych (wykres 17, tabela 3) należy dołożyć wszelkich starań, aby zrealizować zaplanowane w tym zakresie przedsięwzięcia.

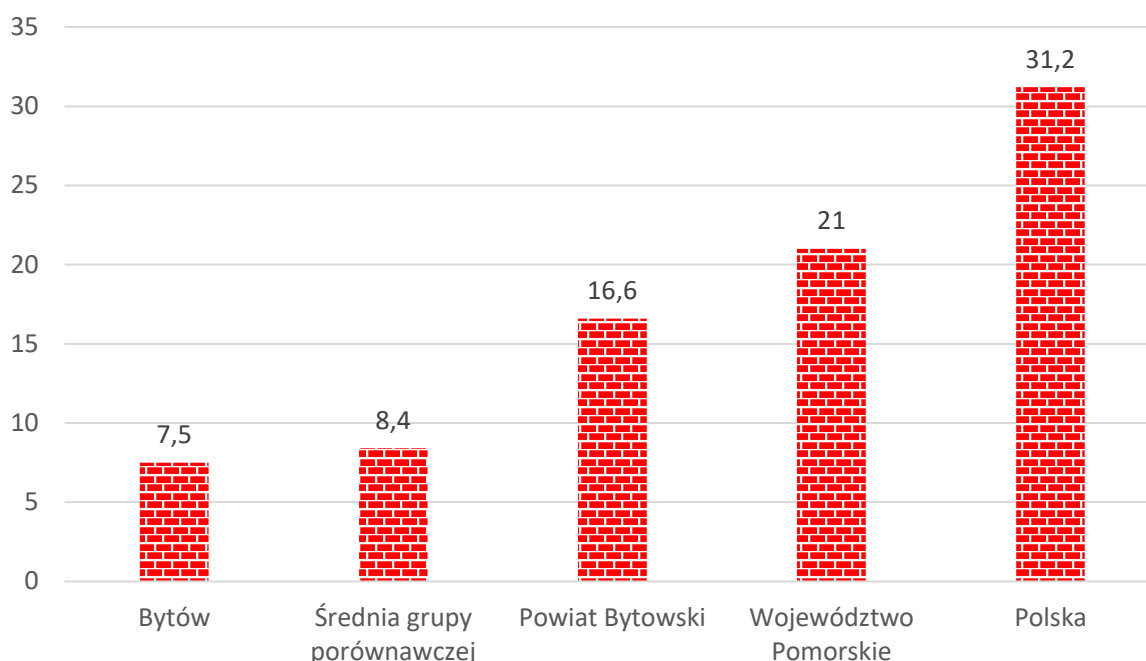
Tabela 3: procent pokrycia miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego

lp.	jednostka	2015	2016	2017	2018	2019
1.	Bytów	6,9	6,9	7,1	7,1	7,5
2.	Opoczno	11,7	12,5	12,7	12,7	12,7
3.	Jarocin	7,1	7,8	7,8	8,6	8,6
4.	Końskie	7,2	7,4	7,4	7,4	7,4
5.	Nakło n. Notecią	6,1	6,2	6,2	6,2	6,3
6.	Olkusz*	100	100	100	100	100
7.	Środa Wielkopolska	6,6	6,6	6,6	6,6	6,7
8.	Sokółka	9,4	9,4	9,5	9,3	9,3
9.	Średnia grupy porównawczej	7,9	8,1	8,2	8,3	8,4
10.	Kartuzy	4,6	4,6	4,6	4,7	4,9
11.	Powiat Bytowski	16,8	16,6	16,5	16,5	16,6
12.	Województwo Pomorskie	19,9	20,2	20,5	20,7	21,0
13.	Polska	29,7	30,1	30,5	30,8	31,2

* Gmina wyłączona z grupy porównawczej (średniej) z uwagi na 100% pokrycia mpzp

Źródło: Bank Danych Lokalnych – GUS (dostęp: 2021.04.15)

Wykres 17: odsetek pokrycia miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego 2019 roku

Źródło: Bank Danych Lokalnych – GUS (dostęp: 2021.04.15)

Nowe rozwiązania w obrębie tradycyjnego dworca kolejowego związane z budową węzła transportu zbiorowego wymagają uporządkowania całego pokolejowego terenu, łącznie z budową tzw. drogowej obwodnicy południowej. Byłby to nowy fragment drogi krajowej nr 20, pozwalający na wyprowadzenie ruchu tranzytowego ze śródmieścia Bytowa i częściowe uspokojenie ruchu wewnętrznego. To rozwiązanie ułatwiłoby również bardziej optymalne zagospodarowanie terenów sąsiadujących z obecnym przebiegiem drogi.

Obecnie GDDKiA zaangażowana jest w budowę 100 obwodnic – trudno będzie oczekiwać realizacji tej inwestycji w najbliższej perspektywie w ramach Krajowego Programu Drogowego, tym bardziej, że w przyjętej nowej strategii rozwoju województwa pomorskiego został wprowadzony zapis uwzględniający postulat budowy nowego południkowego korytarza drogowego o znaczeniu krajowym, którego trasa prawdopodobnie może przebiegać przez obszar gminy Bytów. Jednakże w tej koncepcji nie mieści się tzw. „południowa obwodnica Bytowa”. Ze względu na koszt nie jest to zadanie możliwe do wykonania ze środków własnych gminy. Należy jednak zabiegać o wydzielenie dodatkowych środków na realizację tego zadania w ramach programów dedykowanych miastom średnim.

Bytów ze względu na swoje położenie geograficzne, bogate dziedzictwo historyczno-kulturowe oraz różnorodność i atrakcyjność środowiska przyrodniczego stał się miejscem ważnym na turystycznej mapie Polski. W szczególności zafunkcjonował, jako ważny węzeł ponadlokalnych i regionalnych szlaków turystycznych - zarówno pieszych, jak i rowerowych.

W najbliższej perspektywie ma być realizowana przebiegająca przez Bytów i część terenów wiejskich naszej gminy nowa międzynarodowa trasa rowerowa, której planowany początek ma mieć miejsce w Berlinie, a koniec ostatniego etapu w litewskim portowym mieście Kłajpedzie. Jest to projekt pilotowany między innymi przez Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego w Gdańsku, jako że część tej trasy zahaczająca o południowe tereny naszego województwa ma być realizowana zgodnie z porozumieniem zawartym przez zainteresowane gminy, powiaty i województwo pomorskie. Przyjęto, że

standard techniczny infrastruktury znajdującej się na jej przebiegu będzie zgodny z Europejskim Standardem Certyfikacji EuroVelo. Część planowanej trasy w gminie Bytów ma przebiegać śladem nieczynnej linii kolejowej od Niezabyszewa do dworca kolejowego w Bytowie. W tym kontekście istotne są rozstrzygnięcia dotyczące przyszłości terenów pokolejowych otaczających teren dworca.

Przebieg nowej projektowanej trasy przez zurbanizowane tereny miejskie, a w szczególności przez obszar nowego węzła transportu zbiorowego sprawia, że należy podjąć dalsze działania modernizacyjne w obrębie całego układu komunikacyjnego miasta, ułatwiające bezpieczne poruszanie się rowerzystów, szczególnie tych, którzy skorzystać chcą z krzyżujących się w naszym mieście szlaków rowerowych.

Tworzenie spójnego systemu ścieżek rowerowych na obszarze gminy, a w szczególności w układzie komunikacyjnym miasta wymaga opracowania kompleksowej koncepcji ich przebiegu. To zadanie należy potraktować priorytetowo, gdyż należy spodziewać się coraz większego zainteresowania formą rowerowego przemieszczania się, zarówno ze strony mieszkańców, jak i turystów.

Topograficzne ukształtowanie terenu Bytowa, a przede wszystkim duże różnice wysokościowe sprawiają, że realizacja wielu inwestycji drogowych jest i będzie stosunkowo droga. Dotyczy to już wspomnianej tzw. południowej obwodnicy, obecnie realizowanego połączenia ul. Prostej z drogą wojewódzką 209, planowanego w najbliższej perspektywie połączenia ul. Przemysłowej z ul. Prostą - przez przebudowaną ul. Brzozową oraz nowej ul. Kwiatowej (potrzebnej do obsługi planowanego w jej obrębie osiedla mieszkaniowego).

Również dużych nakładów wymaga kontynuacja zapisanego w dotychczasowej strategii zadania pn. „Połączenie drogi wojewódzkiej nr 228 z drogą krajową nr 20 z wykorzystaniem miejskiej ulicy ks. dr. B. Domańskiego. Stąd też ich realizacja prawdopodobnie będzie możliwa tylko przy znaczącym zewnętrznym wsparciu finansowym. Dużą część własnych środków finansowych należy rezerwować na realizację bardzo znaczącego katalogu budowy nowych dróg zarówno w mieście, jak i obszarze wiejskim, wynikających z intensywnego powierzchniowo zagospodarowania nowych terenów, zarówno pod kątem rozwoju budownictwa mieszkaniowego, jak i infrastruktury usługowo-przemysłowej. Spośród wielu wyzwań inwestycyjnych te zadania powinny pozostawać w grupie priorytetowej, gdyż oprócz tworzenia utwardzonej powierzchni, ich realizacja pozwala również na poprawę elementów sieci infrastruktury technicznej. Analizując wskaźniki należy zauważyć, że pomimo ponoszonych w ostatnich latach znaczących nakładów na ten obszar inwestycyjny, pozostaje tu jeszcze znaczny zakres prac do wykonania.

W układzie komunikacyjnym miasta szczególną rolę odgrywają miejsca postojowe i parkingowe. Pomimo wprowadzenia darmowej komunikacji miejskiej i związanych z tym oczekiwań zmniejszenia natężenia ruchu należy kontynuować planowane przedsięwzięcia związane ze zwiększeniem liczby miejsc parkingowych i postojowych tak, aby ten wskaźnik znacznie poprawić. Jest to konieczne nie tylko ze względu na wyjątkowo dużą liczbę zarejestrowanych samochodów w gminie Bytów, ale przede wszystkim ze względu na ułatwienie dostępu do wielu instytucji, kościołów, cmentarzy i miejsc szczególnie atrakcyjnych dla turystów.

Gmina Bytów posiada w miarę nowoczesną oczyszczalnię ścieków oraz dobrze rozwiniętą sieć kolektorów sanitarnych. Plany inwestycyjne przewidują dalsze rozwijanie tej sieci na tereny nowo zurbanizowane oraz zadania związane z modernizacją dotychczasowych jej odcinków, a w szczególności kolektora ciśnieniowego w ul. Brzozowej. W najbliższych latach nastąpi również konieczność modernizacji oczyszczalni pod kątem technicznym

i technologicznym. Obecnie wdrażany jest proces inwestycyjny dotyczący budowy urządzeń pozwalających na właściwe zagospodarowanie osadów ściekowych.

Również w zakresie rozwijania sieci wodociągowej przygotowywane są kolejne projekty realizacyjne. W przeważającej części dotyczą one terenów wiejskich oraz zagospodarowywanych zgodnie z wydanymi warunkami zabudowy, bądź ustaleniami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Dużą część tych zadań realizuje Spółka „Wodociągi Miejskie”. Posiada ona plan działań do roku 2024 przyjęty Uchwałą Rady Miejskiej w Bytowie. Ponadto zgłaszane są potrzeby inwestycyjne, których ten plan nie obejmuje. Do najpoważniejszych zaliczyć można potrzebę budowy nowej stacji uzdatniania wody.

Istotną kwestią w zakresie właściwej gospodarki ściekowej jest uporządkowanie struktury własnościowej coraz większego stanu posiadania. Ten problem ze względu na konieczność odpisów amortyzacyjnych mających w konsekwencji wpływ na podwyższenie opłat za odprowadzanie ścieków nie może być ciągle odkładany, gdyż starzejąca się sieć kanalizacyjna będzie wymagała coraz kosztowniejszych remontów, tudzież modernizacji, a trudno sobie wyobrazić, że będzie to obciążało budżet gminy zamiast budżet spółki.

Innym obszarem wymagającym uporządkowania jest system zagospodarowania wód opadowych. Pilnego uregulowania wymagają kwestie dotyczące właściwego gospodarowania i zarządzania tym systemem. Wyzwania wynikające z coraz większego ryzyka wystąpienia nawałnic, intensywnych opadów implikują do podjęcia intensywniejszych działań na rzecz właściwej retencji i zabezpieczenia najbardziej narażonych na podtopienia części miasta. Ukształtowanie terenu, a przede wszystkim zdecydowanie niższe położenie Śródmieścia w stosunku do pozostałej części Bytowa powoduje, że to w tym obszarze problem podtopień jest najbardziej dokuczliwy. W związku z tym należy pilnie wdrożyć katalog działań eliminujących, bądź ograniczających zjawiska podtopień w dolnej części miasta. W tym zakresie uporządkowania wymagają też kwestie prawne dotyczące zarządzania infrastrukturą zagospodarowującą wody opadowe.

Potrzeba właściwego zagospodarowania wód opadowych wynika również z coraz bardziej zauważalnego obniżania się poziomu wód gruntowych. Poziom lustra wody w znajdujących się na obszarze gminy akwenach w ostatnich latach znacznie się obniżył. Jest to zresztą zjawisko powszechnie odnotowane na znacznej powierzchni naszego kraju. Reperkusje związane z coraz niższym stanem wód gruntowych i występującymi długi czas okresami suszy mogą być bardzo bolesne dla rozwoju gospodarki – w szczególności rolnictwa. Doceniając wagę problemu należy opracować cały kompleks działań i przedsięwzięć ograniczających ubytek wód opadowych, jak i zmierzających do oszczędnego gospodarowania zasobami zasilającymi sieć wodociągową.

Na terenie Bytowa funkcjonuje system ciepłowniczy, którego podstawowym elementem jest eksploatowana przez Veolia Północ Sp. z o.o. – Zakład Ciepłowniczy w Bytowie – ciepłownia wraz z rozwiniętą siecią o długości prawie 19 km. Długość sieci (w zasadniczej części wysokoparametrowej) umożliwia podłączanie nowych odbiorców, tym bardziej, że całkowita moc nominalna ciepłowni wynosi 33,54 MWt, a moc cieplna zamówiona 24,21 MWt.

Bytów posiada bardzo dobrze rozwiniętą sieć infrastruktury gazowej, co sprawia, że gmina plasuje się powyżej średniej krajowej w dostawie gazu na terenie miejskim. Znacznie słabiej ten wskaźnik kształtuje się na terenie wiejskim, co skutkuje tym, że wskaźnik dla wszystkich zamieszkałych w gminie i korzystających z dostaw gazu jest już porównywany do średniej wojewódzkiej i niewiele różniący się od średniej krajowej. Niemniej istniejąca już infrastruktura sieci gazowej umożliwia dalszy wzrost dystrybucji gazu ziemnego nie tylko na

obszarze miasta, ale również rozwój sieci na terenie wiejskim. W pierwszej kolejności dotyczyć to będzie miejscowości położonych najbliżej miasta, tj. Rzepnicy, Mądrzechowa i Udorpia.

Dynamika rozwoju uzależniona będzie generalnie od wielkości zgłaszanego zapotrzebowania na to źródło energii. Nietrudno zauważyć, że wielkość zapotrzebowania będzie pochodną kalkulacji kosztów tego nośnika energii w porównaniu do źródeł alternatywnych oraz wprowadzanych z jednej strony obostrzeń w zakresie spalania paliw stałych, a z drugiej uruchamiania programów dotacyjnych zachęcających do instalowania urządzeń wykorzystujących bardziej ekologiczne nośniki energii.

Zapotrzebowanie na energię elektryczną w gminie Bytów jest zaspokojone w 100%, gdyż istniejąca sieć elektroenergetyczna zapewnia stałe, względnie bezawaryjne dostarczanie mocy i energii elektrycznej na poziomie aktualnych potrzeb miasta i gminy. Zasilanie w energię elektryczną odbywa się z dwóch stacji GP2 110/15 kV: Bytów i Gałąźnia Mała. W obu stacjach istnieją duże rezerwy mocy czynnej, możliwej do dostarczenia bez konieczności rozbudowy stacji. Stan sieci oceniany jest jako dobry, a dostawy energii odbywają się generalnie bez zakłóceń. Energia do mieszkańców dostarczana jest poprzez sieć stacji transformatorowych 15/04 kV zasilanych z sieci średniego napięcia. Stan sieci średniego napięcia oceniany jest jako dobry.

Doświadczenia związane z restrykcjami epidemiologicznymi unaocznily potrzebę bardziej intensywnego zwrócenia uwagi nie tylko na infrastrukturę związaną z ochroną zdrowia, ale również na rozwój nowych technologii ułatwiających funkcjonowanie w warunkach dystansu społecznego. W tym zakresie największym wyzwaniem będzie podjęcie działań na rzecz poprawy dostępu do szerokopasmowego internetu. Ten kierunek sprzyjał będzie podejmowaniu pracy, kontynuacji kształcenia, zaspokajaniu dużej gamy potrzeb społecznych i materialnych bez konieczności przemieszczania się. W sytuacji pozostawienia gminy Bytów w obszarze dokuczliwego wykluczania komunikacyjnego poprawa mobilności elektronicznej staje się nad wyraz pilna. Pochodną rozwiniętej infrastruktury ułatwiającej komunikację zdalną będzie możliwość wzbogacenia oferty edukacyjnej o nowe formy kształcenia oraz stworzenie bardziej atrakcyjnego systemu wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych.

Należy zauważyć, że upowszechnianie nowych produktów z branży ICT możliwe jest w dużym stopniu dzięki niezawodnemu dostępowi do Internetu. Zwiększenie mobilności sieci uruchomi też możliwość wprowadzenia nowych rozwiązań dla tworzenia tzw. inteligentnego miasta (Smart City), czyli wprowadzenia wielu rozwiązań ułatwiających poruszanie się, załatwianie spraw, pozyskiwanie informacji itp. Dla Bytowa, jako miejsca usytuowania ważnych instytucji publicznych istotne jest również doskonalenie usług związanych z e-administracją.

Gmina Bytów od wielu lat konsekwentnie dba o rozwój bazy związanej z edukacją, wychowaniem i opieką. Stan techniczny obiektów z tego obszaru jest generalnie zadawalający. Wysokość nakładów finansowych przeznaczanych na infrastrukturę oświatową (patrz tabela 4) wystarczała na utrzymywanie dobrego standardu pod kątem funkcjonalności, estetyki i wyposażenia, pomimo braku wystarczającego zewnętrznego dofinansowania związanego z reformą oświaty w 2017 r.

Tabela 4: nakłady inwestycyjne poniesione na budynki szkół w latach 2015 - 2020

Szkoła	2015	2016	2017	2018	2019	2020
SP 1 Bytów	-	101 000,00	201 750,99	29 415,00	151 346,00	7 002,00
SP 2 Bytów	-	15 692,95	1 205,17	302 641,02	217 608,64	11 305,82
SP 5 Bytów	-	-	-	141 670,00	27 299,99	42 023,80
SP Gostkowo	27 885,00	52 835,90	1 478 599,86	224 516,29	52 177,43	25 694,31
SP Pomysk Wielki	-	21 500,00	709 843,23	75 000,00	123 070,00	148 651,70
SP Niezabyszewo	-	69 797,89	21 309,93	38 318,65	72 500,00	-
SP Rekowo	12 360,92	12 360,92	-	-	-	-
Gimnazjum nr 1 Bytów	-	-	555 427,12	-	-	-
Razem	40 245,92	273 187,66	2 968 136,30	811 560,96	644 002,06	234 677,63

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gminy

Tematem jednak dotąd nie załatwionym jest modernizacja układu komunikacyjnego w Szkole Podstawowej nr 5 oraz zwiększenie metrażu dydaktycznego w Szkole Podstawowej w Pomysku Wielkim. Ponadto powinna zostać do końca zrealizowana planowana infrastruktura sportowa w SP Niezabyszewo oraz zagospodarowany teren wokół SP 1. W najbliższym dziesięcioleciu występuje też potrzeba realizacji innych inwestycji oświatowych, pozostających w sferze koncepcji. Dotyczy to zwłaszcza terenów sportowych przy SP 5 i SP Gostkowo.

Gmina Bytów poszczycić się może dużym wskaźnikiem uczestnictwa dzieci w wieku 3-5 lat w wychowaniu przedszkolnym. Pokazujące się oferty związane z dostępnością w pełni zabezpieczają zapotrzebowanie na ten rodzaj wychowania i opieki. Mankamentem jest jednak standard funkcjonalny obiektu przedszkolnego przy ul. Bauera. Wszelkie plany modernizacyjne pod kątem większego dostosowania tego obiektu do potrzeb przedszkola nie mają uzasadnienia ze względu na konstrukcję obiektu nie pozwalającą na dowolne kształtowanie powierzchni i ciągów komunikacyjnych oraz, co istotniejsze, na usytuowanie tego budynku w obszarze planowanego w niedalekiej przyszłości nowego węzła drogowego. W związku z powyższym należy rozważyć budowę nowego obiektu, który gwarantowałby utrzymanie dobrego, dotychczasowego wskaźnika dostępności do opieki i wychowania przedszkolnego.

Analizując stan pozostałej infrastruktury społecznej nie sposób nie zauważyć pilnego problemu budowy nowego Domu Kultury. Wynika to nie tylko z badań ankietowych przeprowadzonych na potrzeby opracowania aktualizacji strategii rozwoju (patrz tabela 5), ale przede wszystkim z bardzo zaawansowanego procesu przygotowawczego. Ta kwestia już w okresie obowiązywania dotychczasowej strategii była przedmiotem dużego zaangażowania władz gminy. Wykonano koncepcję oraz projekt I etapu budowy i obecnie trwają procedury mające umożliwić rozpoczęcie tej inwestycji.

Tabela 5: odpowiedzi w pytaniu nr 4 ankiety przeprowadzonej wśród mieszkańców gminy

Realizacja których przedsięwzięć, Twoim zdaniem, miałaby największy wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy gminy Bytów?	rewitalizacja linii kolejowej w kierunku Kościerzyny przez Lipusz	474
	rewitalizacja linii kolejowej w kierunku Słupska przez Korzybie	392
	korekta przebiegu drogi krajowej nr 20 w obrębie miasta	219
	budowa nowej drogi od ul. Przemysłowej do ul. Bauera w Bytowie	237
	czynszowe budownictwo komunalne	109
	rozbudowa sieci gazowej na terenach wiejskich	182
	budowa nowego Domu Kultury w Bytowie	297
	rewitalizacja placu Krofeya oraz jego otoczenia	202
	realizacja programu poprawiającego stan środowiska	225
	inwestycje poprawiające sprawność sieci kanalizacji deszczowej	170
	dokończenie modernizacji obiektów Ośrodka Sportu i Rekreacji w Bytowie	234
	wyznaczanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego nowych terenów pod działalność produkcyjną i usługową	118
	budowa infrastruktury ułatwiającej rozwój przedsiębiorczości	206
	budowa infrastruktury ułatwiającej rozwój budownictwa mieszkaniowego	127
	rozwój komunikacji zbiorowej na obszarze gminy Bytów	362
	inny... (jaki?)	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet

Potrzeba budowy wynika z dwóch podstawowych powodów. Pierwszy dotyczy dużej dekapitalizacji obecnego budynku i niespełniania już wymogów bezpieczeństwa, a drugi z potrzeby zwiększenia standardów jego funkcjonalności. Mieszkańcy gminy Bytów, jak i gmin sąsiednich wobec braku wygodnej zewnętrznej dostępności komunikacyjnej, dużej transportowej czasochłonności dojazdu do ważnych regionalnych i ponadregionalnych ośrodków kultury, oczekują bardzo dobrej oferty kulturalnej w lokalnym ośrodku – a to jest możliwe jedynie pod warunkiem wybudowania wspomnianego obiektu.

Z innych postulatów i analiz wynika potrzeba budowy nowej świetlicy w Mądrzechowie. Wobec przewidywanego wzrostu inwestycji mieszkaniowych w tym sołectwie i już zauważalnej tendencji wzrostu liczby mieszkańców (patrz tabela 6), należy ten postulat uznać za zasadny.

Wychodząc naprzeciw postulatowi dotyczącemu zwiększenia wykorzystania w ofercie kulturalnej, rekreacyjnej i promocyjnej potencjału historyczno-kulturowego należy przede wszystkim zadbać o kontynuację dobrego wizerunku najbardziej historycznej budowli, jaką jest zamek krzyżacki w Bytowie. W realizacji tego zadania należy wziąć pod uwagę nie tylko przedsięwzięcia promocyjne, ale również te, które wiążą się z poprawą funkcjonalności obiektu i przede wszystkim zwiększają standardy dostępności i bezpieczeństwa.

Tabela 6: liczba ludności gminy Bytów – podział na sołectwa

lp.	sołectwo	miejscowości wchodzące w skład sołectwa	rok				
			2016	2017	2018	2019	2020
1.	Dąbie	Dąbki	280	283	283	285	293
2.	Gostkowo	Sarniak, Zbysław	1 051	1 041	1 046	1 045	1 037
3.	Grzmiąca	Świerkówko	173	173	169	166	162
4.	Mądrzechowo		622	646	666	681	689
5.	Mokrzyn		161	164	163	158	161
6.	Niezabyszewo		827	830	833	831	848
7.	Płotowo		222	213	211	206	203
8.	Pomysk Mały	Leśno, Międzygórze	389	399	402	389	394
9.	Pomysk Wielki	Mała Wieś, Pomyski Młyn, Szarzyn	797	808	813	817	813
10.	Rekowo	Bory, Brynki Rekowskie, Pustkowie Rekowskie	415	415	415	417	412
11.	Rzepnica		1 180	1 236	1 266	1 304	1 309
12.	Sierzno	Pyszno, Sierzenko	220	225	232	228	228
13.	Świątkowo	Chomice, Nieczulice, Przyborzyce	270	267	259	258	248
14.	Udorpie	Półczynek	1 108	1 113	1 125	1 117	1 100
15.	Ząbinowice		431	427	435	438	429
	razem wieś		8 146	8 240	8 318	8 340	8 326
16.	Bytów		16 426	16 294	16 222	16 115	15 955
	razem gmina		24 572	24 534	24 540	24 455	24 281

Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Bytowie wg stanu na 31 grudnia danego roku

W nawiązaniu do wspomnianego postulatu i mając na uwadze dotychczasowe, dobre opinie o estetyce i ogólnym wyglądzie miasta należy z większą troską zadbać o utrzymanie wysokiego standardu już odnowionych, zrewitalizowanych i urządzonych miejsc przeznaczając odpowiednie środki na ich utrzymanie, pielęgnację i konserwację. Ponadto w trosce o historyczny, kulturowy i materialny potencjał należy kontynuować Program wspierania remontów obiektów pozostających w rejestrze zabytków oraz wykorzystywać szansę aplikowania do zapowiadanych w projekcie „Umowy Partnerstwa” programów rewitalizacyjnych.

Kolejnym tematem, do którego tradycyjnie w gminie Bytów przykładą się szczególną uwagę, są przedsięwzięcia z zakresu sportu i rekreacji. Pomimo bogatej już infrastruktury pozostaje kilka zadań czekających od dłuższego czasu na realizację. Są to między innymi przedsięwzięcia związane z optymalnym zagospodarowaniem terenów sportowych zlokalizowanych w Ośrodku przy ul. Mickiewicza oraz terenów i urządzeń znajdujących się wokół jeziora Jeleń. Ponadto pod uwagę należy wziąć potrzeby remontowe w istniejącej wiejskiej infrastrukturze sportowej oraz potrzebę jej uzupełnienia poprzez realizację już gotowych projektów.

Gmina Bytów z racji swojego położenia geograficznego i związanych z tym uwarunkowań oraz z powodu wykorzystania w planach rozwoju silnej strony, jaką jest naturalny potencjał przyrodniczy, przywiązuje szczególną uwagę do realizacji zadań z zakresu ogólnie pojętej ochrony środowiska. Uporządkowana gospodarka wodno-ściekowa oraz rozbudowany i unowocześniany system gospodarki odpadami stanowią istotny element tych działań. Ponadto podejmuje się działania związane z racjonalnym wykorzystaniem istniejących atrakcyjnych

zasobów przyrodniczych, dbając o ich stan i przeciwdziałając ewentualnym zagrożeniom. W szczególności dotyczy to Parku Krajobrazowego Dolina Słupi, rezerwatów przyrody, użytków ekologicznych, pomników przyrody, czy też obszarów Natura 2000, w ramach których występuje unikatowy na skalę europejską zespół 12 jezior lobeliowych. Odpowiedzialność i wyzwania z tym związane wymagają stałego monitoringu tych zasobów oraz dbałości o utrzymywanie w należyтым stanie standardu dostępności do tych miejsc. Bacząc o zachowanie tego cennego przyrodniczego dziedzictwa, gmina Bytów będzie podejmować starania, aby możliwie wszystkie formy przyrodniczego krajobrazu były zachowane i właściwie zagospodarowane. Ponadto starania o przyrost powierzchni zieleni urządzonej powinny towarzyszyć rozwojowi gminy w trendzie rosnącym.

Ochrona środowiska jest wyzwaniem również istotnym w całym obszarze związanym z produkcją rolną, a w szczególności w zakresie ułatwień dla organizacji ekologicznych upraw i dobrostanu zwierząt. Szczególnej ochronie powinien też podlegać narażony na działanie środków chemicznych potencjał pszczelarski. Skuteczna ochrona środowiska wymaga podejmowania wielu działań informacyjnych, edukacyjnych i motywujących. Szczególnie ważna jest w tym zakresie współpraca z kompetentnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi.

Istotnym elementem działań w zakresie ochrony środowiska będzie właściwie prowadzona gospodarka niskoemisyjna. Gmina Bytów opracowała i wdrożyła Plan Gospodarki Niskoemisyjnej, który obejmował lata 2015-2020. Plan zakładał realizację zadań dla osiągnięcia strategicznego celu, jakim była redukcja emisji gazów cieplarnianych oraz zadań dla realizacji celów dodatkowych, dotyczących zwiększenia udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych oraz redukcji zużycia energii finalnej poprzez podniesienie efektywności energetycznej. W roku 2019 sporządzono raport obrazujący efekty i postęp rzeczowy w jego wdrażaniu do roku 2018. W końcowych wnioskach dotyczących realizacji tego planu można odnotować między innymi pozytywny trend dotyczący osiągnięcia celu strategicznego.

Kompleksowa realizacja programów, o których mowa w PON, miała przynieść w pespektywie roku 2020 zmniejszenie emisji dwutlenku węgla na terenie gminy, w stosunku do roku bazowego (1999) o ponad 39,8 tys. Mg, czyli do poziomu 66329 CO₂, tj. obniżenie emisji o około 37,5 proc., natomiast ich realizacja do 2018 r. przyniosła już redukcję emisji o około 33,8 proc. – co świadczy, że do osiągnięcia zakładanego celu pozostało zaledwie 3,7 punktu procentowego. Zapewne po upływie już ponad dwóch lat ten cel został osiągnięty. Niemniej jednak w kolejnej dziesięcioletniej perspektywie należy w dalszym ciągu podejmować działania na rzecz jeszcze większej redukcji emisji CO₂ do atmosfery, gdyż jest to wyzwanie globalne, jedno z ważniejszych dla obecnej cywilizacji.

W kolejnych konkluzjach odnotowanych w przytoczonym raporcie widnieją wskazania dotyczące celowości podejmowania dalszych działań na rzecz ograniczenia niskiej emisji oraz wzrostu produkcji energii ze źródeł odnawialnych. W tym kontekście do racjonalnych przedsięwzięć wpiszą się te działania, które mogą być wspomagane przez mechanizmy dotacyjne zarówno ze środków własnych, jak i zewnętrznych.

Przy kreowaniu działań na najbliższą perspektywę należy wziąć pod uwagę możliwość wykorzystania niemałych środków unijnych rezerwowanych na przedsięwzięcia dotyczące ochrony klimatu.

24 lutego 2021 r. Uchwałą Rady Miejskiej przyjęta została do realizacji Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Bytów na lata 2021 – 2025. Strategia powyższa zawiera szczegółową diagnozę sfery społecznej, która koresponduje w pełnym zakresie z diagnozą zawartą w dokumentach przygotowanych na potrzeby aktualizacji strategii rozwoju gminy Bytów na lata 2015 – 2025 z perspektywą do roku 2030. W obu dokumentach diagnoza

odnosi się do aspektów demograficznych, do kwestii bezrobocia, do zakresu oraz form udzielanej pomocy społecznej, do problemów związanych z coraz liczniejszą grupą osób starszych i niepełnosprawnych.

Ponadto analizie poddano sytuację związaną z edukacją, wychowaniem i opieką oraz całym obszarem dotyczącym sportu, rekreacji i turystyki. Przeanalizowano również dane dotyczące bezpieczeństwa, ochrony zdrowia, przemocy w rodzinie i problemów związanych z uzależnieniami.

Wnioski wynikające z tego materiału diagnostycznego można przedstawić w dużym skrócie w sposób następujący:

1. W analizowanych wskaźnikach demograficznych zaznacza się wyraźnie wzrost udziału w strukturze wiekowej osób w wieku poprodukcyjnym (patrz tabela 7). Ten stan rzeczy należy z dużą uwagą potraktować przy planowaniu coraz bardziej potrzebnych zadań wspomagających osoby starsze, niepełnosprawne i wymagające opieki. Należy z dużą starannością i konsekwencją realizować przedsięwzięcia dotyczące większej dostępności tych osób do dobrze zagospodarowanej przestrzeni publicznej. Należy wspólnie z różnymi partnerami dążyć do podejmowania działań zapobiegającym wykluczeniu społecznemu. Z dużym zaangażowaniem i determinacją należy rozwijać system wspomagający zdrowie i godziwe warunki leczenia.

Tabela 7: struktura wiekowa mieszkańców - dane z rejestru Urzędu Miejskiego w Bytowie

	2016	2017	2018	2019	2020
liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	5 213	5 212	5 252	5 221	5 160
liczba osób w wieku produkcyjnym	15 251	15 039	14 864	14 668	14 429
liczba osób w wieku poprodukcyjnym	4 108	4 283	4 424	4 566	4 692
ogółem	24 572	24 534	24 540	24 455	24 281

Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Bytowie wg stanu na 31 grudnia danego roku

2. W ciągu ostatnich lat liczba mieszkańców gminy Bytów utrzymuje się na podobnym poziomie. (patrz tabela 8), aczkolwiek odnotować należy jej wzrost o 8,8% liczony w perspektywie od roku 2002 do 2019. Niepokojący jest natomiast fakt odnotowanego w 2020 r. ujemnego wskaźnika przyrostu naturalnego.

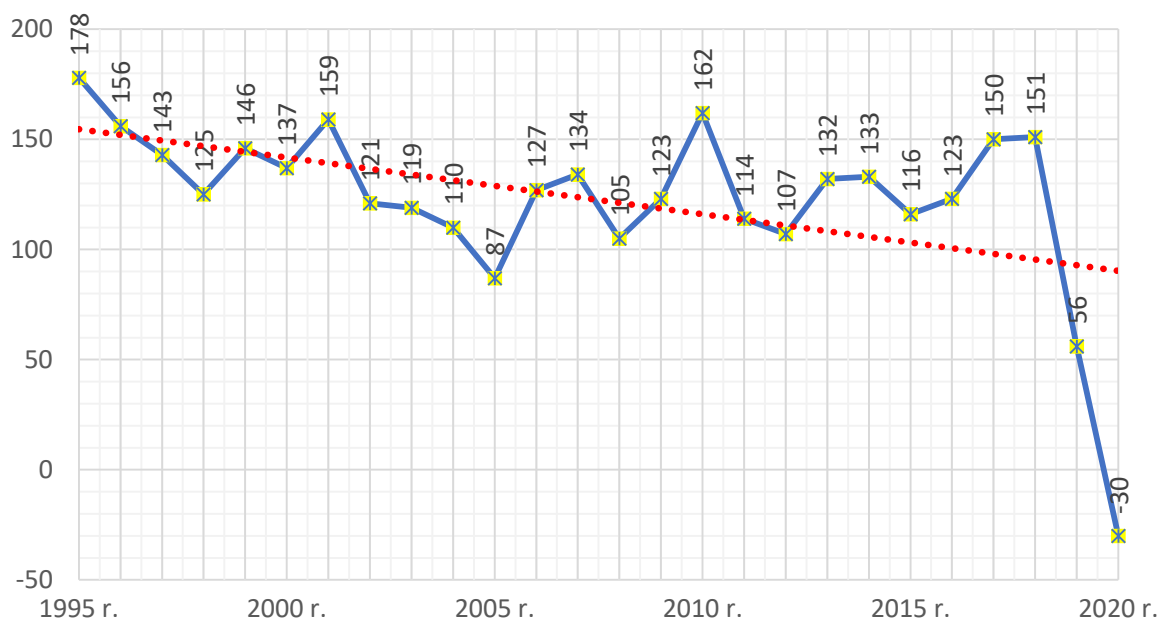
Tabela 8: liczba ludności gminy Bytów w latach 2016-2020

rok	2016	2017	2018	2019	2020
miasto	16 426	16 294	16 222	16 115	15 955
obszar wiejski	8 146	8 240	8 318	8 340	8 326
liczba mieszkańców gminy Bytów	24 572	24 534	24 540	24 455	24 281

Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Bytowie wg stanu na 31 grudnia danego roku

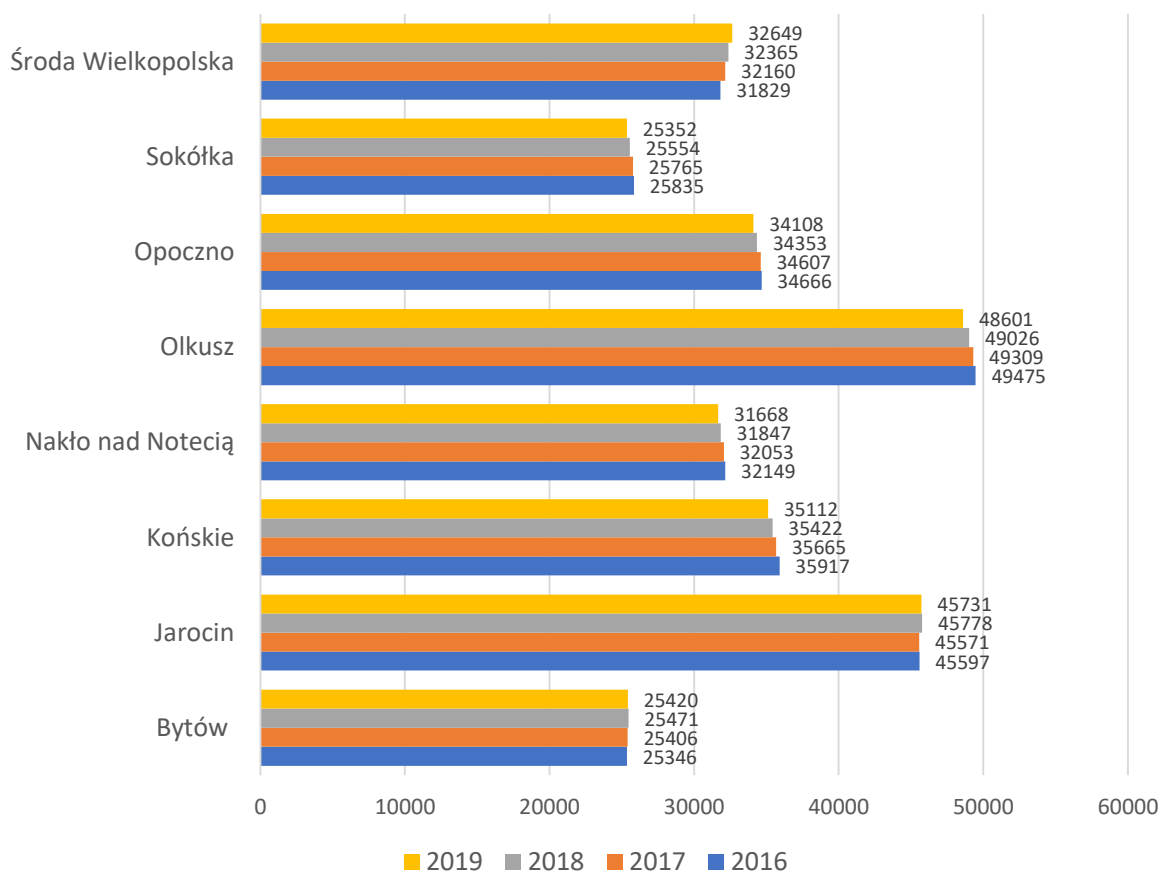
Taka sytuacja na przestrzeni ostatnich lat nie miała miejsca (patrz wykres 18; przyrost naturalny od 1995 - portal „Polska w liczbach”). Nie można wykluczyć, że taka sytuacja będzie się powtarzała w kolejnych latach. Niemniej analizując obszar demografii stwierdzić należy, że gmina Bytów na tle grupy porównawczej prezentuje się nad wyraz korzystnie (patrz wykres 19). Jednakże biorąc pod uwagę pewne trendy makro, należy konsekwentnie zabiegać o wzrost atrakcyjności osiedleńczej ze szczególnym uwzględnieniem czynników ją determinujących, wskazanych w badaniach ankietowych. To jedyna skuteczna recepta oddziałująca na podejmowanie decyzji o osiedleniu się na stałe na obszarze gminy, w szczególności przez młodych mieszkańców.

Wykres 18: przyrost naturalny od 1995 r.

Źródło: portal „Polska w liczbach”

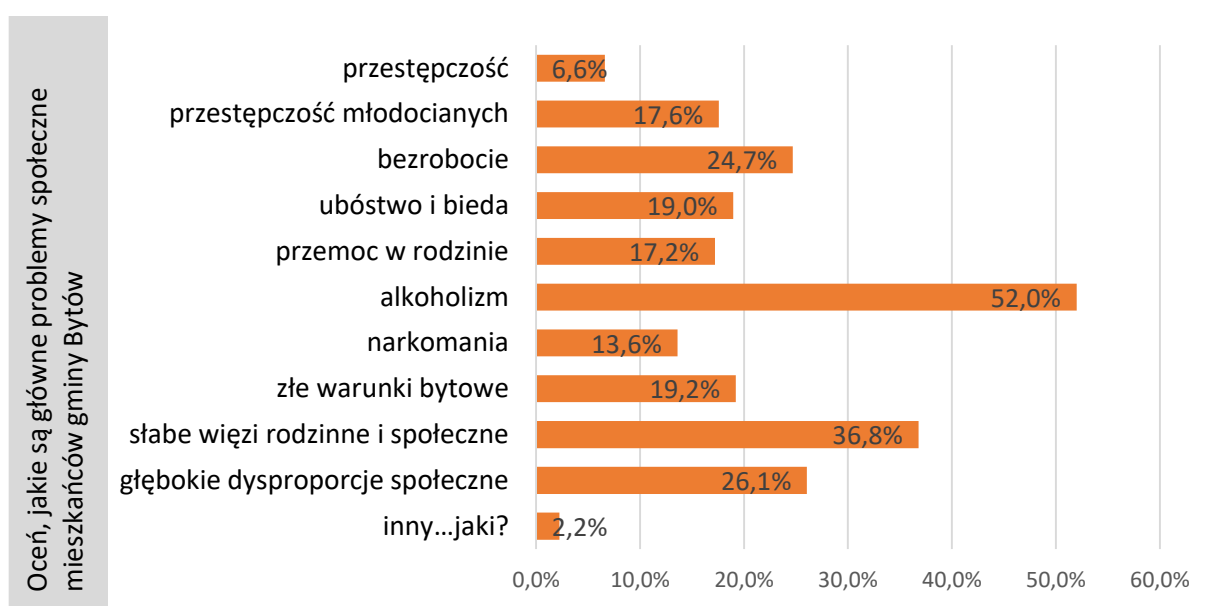
Wykres 19: liczba ludności dla miast z grupy porównawczej

Źródło: dane GUS-u

3. W związku z kurczącym się zasobem osób w wieku produkcyjnym i pojawiającym się z tego powodu otwartym rynkiem pracy dla cudzoziemców, należy podejmować przedsięwzięcia dla właściwej asymilacji tej grupy w miejscowym środowisku społecznym.
4. Dla podnoszenia atrakcyjności osiedleńczej w instytucjach edukacyjno-wychowawczo-opiekuńczych należy dążyć do podnoszenia standardów funkcjonalnych i jakościowych w całym procesie edukacyjno-wychowawczym.
5. Wobec niezmiennych się przyczyn w zakresie przyznawania świadczeń w zakresie pomocy społecznej należy wzmocnić działania na rzecz poprawy sytuacji wśród osób i rodzin nieradzących sobie z problemami, w szczególności dotyczącymi bezradności, alkoholizmu i wykluczenia społecznego. Respondenci badania ankietowego wyraźnie wskazali na te dwa ostatnie czynniki jako najważniejsze społeczne problemy gminy Bytów (wykres 20).

Wykres 20: odpowiedzi na pytanie 6 ankiety przeprowadzonej wśród mieszkańców gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet

6. Realizując ideę solidarności pokoleniowej wzmocnić działania na rzecz rozwoju instytucji wolontariatu, zarówno wśród osób starszych, jak i młodszych. Ten postulat wielokrotnie poruszany był na spotkaniach konsultacyjnych z przedstawicielami instytucji i organizacji społecznych.
7. Wykorzystując bogaty potencjał sportowo-rekreacyjny podejmować działania promujące kulturę fizyczną i zdrowy styl życia. W szczególności preferować dyscypliny gier zespołowych – pozwalając na większą integrację uczestników, wykorzystując optymalnie będącą do dyspozycji bazę sportową.

V. Wizja rozwoju

Wynikiem dokonanej diagnozy sytuacji gminy Bytów, analizy jej silnych i słabych stron oraz potencjalnych szans i zagrożeń, a także rezultatem wielopoziomowych konsultacji, jakie miały miejsce w roku 2014 oraz w okresie tworzenia aktualizacji (2020-2021) jest wizja rozwoju.

Stanowi ona zatem odpowiedź na oczekiwania i aspiracje mieszkańców, a jednocześnie ma na celu ukształtowanie wizerunku gminy na koniec założonego horyzontu czasowego.

Wizja rozwoju jest pojęciem wielopłaszczyznowym i zakładającym szeroką partycypację społeczności lokalnej, przedstawicieli władz samorządowych oraz partnerów społeczno-gospodarczych. Została zdefiniowana w podstawowym dokumencie w trzech kluczowych kategoriach: Przestrzeń infrastruktury i środowisko, Gospodarka, Społeczeństwo – czyli w obszarach rzetelnie przeanalizowanych w trakcie prac nad aktualną diagnozą rozwoju gminy Bytów. Biorąc pod uwagę analizę materiału diagnostycznego zawartego w dotychczasowej strategii oraz bogatej diagnozy stworzonej na potrzeby jej aktualizacji – stwierdzono, że nie występują przesłanki do weryfikacji zdefiniowanej wizji rozwoju oraz przyjętej misji.

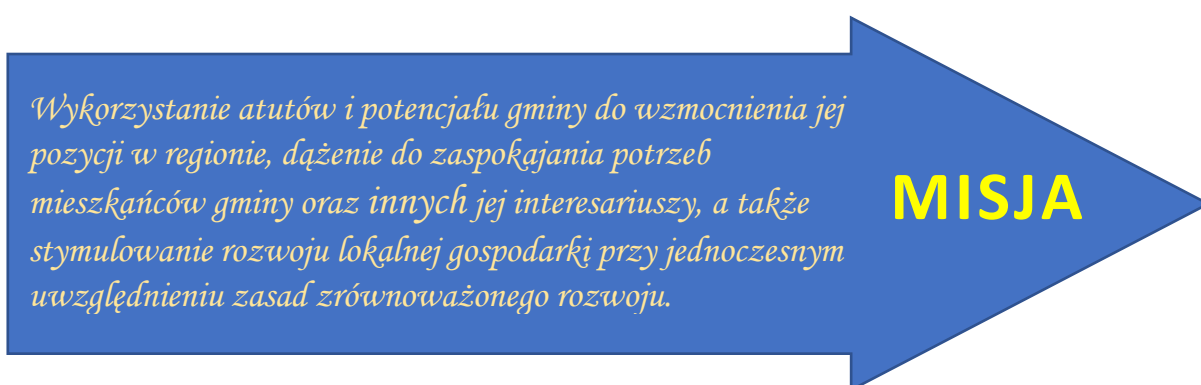
Gmina Bytów w 2025 roku to: subregionalny biegun wzrostu gospodarczego, oferujący mieszkańcom doskonałe warunki do życia i pracy, a przedsiębiorcom do prowadzenia i rozwijania biznesu, a także wykorzystujący wielokulturowość oraz walory architektoniczne i przyrodnicze dla rozwoju turystyki i kultury.

PRZESTRZEŃ, INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO	• czysta/ekologiczna - zadbane, uwzględniająca ochronę obszarów i obiektów cennych przyrodniczo i krajobrazowo • przyjazna - uwzględniająca oczekiwania mieszkańców oraz turystów • estetyczna - uwzględniająca dbałość o walory estetyczne • atrakcyjna turystycznie - dostosowana do potrzeb turystyki i rekreacji, wykorzystująca naturalne walory dla ich dalszego rozwoju • racjonalnie zagospodarowana - wykorzystująca odnawialne źródła energii oraz możliwie jak najmniej inwazyjna dla środowiska naturalnego • funkcjonalna - wykorzystująca naturalne predyspozycje terenu oraz odpowiadająca wprost na oczekiwania i potrzeby • publiczna - dostępna dla wszystkich • nowoczesna - zmodernizowana i w dobrym stanie technicznym • zintegrowana - tworząca spójną całość • intermodalna - umożliwiająca optymalizację przemieszczania się dzięki wykorzystaniu i integracji różnych środków transportu • perspektywiczna - spełniająca przyszłe oczekiwania i uwzględniająca zmiany zarówno w skali mikro, jak i makro • stymulująca rozwój gospodarczy - korzystnie wpływająca na stymulację rozwoju gospodarczego
GOSPODARKA	• innowacyjna - wykorzystująca zdolność i motywację przedsiębiorców do wdrażania nowych lub udoskonalania istniejących rozwiązań, pomysłów i koncepcji • konkurencyjna - gotowa do rywalizacji, a w szczególności do sprzedaży własnych produktów i usług na innych rynkach • dochodowa - przynosząca wymierne korzyści ekonomiczne • dobrze rozwinięta - nowoczesna, opierająca się na stabilnych podstawach • wielokierunkowa/zdywersyfikowana - oferująca szeroką gamę produktów i usług • inteligentna - oparta na lokalnych zasobach i potencjale • z silnym sektorem iVIŚP - rozwinięta przedsiębiorczość, wypełniająca nisze oraz tworząca nowe produkty i usługi • kooperacyjna i prosektorowa - gotowa i otwarta na współpracę wielosektorową i klastrową

SPOŁECZEŃSTWO	• dobrze wykształcone - posiadające dobry dostęp do oświaty na każdym szczeblu oraz możliwości samorozwoju i samorealizacji • zdrowe - posiadające dobry dostęp do podstawowej i specjalistycznej opieki medycznej • aktywne i obywatelskie - energiczne w działaniu i uczestniczące w życiu społecznym, gospodarczym i obywatelskim • wielokulturowe - cechujące się współistnieniem grup o różnym pochodzeniu • zintegrowane - podejmujące wspólne działania, szukające kompromisów i porozumienia • otwarte/tolerancyjne - gotowe na zmiany, szanujące różnorodność i odmienność poglądów • bezpieczne - spokojne i pewne mechanizmów funkcjonujących w gminie eliminujących zagrożenia
----------------------	---

VI. Misja

Osiągnięcie stanu docelowego przedstawionego w formie wizji jest długoletnim procesem, na który składa się szereg działań podejmowanych na różnych szczeblach. Do uczestnictwa w nim zobowiązani są zarówno mieszkańcy, władze samorządowe, jak i wszelkie organizacje i instytucje społeczno-gospodarcze funkcjonujące na obszarze gminy. Podejmowane działania rozwojowe powinny być odpowiednio skoordynowane. Spójność procesu rozwoju i utrzymanie jego ciągłości leży w gestii władz samorządowych i to właśnie do nich skierowana została misja. Misja stanowi więc punkt odniesienia dla przedstawicieli samorządu w kontekście planowania priorytetów długookresowych, a także w zakresie integrowania działań partnerów rozwoju lokalnego (wewnętrznych i zewnętrznych). Zadaniem misji jest także motywowanie i integrowanie mieszkańców oraz ugruntowanie w nich potrzeby partycypacji w rozwoju. Wreszcie misja spełnia funkcję promującą gminę, w szczególności wobec potencjalnych inwestorów oraz turystów. Bazując na powyższych założeniach oraz mając na uwadze wyniki konsultacji społecznych misji gminy Bytów nadano następujące brzmienie:

Do zapewnienia skutecznej realizacji założeń Strategii Rozwoju Gminy Bytów na lata 2015-2030, oprócz określenia misji ważne jest także wskazanie zestawu wartości, którymi gmina będzie się kierować wykonując zadania własne oraz zlecone. Wartości te mają sprzyjać wszechstronnemu i zrównoważonemu rozwojowi oraz wyróżniać gminę na tle innych ośrodków. Powinny one przyświecać wszystkim interesariuszom rozwoju gminy Bytów.

ZAUFANIE	•szczerłość i otwartość, wzajemny szacunek i wiara w czystość intencji partnerów w działaniu
WSPÓŁPRACA	•tworzenie więzi i współdziałanie we wzajemnych relacjach mieszkańców, przedstawicieli władz samorządowych i organizacji społeczno-gospodarczych
ODPOWIEDZIALNOŚĆ	•dokładność i poprawność wykonywanych działań, uczciwość i sumienność w wykonywanej pracy
SZACUNEK	•zrozumienie dla zróżnicowanych potrzeb i poglądów na wszystkich płaszczyznach, ukierunkowane na tworzenie pozytywnych relacji z otoczeniem
ZAANGAŻOWANIE	•koncentracja na pracy, nastawienie na maksymalizację efektów pracy i osiągnięcie wyznaczonych celów
DOBROBYT SPOŁECZNY	•ukierunkowanie na osiągnięcie wartości docelowych: zdrowie, bezpieczeństwo, wykształcenie, zamożność i poczucie samorealizacji każdego mieszkańca

Realizacja polityki samorządowej zgodnie z powyższymi zasadami zagwarantuje, iż podejmowane działania charakteryzować się będą wysoką wartością dodaną. Tym samym osiągnięty zostanie efekt synergii rozwoju – zwielokrotnienia osiągniętych korzyści.

VII. Cele strategiczne i operacyjne gminy Bytów

Dla skutecznej realizacji wizji gminy Bytów zaplanowane zostały cele strategiczne, które będą służyć jej osiągnięciu. Nadrzędnym celem gospodarowania i sterowania rozwojem lokalnym jest tworzenie możliwie jak najlepszego środowiska do życia dla mieszkańców, zgodnie z zasadami racjonalnego i zrównoważonego rozwoju. Wzajemna integracja wszystkich dziedzin życia społeczno-gospodarczego, w sposób nie stwarzający nowych dysproporcji rozwojowych jest bardzo trudna do osiągnięcia w praktyce. Podstawą realizacji głównych założeń jest hierarchizacja celów na dwóch poziomach: strategicznym i operacyjnym.

Założeniem, które towarzyszyło kształtowaniu celów, było ich określenie według metody SMART – w sposób prosty, mierzalny, osiągalny, istotny i określony w czasie. Skonkretyzowane wskazanie celów pozwala na odpowiednią koordynację realizacji programów operacyjnych. Cele strategiczne określają długofalowe kierunki rozwoju gminy Bytów, natomiast cele operacyjne stanowią ich uszczegółowienie i umożliwiają wyznaczenie kierunków działań, programów operacyjnych, czy też konkretnych zadań.

Tabela 9: cele strategiczne i operacyjne gminy Bytów

Cele strategiczne	Cele operacyjne
1. Tworzenie atrakcyjnych warunków osiedleńczych	1.1. Budowanie oraz poprawa jakości infrastruktury technicznej uwzględniającej potrzeby rozwojowe gminy. 1.2. Wzmacnianie działań dotyczących efektywności energetycznej. 1.3. Intensyfikacja działań na rzecz ochrony środowiska. 1.4. Dbłość o wysoki poziom bezpieczeństwa i porządku publicznego. 1.5. Rozbudowa i poprawa jakości infrastruktury społecznej i rekreacyjno-sportowej. 1.6. Stała poprawa warunków edukacji na poziomie podstawowym. 1.7. Tworzenie warunków do podnoszenia kwalifikacji zawodowych. 1.8. Wspieranie działań na rzecz poprawy dostępności do usług medycznych i podnoszenia świadomości zdrowotnej. 1.9. Wsparcie rozwoju organizacji pozarządowych i idei wolontariatu. 1.10. Podejmowanie działań na rzecz odnowy obszarów popegeerowskich. 1.11. Poprawa jakości życia i wyrównanie szans osób niepełnosprawnych. 1.12. Doskonalenie pomocy osobom i rodzinom w sytuacjach kryzysowych. 1.13. Poprawa dostępu do podstawowych usług społecznych, wzrost aktywizacji i integracji społecznej oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. 1.14. Stała dbłość o wysoki poziom funkcjonowania administracji publicznej. 1.15. Poprawa dostępności do obiektów użyteczności publicznej dla osób starszych i niepełnosprawnych. 1.16. Podnoszenie atrakcyjności lokalnego rynku mieszkaniowego. 1.17. Tworzenie warunków gwarantujących właściwą koncentrację przestrzenną rozwoju mieszkalnictwa, handlu, usług i wysokokapitałowego biznesu.
2. Modernizacja infrastruktury transportowej, komunikacyjnej poprawiającej dostępność	2.1. Rozwój i poprawa jakości i funkcjonalności infrastruktury drogowej. 2.2. Poprawa systemu komunikacyjnego ograniczającego natężenie ruchu w śródmieściu Bytowa. 2.3. Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym. 2.4. Rozwój alternatywnych rozwiązań komunikacyjnych (komunikacja zbiorowa, ścieżki rowerowe). 2.5. Upowszechnienie dostępności do szerokopasmowego internetu.

3. Podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej ukierunkowanej w szczególności na rozwój konkurencyjnej gospodarki	3.1. Tworzenie uwarunkowań podnoszących poziom rozwoju przedsiębiorczości w gminie. 3.2. Wspieranie instytucji otoczenia biznesu. 3.3. Podejmowanie działań wspierających rozwój i modernizację rolnictwa. 3.4. Wykorzystanie naturalnego potencjału gminy do rozwoju turystyki. 3.5. Rozwój przedsiębiorczości opartej na gospodarce obiegu zamkniętego oraz wykorzystującej technologie szanujące środowisko.
4. Stała dbałość o poszanowanie dziedzictwa historycznego, poprawę wizerunku gminy, rozwój różnorodnych form aktywności kulturalnej	4.1. Poprawa estetyki miejskiej i wiejskiej przestrzeni publicznej. Renowacja i ekspozycja obiektów cennych kulturowo i historycznie. 4.2. Poprawa infrastruktury obiektów instytucji kultury w celu wzmocnienia i poszerzenia oferty kulturalnej. 4.3. Rewitalizacja najbardziej zdegradowanych obszarów na terenie gminy. 4.4. Uatrakcyjnienie przedsięwzięć promujących wizerunek gminy, jej mieszkańców i przedsiębiorców. 4.5. Wzmocnienie i poszerzanie oferty kulturalnej i rekreacyjnej gminy. 4.6. Rozbudowa szlaków turystycznych. 4.7. Wspieranie działań na rzecz rozwoju kultury kaszubskiej z poszanowaniem wielokulturowości pozostałych mieszkańców ziemi bytowskiej – służących budowaniu lokalnej tożsamości nacechowanej postawami tolerancji wobec różnorodności i silnym pragnieniem wzmocnienia integracji społecznej.

Tabela 10: matryca powiązań między celami strategicznymi i operacyjnymi gminy Bytów a wyzwaniami rozwojowymi zawartymi w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego (KSRR)

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Wyzwania rozwojowe zawarte w KSRR
1. Tworzenie atrakcyjnych warunków osiedleńczych	1.1. Budowanie oraz poprawa jakości infrastruktury technicznej uwzględniającej potrzeby rozwojowe gminy.	W4, W5, W7
	1.2. Wzmacnianie działań dotyczących efektywności energetycznej.	W1
	1.3. Intensyfikacja działań na rzecz ochrony środowiska.	W1, W5
	1.4. Dbłość o wysoki poziom bezpieczeństwa i porządku publicznego.	W5

	1.5. Rozbudowa i poprawa jakości infrastruktury społecznej i rekreacyjno-sportowej.	W3, W5
	1.6. Stała poprawa warunków edukacji na poziomie podstawowym.	W3
	1.7. Tworzenie warunków do podnoszenia kwalifikacji zawodowych.	W2, W3
	1.8. Wspieranie działań na rzecz poprawy dostępności do usług medycznych i podnoszenia świadomości zdrowotnej.	W2, W3
	1.9. Wsparcie rozwoju organizacji pozarządowych i idei wolontariatu.	W3
	1.10. Podejmowanie działań na rzecz odnowy obszarów popegeerowskich.	W3, W5, W7
	1.11. Doskonalenie pomocy osobom i rodzinom w sytuacjach kryzysowych.	W3
	1.12. Poprawa dostępu do podstawowych usług społecznych, wzrost aktywizacji i integracji społecznej oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.	W3, W5, W7
	1.13. Stała dbałość o wysoki poziom funkcjonowania administracji publicznej.	W5
	1.14. Poprawa dostępności do obiektów użyteczności publicznej dla osób starszych i niepełnosprawnych.	W2, W5
	1.15. Podnoszenie atrakcyjności lokalnego rynku mieszkaniowego.	W2, W4, W5, W6
	1.16. Tworzenie warunków gwarantujących właściwą koncentrację przestrzenną rozwoju mieszkalnictwa, handlu, usług i wysokokapitałowego biznesu.	W4, W5
2. Modernizacja infrastruktury transportowej, komunikacyjnej poprawiającej dostępność	2.1. Rozwój i poprawa jakości i funkcjonalności infrastruktury drogowej.	W4, W5
	2.2. Poprawa systemu komunikacyjnego ograniczającego natężenie ruchu w śródmieściu Bytowa.	W4, W5
	2.3. Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym.	W5
	2.4. Rozwój alternatywnych rozwiązań komunikacyjnych (komunikacja zbiorowa, ścieżki rowerowe).	W1, W4, W5, W6
	2.5. Upowszechnienie dostępności do szerokopasmowego internetu.	W3, W5
3. Podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej ukierunkowanej w szczególności	3.1. Tworzenie uwarunkowań podnoszących poziom rozwoju przedsiębiorczości w gminie.	W4, W5
	3.2. Wspieranie instytucji otoczenia biznesu.	W4
	3.3. Podejmowanie działań wspierających rozwój i modernizację rolnictwa.	W4

na rozwój konkurencyjnej gospodarki	3.4. Wykorzystanie naturalnego potencjału gminy do rozwoju turystyki.	W4, W5
	3.5. Rozwój przedsiębiorczości opartej na gospodarce obiegu zamkniętego oraz wykorzystującej technologie szanujące środowisko.	W1, W4, W5
4. Stała dbałość o poszanowanie dziedzictwa historycznego, poprawę wizerunku gminy, rozwój różnorodnych form aktywności kulturalnej	4.1. Poprawa estetyki miejskiej i wiejskiej przestrzeni publicznej. Renowacja i ekspozycja obiektów cennych kulturowo i historycznie.	
	4.2. Poprawa infrastruktury obiektów instytucji kultury w celu wzmocnienia i poszerzenia oferty kulturalnej.	W5
	4.3. Rewitalizacja najbardziej zdegradowanych obszarów na terenie gminy.	W5
	4.4. Uatrakcyjnienie przedsięwzięć promujących wizerunek gminy, jej mieszkańców i przedsiębiorców.	W3, W4
	4.5. Wzmocnienie i poszerzanie oferty kulturalnej i rekreacyjnej gminy.	
	4.6. Rozbudowa szlaków turystycznych.	W6
	4.7. Wspieranie działań na rzecz rozwoju kultury kaszubskiej z poszanowaniem wielokulturowości pozostałych mieszkańców ziemi bytowskiej – służących budowaniu lokalnej tożsamości nacechowanej postawami tolerancji wobec różnorodności i silnym pragnieniem wzmocnienia integracji społecznej.	W3

Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030 wskazuje trzy cele strategiczne (CS), mające charakter ogólny i określające pożądane stany docelowe w ujęciu problemowym. Są one zoperacjonalizowane przez 12 celów operacyjnych (CO).

Tabela 11: cele strategiczne i operacyjne - Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030

1	TRWAŁE BEZPIECZEŃSTWO	2	OTWARTA WSPÓLNOTA REGIONALNA	3	ODPORNĄ GOSPODARKA
1.1 Bezpieczeństwo środowiskowe		2.1 Fundamenty edukacji		3.1 Pozycja konkurencyjna	
1.2 Bezpieczeństwo energetyczne		2.2 Wrażliwość społeczna		3.2 Rynek pracy	
1.3 Bezpieczeństwo zdrowotne		2.3 Kapitał społeczny		3.3 Oferta turystyczna i czasu wolnego	
1.4 Bezpieczeństwo cyfrowe		2.4 Mobilność		3.4 Integracja z globalnym systemem transportowym	

Tabela 12: powiązania celów operacyjnych w strategii gminnej z celami operacyjnymi w strategii rozwoju woj. pomorskiego

Cele operacyjne w strategii rozwoju gminy Bytów	Cele operacyjne w strategii rozwoju województwa pomorskiego											
	1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	3.2	3.3	3.4
1.1												
1.2												
1.3												
1.4												
1.5												
1.6												
1.7												
1.8												
1.9												
1.10												
1.11												
1.12												
1.13												
1.14												
1.15												
1.16												
1.17												
2.1												
2.2												
2.3												
2.4												
2.5												
3.1												
3.2												
3.3												
3.4												
3.5												
4.1												
4.2												
4.3												
4.4												
4.5												
4.6												
4.7												

powiązania	duże
	umiarkowane
	minimalne

VIII. Katalog kierunków działań i najważniejszych zadań planowanych do realizacji w okresie obowiązywania Strategii

Zaprezentowane w tym dziale propozycje zadań i kierunki działań zostały generalnie pogrupowane, jako zadania inwestycyjne oraz zadania i przedsięwzięcia pozainwestycyjne. Ponadto przedstawiono planowane do realizacji na obecnym etapie zadania spółki „Wodociągi miejskie” oraz w dziale następnym zaprezentowano wykaz działań i przedsięwzięć w obszarze strategicznej interwencji. Wszystkie te propozycje pozwolą zrealizować zaplanowane poszczególne cele operacyjne, a w konsekwencji cele strategiczne. System powiązań między zaplanowanymi do realizacji celami strategicznymi a zadaniami określonymi w poszczególnych katalogach przedstawia poniższa tabela:

1. Zadania inwestycyjne na okres 2022 - 2030

Tabela 13: wykaz zadań inwestycyjnych planowanych od 2022 do 2030 roku (9lat)

Lp.	Nazwa zadania		Szacowany całkowity koszt inwestycji na lata 2022-2030	Przewidywane źródła finansowania (%)								Etap przygotowania inwestycji	Uwagi dotyczące metodologii szacunku i inne
				Środki własne gminy		Krajowe (%)		UE (%)		Inne (%)			
				zł	%	zł	%	zł	%	zł	%		
1.	2.		3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
1.	Poprawa efektywności energetycznej:	a) kontynuacja gminnego programu wymiany źródeł ciepła	3.600.000	3.600.000	100	0		0		0		kontynuacja programu wymiany źródeł ciepła	program gminny, coroczny, 9 lat po 400 000 zł
		b) termomodernizacja obiektów przy ul. Miła 26 i Miła 26A oraz modernizacja PCPR wraz z budową wiatrołapów przy obiektach na ul. Miła 26	3.025.940	1.210.376	40	0	0	1.815.564	60	0		projekt budowlany i zgłoszenie robót	wg kosztorysów: MOPS, PCPR, CIS - 2 475 940 zł + 550 000 zł
		c) podejmowanie i wspieranie działań związanych z instalacją odnawialnych źródeł energii	1.500.000	225.000	15	0	0	1.275.000	85	0		postępowanie przetargowe wysłane do akceptacji UM	szacunkowa wartość z uwzględnieniem prowadzonej w 2021 r. inwestycji
		d) modernizacja oświetlenia pod kątem energooszczędności	537.000	80.550	15	0	0	456.450	85	0		założenia Wydziału WI	przyjęto wymianę 537 opraw oświetleniowych za kwotę 1000 zł/szt.
2.	Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego w tym zwiększonego dostępu do sieci szerokopasmowego internetu		1.000.000	0		1.000.000	100	0		0		brak danych	zadanie rządowe, założenia hipotetyczne

3.	Budowa Bytowskiego Centrum Kultury		39.000.000	11.700.000	30	27.300.000	70	0	0	0		projekt budowlany - pozwolenie na budowę uchylone	wg kosztorysu, z uwzględ- nieniem wzrostu cen
4.	Zmiana sposobu ekspozycji zabytkowych elementów Placu św. Katarzyny wraz z remontem wieży pokościelnej		3.000.000	900.000	30	2.100.000	70	0	0	0		projekt budowlany - pozwolenie na budowę	wg kosztorysu oraz szacunkiem kosztów remontu wieży
5.	Remont wiaduktów nad lobeliową ścieżką rowerową		1.100.000	330.000	30	0	0	770.000	70	0		brak projektu	wartość szacunkowa z wykorzystaniem metody porównawczej
6.	Modernizacja oczyszczalni ścieków		12.190.000	2.438.000	20	2.438.000	20	7.314.000	60	0		projekt budowlany	wg kosztorysu, z uwzględ- nieniem wzrostu cen
7.	Budowa Gminnego Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Przyborzycach		3.500.000	1.050.000	30	2.450.000	70	0	0	0		brak projektu	dofinansowanie z NFOS do 75%(50% minimum), wartość szacunkowa z wykorzystaniem metody porównawczej
8.	Planowany jest zakup 3 elektrobusów dla potrzeb komunikacji miejskiej		4.500.000	900.000	20	0		3.600.000	80	0		założenia	szacunek kosztów 3*1 500 000 zł
9.	Kontynuacja zagospodarowania terenów wokół jeziora Jeleń wg. opracowanej koncepcji w szczegółności:	a) utworzenie pola campingowego	700.000	210.000	30	0	0	490.000	70	0		koncepcja	kalkulacja szacunkowa
		b) rozbudowa strefy rekreacyjno- sportowej m.in. o boiska sportowe do sportów plażowych, place zabaw, nowe miejsca wypoczynku i relaksu,	1.000.000	300.000	30	0	0	700.000	70	0		koncepcja	kalkulacja szacunkowa
		c) urządzenie kąpieliska na „dzikiej plaży”, (budowa wieży obserwacyjnej dla ratowników, wiaty chroniącej przed nadmiernym nasłonecznieniem)	200.000	60.000	30	0	0	140.000	70	0		brak koncepcji	kalkulacja szacunkowa
		d) budowa pomostu dla wędkarzy	500.000	150.000	30	0	0	350.000	70	0		projekt budowlany	kalkulacja szacunkowa
		e) wytyczenie i oznakowanie tras: spacerowych, biegowych i rowerowych na terenach leśnych przylegających do kąpieliska	300.000	90.000	30	0	0	210.000	70	0		koncepcja	kalkulacja szacunkowa

10.	Modernizacja kompleksu sportowego przy ul. Mickiewicza • budynek adm.-sportowy • hotel • korty • i inne elementy	15.000.000	3.000.000	20	4.500.000	30	0	0	7.500.000	50	Brak dokumentacji	kalkulacja szacunkowa/ hotel z uwzględnieniem prywatnych środków zewnętrznych
11.	Budowa mieszkań komunalnych	18.000.000	10.800.000	60	7.200.000	40	0	0	0		brak dokumentacji	60 mieszkań po 50m2 przy założeniu ze 1 m2 kosztuje 6000zł
12.	Budowa centrum opiekuńczo – mieszkalnego	3.100.000	310.000	10	2.790.000	90	0	0	0		istnieje koncepcja na 570 m2	dofinansowanie do 500m2 w 100% z ministerstwa-program budowy COM
13.	Modernizacja Szkoły Podstawowej Nr 5	6.563.981	4.594.787	70	1.969.194	30	0	0	0		projekt budowlany i pozwolenie na bud.	wg kosztorysu
14.	Kapitałny remont dachu Szkoły Podstawowej Nr 1	1.600.000	1.600.000	100	0	0	0	0	0		założenia projektowe	kosztorys wykonawczy
15.	Rozbudowa Szkoły Podstawowej w Pomysku Wielkim	5.000.000	3.500.000	70	1.500.000	30	0	0	0		projekt budowlany i pozwolenie na SP Pomysk Wlk.	wg kosztorysu
16.	Poprawa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej i komunikacyjnej przy obiektach szkolnych:	a) SP 1 - miejsca postojowe oraz dojazd do szkoły	860.000	860.000	100	0	0	0	0		koncepcja	kalkulacja szacunkowa
		b) SP 2 - realizacja planu zagospodarowania terenu (boisko lekkoatletyczne, miasteczko ruchu drogowego i inne)	600.000	420.000	70	180.000	30	0	0		brak projektu	rozeznanie cenowe
		c) SP Gostkowo - modernizacja boiska sportowego (m. in. ogrodzenie, poprawa nawierzchni trawiastej)	750.000	525.000	70	225.000	30	0	0		brak projektu	szacowanie wartości na podstawie innych ofert
		d) SP Pomysk Wielki - modernizacja boiska szkolnego (m.in.. ogrodzenie, poprawa nawierzchni trawiastej)	150.000	105.000	70	45.000	30	0	0		brak projektu	szacowanie wartości na podstawie innych ofert
		e) SP Niezabyszewo - budowa boisk sportowych i zagospodarowanie terenu wokół obiektów szkolnych	700.000	490.000	70	210.000	30	0	0		projekt	wg kosztorysu

17.	Budowa nowego Przedszkola (po „Ceramice”)		6.000.000	1.800.000	30	0	0	4.200.000	70	0		brak projektu	wartość szacunkowa z wykorzystaniem metody porównawczej
18.	Adaptacja obiektu po Przedszkolu przy ul. Bauera na cele mieszkaniowe		2.655.000	0	0	0	0	0	0	2.655.000	100	brak projektu	wartość szacunkowa z (885m2*3000zł)
19.	Adaptacja obiektu po PCPR dla potrzeb wielofunkcyjnego ośrodka skupiającego instytucje przeciwdziałające alkoholizmowi		1.000.000	1.000.000	100	0	0	0	0	0		zlecenie wykonania projektu	środki pochodzące z GPRPA
20.	Usunięcie wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Bytów		270.000	81.000	30	189.000	70	0	0	0		wg zgłaszanych wniosków mieszkańców	gminny program, dofinansowywany w ok 70% z NFOS - 9 lat po 30tys zł
21.	Przygotowanie terenów pod nowe inwestycje zgodnie z m.p.z.p.:	a) infrastruktura drogowa	11.129.073	4.451.629	40	0	0	6.677.444	60	0		istniejące m.p.z.p	przejęto średnie wartości z 5 lat występujących skutków finansowych uchwalenia m.p.z.p. (2016-2020)
		b) infrastruktura wodno-kanalizacyjna	852.534	341.014	40	0	0	511.520	60	0		istniejące m.p.z.p	
		c) pozostała infrastruktura	13.246.655	5.298.662	40	0	0	7.947.993	60	0		istniejące m.p.z.p	
22.	Opracowanie nowych m.p.z.p.:	a) "Przylesie II"	18.000	18.000	100	0	0	0	0	0		istniejące m.p.z.p.	rzeczywiste koszty
		b) "Śródmieście"	49.000	49.000	100	0	0	0	0	0		istniejące m.p.z.p.	
		c) teren ul. Kwiatowej	41.000	41.000	100	0	0	0	0	0		istniejące m.p.z.p.	
		d) plany zagospodarowania w latach następnych	360.000	360.000	100					0		brak m.p.z.p.	9 lat x40000zł
23.	Budowa, modernizacja i przebudowa dróg gminnych wraz z towarzyszącą infrastrukturą techniczną (wg załączonego katalogu)		68.154.012	34.077.006	50	34.077.006	50	0	0	0			wartości wpisane zgodnie z wcześniej przygotowanym katalogiem realizacji zadań drogowych

24.	Budowa oraz modernizacja parkingów i miejsc postojowych w publicznej gminnej przestrzeni:	a) przy ul. Zaulek Słowiczy (21 miejsc postojowych)	500.000	500.000	100	0	0	0	0		projekt budowlany	szacunek powstał na podstawie dokumentacji budowlanej lub cen (wartości) podobnych inwestycji na terenie Gminy Bytów, z uwzględnieniem skomplikowania wykonywanych zadań.	
		b) w kwartale między ul. Wojska Polskiego, a ul. Śródmiejską (31 miejsc postojowych)	650.000	650.000	100	0	0	0	0		projekt budowlany		
		c) parking przy Urzędzie Miejskim (55 miejsc postojowych)	1.300.000	1.300.000	100	0	0	0	0		projekt budowlany		
		d) parking przy ul. Prostej (52 miejsca postojowe)	600.000	600.000	100	0	0	0			projekt budowlany		
		e) parking przy ul. Św. Filipa Neri (140 miejsc postojowych)	580.000	580.000	100	0	0	0	0		wstępna faza opracowywania		
		f) parking przy ul. Popiełuszki (60 miejsc postojowych)	518.000	518.000	100	0	0	0	0		opracowano koncepcje		
		g) miejsca postojowe przy ul. Starochojnickiej (4 miejsca)	40.000	0		0	0	0	0	40.000	100	wstępna faza opracowywania	wykonawca Montessori
25.	Budowanie spójnego systemu komunikacji rowerowej do celów transportowych i rekreacyjnych:	a) opracowanie koncepcji miejskiego systemu ścieżek rowerowych	68.000	20.400	30	0	0	47.600	70	0		wstępna faza opracowywania	wartość szacunkowa z wykorzystaniem metody porównawczej
		b) realizacja na terenie gminy odcinków ponadregionalnej trasy (ścieżki) rowerowej - pilotowanej przez Urząd Marszałkowski	1.500.000	450.000	30	0	0	1.050.000	70	0		opracowana koncepcja przez Urząd Marszałkowski	
		c) budowa ścieżki rowerowej w ramach modernizacji ul. Sikorskiego (dół)	180.000	54.000	30	0	0	126.000	70	0		wstępna faza opracowywania	
		d) budowa ścieżki rowerowej Pomysk Wielki - Soszyce	1.152.000	345.600	30	0	0	806.400	70	0		wstępna faza opracowywania	
		e) budowa ścieżki rowerowej Niezabyszewo - Chomice	1.200.000	360.000	30	0	0	840.000	70	0		wstępna faza opracowywania	

26.	Realizacja działań na rzecz właściwego zagospodarowania wód opadowych	a) inwentaryzacja stanu istniejącego	100.000	30.000	30	0	0	70.000	70	0		Brak dokumentacji	kalkulacja szacunkowa
		b) uporządkowanie spraw związanych z właściwym zarządzaniem istniejącą infrastrukturą	100.000	30.000	30	0	0	70.000	70	0			
		c) budowanie nowych i modernizacja istniejących zbiorników retencyjnych	5.000.000	1.500.000	30	0	0	3.500.000	70	0			
		d) instalowanie urządzeń wspomagających retencję	2.000.000	600.000	30	0	0	1.400.000	70	0			
		e) działania na rzecz właściwego zagospodarowania terenu pod kątem właściwej retencji	500.000	150.000	30	0	0	350.000	70	0			
		f) wspomaganie działań na rzecz „oszczędzania wody”	1.500.000	450.000	30	0	0	1.050.000	70	0			
		g) kanalizacja deszczowa w osiedlu "Przy Lesie"	2.500.000	750.000	30	0	0	1.750.000	70	0		dokumentacja projektowa części osiedla	kalkulacja szacunkowa
27.	Rozbudowa sieci wodnokanalizacyjnej na terenie gminy	a) kolektor sanitarny w ul. Tulipanowej i ul. Liliowej	800.000	240.000	30	0	0	560.000	70	0		projekt budowlany	
		b) kolektor sanitarny w ul. Kazimierza Wielkiego	850.025	255.008	30	0	0	595.018	70	0		projekt budowlany bez pozwolenia na budowę	
28.	Przebudowa i rozbudowa części osadowej oczyszczalni ścieków w Przyborzycach		10.000.000	3.000.000	30	3.000.000	30	4.000.000	40	0		dokumentacja projektowa	kosztorys z uwzględnieniem przetargu
29.	Wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na obszarach o rozproszonej zabudowie mieszkaniowej		135.000	135.000	100	0	0	0	0	0		gminny program	9lat po 15000zł

30.	Rewitalizacja historycznej zabudowy w celu ochrony dziedzictwa materialnego poprawy jakości życia mieszkańców oraz poprawy wizerunku zabudowy występującej w przestrzeni gminnej	6.000.000	3.000.000	50	0	0	0	0	3.000.000	50	założenia	kalkulacja szacunkowa uwzględniająca roczne dotacje
31.	Budowa kaplicy cmentarnej - „Projekt budowlany domu pogrzebowego wraz z projektem zagospodarowania terenu cmentarza komunalnego przy ulicy ks. J. Popiełuszki w Bytowie.”	1.000.000	1.000.000	100	0	0	0	0	0		w trakcie opracowywania koncepcji	kalkulacja szacunkowa
32.	Budowa nowego ogrodzenia przy cmentarzu na ul. Gdańskiej	400.000	400.000	100	0	0	0	0	0		założenia	kalkulacja szacunkowa
33.	Budowa nowego targowiska miejskiego	500.000	200.000	40	0	0	300.000	60	0		brak koncepcji	kalkulacja szacunkowa
34.	Działania zwiększające dostępność miejsc publicznych dla osób niepełnosprawnych i starszych:											
	a) dostosowanie przejść dla pieszych na potrzeby osób niepełnosprawnych,	300.000	60.000	20	90.000	30	0	0	150.000	50		
	b) dostosowanie przystanków autobusowych do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych,	150.000	30.000	20	45.000	30	0	0	75.000	50		
	c) interaktywne systemy informowania w budynkach użyteczności publicznej,	300.000	60.000	20	90.000	30	0	0	150.000	50		
	d) zwiększenie dostępności w budynkach użyteczności publicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami,	200.000	40.000	20	60.000	30	0	0	100.000	50		
	e) wdrażanie aplikacji mobilnych ułatwiających poruszanie się i uzyskiwania informacji osobom niepełnosprawnych,	100.000	20.000	20	30.000	30	0	0	50.000	50		
	f) doposażenie placów zabaw w urządzenia dla osób niepełnosprawnych.	300.000	60.000	20	90.000	30	0	0	150.000	50		

	g) dostosowanie przejść dla pieszych na potrzeby osób niepełnosprawnych,	300.000	60.000	20	90.000	30	0	0	150.000	50		
35.	Zamek – działania inwestycyjne na rzecz spełnienia wymagań przystosowania do przepisów p-ppoż..	1.400.000	560.000	40	0	0	840.000	60	0		dokumentacja projektowa i pozwolenie na budowę	wg kosztorysu z uwzględnieniem wzrostu cen
36.	Budowa świetlicy w Mądrzechowie	620.000	186.000	30	0	0	434.000	70	0		w trakcie opracowywania koncepcji	wartość szacunkowa z wykorzystaniem metody porównawczej
37.	Połączenie DW 228 z DK 20 przez Mądrzechowo	25.000.000	5.000.000	20	10.000.000	40	10.000.000	40	0		brak dokumentacji	kalkulacja szacunkowa
38.	Zagospodarowanie i wyeksponowanie stanowiska archeologicznego „Grodzisko” w Bytowie	600.000	180.000	30	0		420.000	70	0		brak dokumentacji	kalkulacja szacunkowa
39.	Powiększenie obszarów urządzonej zieleni i miejsc mikro rekreacji w niezagospodarowanej zurbanizowanej przestrzeni publicznej	2.000.000	600.000	30	0	0	1.400.000	70	0		założenia	wykonanie 4 skwerów za średnio 250000zł i parku Jordanowskiego za 1000000zł/ kalkulacja szacunkowa
40.	Zagospodarowanie miejsc rekreacji w Gostkowie, Grzmiącej, Udorpiu oraz Niezabyszewie	500.000	150.000	30	0	0	350.000	70	0		założenia	4 place zabaw po 125000zł każdy
41.	Przebudowa chodnika w Pomysku Wielkim	750.000	0	0	562.500	75	0	0	0		projekt budowlany	wg kosztorysu
42.	Działania w zakresie poprawy bezpieczeństwa: - oświetlenie ul. Wybickiego, - doświetlenie przejść dla pieszych, - monitoring miejski od ul. Młyńskiej do ul. Szerokiej	100.000	50.000	50	50.000	50	0		0		projekt doświetlenia przejść dla pieszych, projekt oświetlenia ul. Wybickiego w 2021r	wartość szacunkowa z wykorzystaniem metody porównawczej
43.	Adaptacja pomieszczeń przy ul. Młyńskiej pod „Klub Seniora”	525.511	105.102	20	0	0	420.408	80	0		projekt budowlany	wartość ofertowa z przetargu
44.	Wspieranie i budowa podziemnych i półpodziemnych punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych	1.200.000	360.000	30	0	0	840.000	70	0		założenia i PFU	wartość szacunkowa z wykorzystaniem metody porównawczej
45.	Przebudowa i rozbudowa stacji uzdatniania wody w Bytowie.	15.400.000	4.620.000	30	0	0	10.780.000	70	0		projekt budowlany	wg kosztorysu

46.	Budowa wiat przystankowych	200.000	200.000	100	0	0	0	0	0		założenia	kalkulacja szacunkowa- 10 wiat x 20tys zł
47.	Budowa przejść z sygnalizacją świetlną w miejscach niebezpiecznych	600.000	180.000	30	180.000	30	0	0	240.000	40	założenie	wartość szacunkowa z wykorzystaniem metody porównawczej
48.	Zakup średniego samochodu strażackiego dla OSP w Niezabyszewie	800.000	400.000	50	400.000	50	0	0	0		założenie	wartość szacunkowa z wykorzystaniem metody porównawczej
49.	Zagospodarowanie stawów retencyjnych przy ul. Kołtąta	2.000.000	1.000.000	50	0	0	1.000.000	50	0		koncepcja	wartość szacunkowa z wykorzystaniem metody porównawczej
suma		327.470.731	129.445.133		104.270.700		79.457.397		14.110.000			
50	Zagospodarowanie rekreacyjne nabrzeży rzeki Bytowy od ul. Wojska Polskiego do ul. Prostej, jako przedłużenie Traktu Młyńskiego*											Wymaga uzupełnienia o szacowany całkowity koszt inwestycji na lata 2022-2030
51	Budowa chodnika przy drodze wojewódzkiej Bytów, ul. Leśna – Udorpie*	500.000									projekt budowlany	projekt budżetu na 2022 r.
52	Budowa ścieżki pieszo – rowerowej na trasie Grzmiąca – Bytów*	4.870.000									założenie	wartość szacunkowa z wykorzystaniem metody porównawczej
53	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej do nowych terenów przemysłowych w Udorpiu wzdłuż DW 212*											Wymaga uzupełnienia o szacowany całkowity koszt inwestycji na lata 2022-2030

* zadania wprowadzone do wykazu w wyniku konsultacji społecznych projektu aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Bytów na lata 2015-2025 z perspektywą do roku 2030. Bez szacowanego całkowitego kosztu inwestycji ze względu na brak w dniu sporządzania wykazu założeń programowych dla tych inwestycji.

Ponadto realizacja celów strategicznych będzie wzmocniona przez przytoczone w tabeli 14 liczne przedsięwzięcia z katalogu zadań pozainwestycyjnych.

Tabela 14: wykaz ważniejszych zadań i przedsięwzięć pozainwestycyjnych

Lp.	Nazwa zadania - działania
1.	Działania na rzecz przeciwdziałania bezdomności. 1.1. Prowadzenie w Bytowie ogrzewalni dla osób bezdomnych. 1.2. Finansowanie kosztów pobytu osób bezdomnych w noclegowni, schronisku, schronisku z usługami opiekuńczymi. 1.3. Projekty socjalne na rzecz osób bezdomnych.
2.	Działania na rzecz seniorów i osób niepełnosprawnych. 2.1. Senio-RITA (Rehabilitacja, Integracja, Teleopieka i Asystentura dla seniorów i niepełnosprawnych.) 2.2. Realizacja programu "Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej".
3.	Działania na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi. 3.1. Realizacja specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi w ośrodku wsparcia - Środowiskowym Domu Samopomocy w Bytowie. 3.2. Realizacja specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi ze spektrum autyzmu.
4.	Pomoc osobom niepełnosprawnym poprzez instytucjonalne specjalistyczne ośrodki wsparcia. 4.1. Realizacja usług w Centrum Opiekuńczo-Mieszkalnym. 4.2. Kierowanie niesamodzielnych osób niepełnosprawnych do Domów Pomocy Społecznej.
5.	Projekty socjalne na rzecz osób niepełnosprawnych
6.	Doskonalenie systemu przeciw uzależnieniom i przemocy w rodzinie. 6.1. Prowadzenie grupy edukacyjno-wspierającej dla osób doznających przemocy rodzinie. 6.2. Organizacja warsztatów „Bez klapsa”. 6.3. Projekty socjalne na rzecz rodzin doznających przemocy w rodzinie. 6.4. Realizacja Gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałanie narkomanii.
7.	Promocja zdrowego stylu życia poprzez edukację prozdrowotną i profilaktykę chorób społecznych. 7.1. Dotacje dla organizacji pozarządowych z profilaktyki zdrowotnej. 7.2. Dotacje dla organizacji pozarządowych na rehabilitację dzieci.
8.	Wspieranie i pomoc w rodzinie w opiece i wychowaniu dziecka. 8.1. Wsparcie asystenta rodziny. 8.2. Wsparcie/poradnictwo specjalistyczne. 8.3. Projekty socjalne na rzecz wsparcia i pomocy rodzinie w opiece i wychowaniu dzieci. 8.4. Prowadzenie placówki wsparcia dziennego w Bytowie i świetlic opiekuńczych w Niezabyszewie i Gostkowie.
9.	Pomoc celowa związana z kosztami mieszkaniowymi. 9.1. Dodatki mieszkaniowe. 9.2. Dodatki energetyczne.
10.	Wsparcie/poradnictwo specjalistyczne. 10.1. Organizacja prac społecznie użytecznych.

	10.2. Wyplacanie świadczeń pomocy społecznej. 10.3. Wyplacanie pomocy materialnej dla uczniów. 10.4. Prowadzenie dystrybucji żywności i działań aktywizujących o charakterze włączenia społecznego. 10.5. Wyplacanie świadczeń rodzinnych, wychowawczych, alimentacyjnych. 10.6. Projekty socjalne na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. 10.7. Reintegracja społeczno-zawodowa dla osób uzależnionych od alkoholu.
11.	Wsparcie funkcjonowania organizacji pozarządowych. 11.1. Zlecenie/wsparcie realizacji zadania publicznego pn. Prowadzenie ogrzewalni dla osób bezdomnych. 11.2. Zlecenie/wsparcie realizacji zadania publicznego pn. Prowadzenie Środowiskowego Domu Samopomocy w Bytowie dla osób z zaburzeniami psychicznymi. 11.3. Zlecenie/wsparcie realizacji zadania publicznego pn. Świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi wynikającymi ze szczególnego rodzaju schorzenia ze spektrum autyzmu. 11.4. Zlecenie/wsparcie realizacji zadania publicznego pn. Prowadzenie dystrybucji żywności i działań o charakterze wyłączenia społecznego. 11.5. Zlecenie/wsparcie realizacji zadania publicznego pn. Prowadzenie ośrodka wsparcia Dziennego Domu „Senior+” w Bytowie. 11.6. Wsparcie funkcjonowania organizacji pozarządowych.
12.	Rozwijanie zintegrowanego i kompleksowego systemu wsparcia osób starszych. 12.1. Senio-RITA (Rehabilitacja, Integracja, Teleopieka i Asystentura dla seniorów i niepełnosprawnych). 12.2. Projekty socjalne na rzecz osób starszych. 12.3. Świadczenie usług opiekuńczych w formie stacjonarnej w Dziennym Domu "Senior+" w Bytowie. 12.4. Powstanie kolejnego Dziennego Domu "Senior+" w Bytowie. 12.5. Realizacja zdalnych usług opiekuńczych z zakresu teleopieki. 12.6. Kierowanie niesamodzielnych osób starszych do Domów Pomocy Społecznej. 12.7. Realizacja programu „Pudełko życia”.
13.	Ochrona i wykorzystanie historycznych zasobów materialnych oraz dziedzictwa kulturowego w celu stworzenia wysokiej jakości oferty turystycznej i kulturalnej. 13.1. Opracowanie przewodnika oraz edukacyjnych ścieżek historycznych – śladami dawnych kultur, z wykorzystaniem legend, podań lokalnych. 13.2. Współudział w organizowaniu konferencji popularno-naukowych i w sporządzaniu specjalistycznych opracowań naukowych, np. historycznych (archeologicznych) z zakresu ochrony przyrody, rozwoju przedsiębiorczości itp. 13.3. Stworzenie aplikacji umożliwiającej zwiedzanie miasta w wykorzystaniem darmowej komunikacji miejskiej. 13.4. Działania na rzecz promocji turystyki kulinarnej opartej na wielokulturowych tradycjach mieszkańców. 13.5. Współorganizacja tradycyjnych przedsięwzięć w tym imprez masowych promujących kulturę kaszubską.
14.	Wspieranie i inicjowanie działań doskonalących proces dydaktyczny w placówkach oświatowych poprzez: 14.1. Unowocześnianie obiektów, doposażanie w nowe środki dydaktyczne. 14.2. Podnoszenie kwalifikacji nauczycieli. 14.3. Rywalizację (również o zasięgu ponadgminnym) wspomaganą system nagród i stypendiów.

	14.4. Optymalne wykorzystanie zasobów przeznaczonych do realizacji zadań oświatowych.
15.	Działania na rzecz edukacji kultywującej różnorodność i wielokulturowość społeczeństwa z podkreśleniem kultury kaszubskiej (nauka języka mniejszości narodowych i regionalnych).
16.	Prowadzenie pracy edukacyjnej wśród dzieci i młodzieży w zakresie zdrowego i bezpiecznego stylu życia z wykorzystaniem filmów, inscenizacji teatralnych, konkursów i zawodów sportowych oraz spotkań turystyczno-rekreacyjnych.
17.	Doskonalenie działań wspierających organizacje pozarządowe oraz promowanie idei wolontariatu.
18.	Aktywne wspieranie i współdziałanie z organizacjami pozarządowymi, szczególnie w zakresie projektów uwzględniających ochronę środowiska naturalnego, zdrowego stylu życia, dbałości o zachowanie wielokulturowości, itd.
19.	Promowanie i wspomaganie realizacji programów dotyczących wymiany kotłów tzw. "kopciuchów" na kotły redukujące w znaczny sposób emisję pyłów i gazów niskoemisyjnych.
20.	Promowanie i wspomaganie realizacji programów dotyczących montowania i budowy instalacji wykorzystujących energię odnawialną.
21.	Promocja komunikacji rowerowej na obszarze miasta poprzez stwarzanie technicznych warunków umożliwiających bezpieczne korzystanie z roweru alternatywnego - ekologicznego środka transportu (uwzględnienie realizacji ścieżek rowerowych w inwestycjach drogowych zaplanowanych w obszarze miasta).
22.	Stwarzanie korzystnych uwarunkowań dla rozwoju sieci ciepłowniczej i gazowej.
23.	Stosowanie odpowiednich zapisów (w ramach prawa) w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ograniczających niską emisję na terenach zurbanizowanych.
24.	Intensyfikacja urządzania terenów zielonych wraz z możliwą ochroną dotychczasowego zasobu.
25.	Montaż aparatury badającej stan powietrza w newralgicznych miejscach terenu miejskiego. Umożliwienie dostępu dla wszystkich zainteresowanych do wyników dokonywanych pomiarów.
26.	Dla zwiększenia wolumenu oszczędności energii elektrycznej – montowanie w ramach możliwości inteligentnych urządzeń sterujących poborem mocy – w tym większego wykorzystywania tzw. czujników ruchu – w obiektach i na terenach publicznych.
27.	Opracowanie szerokiej gamy przedsięwzięć edukacyjnych i promujących sposoby ograniczenia niskiej emisji skierowanej do poszczególnych grup wiekowych, jak i różnych środowisk: • spotkania, lekcje, warsztaty, wykłady, • broszury, ulotki, przydatne informacje (informatory, filmy promocyjne), • przedszkolaki, uczniowie szkół podstawowych i średnich, dorośli, emeryci.
28.	Wprowadzenie regulacji dotyczących bezpłatnego parkowania przez samochody z napędem elektrycznym.
29.	Organizowanie zamówień publicznych dotyczących zakupu energii elektrycznej zgodnie z zasadą „zielonych zamówień”.
30.	Okazjonalna organizacja i promowanie sadzenia drzew i krzewów w miejscach publicznych, wskazanych przez mieszkańców i zaakceptowanych przez architekta miejskiego.

Tabela 15: zadania inwestycyjne na lata 2021-2024 - Wodociągi Miejskie Sp. z o.o. w Bytowie

Lp.	Nazwa zadania	szacowany koszt
2021		
1	Przebudowa - wymiana sieci kanalizacji ciśnieniowej w Bytowie ul. Brzozowa, PE Ø355mm, Etap III	500.000zł
2	Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Zbysław - Sarniak, PE Ø125mm	150.000zł
3	Budowa studni głębinowej nr 3 na ujęciu wody w miejscowości Udorpie	200.000zł
4	Budowa sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej wraz z przepompownią ścieków w miejscowości Grzmiąca PE Ø125mm, PCV Ø200mm - działka numer 180, 183 ob. Grzmiąca	150.000 zł
5	Budowa sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej wraz z przepompownią ścieków w miejscowości Bytów ul. Kwiatowa PCV Ø200mm	80.000 zł (udział gminy Bytów i prywatnego podmiotu w kwocie 100.000 zł netto)
6	Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Ząbinowice PE Ø125mm - działka numer 210/3 ob. Ząbinowice	60.000 zł
7	Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Bytów w ul. Chojnicka, ul. Starochojnicka PE Ø110mm	90.000 zł
2022		
1	Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Bytów – (w pobliżu osiedla Jezioraki) PE Ø110mm	120.000 zł
2	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Bytów – (w pobliżu osiedla Jezioraki) PCV Ø200mm	250.000 zł
3	Budowa studni głębinowej nr 4 na ujęciu wody w miejscowości Pomysk Wielki	200.000 zł
4	Budowa zbiornika wody czystej na ujęciu wody w miejscowości Udorpie Vok=250m ³	500.000 zł
5	Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Ząbinowice PE Ø110mm - działka numer 17 ob. Ząbinowice	60.000 zł
6	Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Mądrzechowo ul. Kamienna - PE Ø125mm	150.000 zł
7	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Rekowo PCV Ø200mm wraz z przepompownią ścieków – działka numer 510 ob. Rekowo	70.000 zł
2023		
1	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej wraz z przepompownią ścieków w miejscowości Dąbie - Dąbki – PCV Ø200mm	350.000 zł
2	Modernizacja głównej przepompowni ścieków w miejscowości Bytów, ul. Brzozowa - Etap I	700.000 zł
3	Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Mądrzechowo – ul. Sportowców PE Ø110mm	100.000 zł
4	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej wraz z przepompownią ścieków miejscowości Mądrzechowo ul. Sportowców PCV Ø200mm	200.000 zł

2024		
1	Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Dąbie - Dąbki - PE Ø160mm	300.000 zł
2	Modernizacja głównej przepompowni ścieków w miejscowości Bytów, ul. Brzozowa - Etap II	700.000 zł

Zestawienie w tabeli 15 pochodzi z wieloletniego planu rozwoju przyjętego do realizacji Uchwałą Rady Miejskiej Nr XXVI/243/2020.

System powiązań między zaplanowanymi do realizacji celami strategicznymi a zadaniami inwestycyjnymi zaprezentowano w tabeli 16, a przedstawiony w poniższej tabeli katalog tych zadań został uzupełniony o przewidywane koszty ich realizacji, łącznie z próbą określenia źródła ich finansowania. Załączone informacje dotyczące łącznych kosztów zaplanowanych zadań zostały wykorzystane do analizy finansowej zawartej w dziale „Ramy finansowe”.

Tabela 16: system powiązań między zadaniami inwestycyjnymi a zaplanowanymi do realizacji celami strategicznymi

Cele strategiczne	Numery zadań z katalogu zawartego w tabeli 14, realizujące dany cel strategiczny
Tworzenie atrakcyjnych warunków osiedleńczych	1; 2; 3; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 15; 16; 18; 19; 20; 26; 27; 29; 30; 33; 34; 36; 39; 40; 41; 42; 43; 44; 45; 47; 48; 49
Modernizacja infrastruktury transportowej i komunikacyjnej poprawiającej dostępność	2; 5; 8; 23; 24; 25; 37; 41; 42; 46; 47
Podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej ukierunkowanej w szczególności na rozwój konkurencyjnej gospodarki	6; 9; 21; 22; 23; 24; 26; 27; 28; 45
Stała dbałość o poszanowanie dziedzictwa historycznego, poprawę wizerunku gminy, rozwój różnorodnych aktywności kulturalnych	3; 4; 5; 9; 10; 13; 14; 16; 18; 20; 28; 29; 30; 31; 32; 35; 36; 38; 40; 44; 49

W wykazie zadań, przedsięwzięć i kierunków działań skupiono się na tych, które są zadaniami własnymi gminy, co nie oznacza, że należy rezygnować z wielokierunkowego oddziaływania na administrację państwową i jej podporządkowane instytucje oraz na organy samorządowe wyższych szczebli w zakresie realizacji wielu postulowanych od lat inwestycji, przedsięwzięć i działań. W tym katalogu przede wszystkim najważniejsze są zadania związane z dostępnością transportową, zarówno kolejową, jak i drogową oraz większą dostępnością do szerokopasmowego internetu.

Nie mniej ważnym obszarem jest też stworzenie właściwego poziomu dostępności do specjalistycznych usług medycznych. Wszystkie wymienione postulaty od wielu lat wybrzmiewają podczas spotkań z mieszkańcami i przedsiębiorcami. Są one również wskazywane wyraźnie wśród zadań koniecznych do wykonania w przeprowadzonych badaniach ankietowych.

Ustawa o polityce rozwoju narzuca obowiązek uwzględnienia w strategii rozwoju gminy obszarów wymagających strategicznej interwencji, jeżeli takowe występują i mogą być zdefiniowane. Takim obszarem już wyznaczonym jest obszar „Miła”, na którym konsekwentnie należy kontynuować zadania ujęte w Lokalnym Programie Rewitalizacji. Natomiast drugim obszarem, który został pod kątem programów rewitalizacyjnych wysoko punktowany, jest usytuowany w strukturze miejskiej obszar „Boruja”.

Charakterystyka obszaru:

61

Centralne miejsce obszaru zajmuje plac Krofeya z pomnikiem upamiętniającym powrót Bytowa do macierzy. W otoczeniu placu i wzdłuż głównych ulic licznie występują obiekty handlowe i usługowe. Zlokalizowano tu także dwie ważne dla miasta placówki oświatowe: Zespół Szkół Ekonomiczno-Usługowych oraz Szkołę Podstawową nr 5.

Na obszarze dominuje intensywna zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna, którą stanowią głównie kamienice z połowy XX wieku. Przy ul. Drzymały 12-24 znajduje się zabytkowy zespół eklektycznych kamienic z XIX wieku. Nieliczne budynki jednorodzinne zlokalizowane są w zachodniej części obszaru (w końcowym biegu ul. Drzymały). Część budynków mieszkalnych (zwłaszcza starych kamienic) jest w złym stanie technicznym – wymaga pilnych remontów. Kamienice w większości posiadają ogrzewanie etażowe z kotłami węglowymi emitującymi dużo zanieczyszczeń do atmosfery. Bezpośrednie sąsiedztwo zabytkowych kamienic jest niezagospodarowane – występują liczne przybudówki i nieestetyczne drewniane budynki gospodarcze.

Zabudowie mieszkaniowej towarzyszą tereny zieleni parkowej (dawny cmentarz parafialny) oraz zieleni naturalnej w dolinie rzeki Boruji i w zakolu rzeki Bytowa. Obszar ważny pod względem komunikacyjnym. W jego granicach dochodzi do połączenia drogi krajowej nr 20 z drogami wojewódzkimi nr 209 (kierunek Słupsk) i 212 (kierunek Chojnice). Jest to miejsce węzłowe w obsłudze transportu zbiorowego w oparciu o dworzec autobusowy i dworzec kolejowy (w związku z planowanym uruchomieniem przewozów pasażerskich linią kolejową nr 212 w kierunku Lipusza).

Oprócz ewentualnych specjalnych zadań z obszaru społecznego pojawia się na tym obszarze pokaźny katalog koniecznych działań – tzw. „twardych” z rewitalizacją placu Krofeya przede wszystkim. W tym zestawieniu powinno się wziąć pod uwagę głównie działania komplementarne i uzupełniające do już zrealizowanych w tym obszarze i jego sąsiedztwie projektów.

Katalog zadań dla obszaru „BORUJA”, jako obszaru wymagającego strategicznej interwencji:

1. Budowa ronda przy zbiegu ulic: Dworcowej, Drzymały, Wojska Polskiego.
2. Rewitalizacja placu Krofeya.
3. Modernizacja ul. Slipyja.
4. Renowacja występujących w tym obszarze obiektów wpisanych do rejestru zabytków.
5. Zagospodarowanie terenu za kamienicami przy ul. Drzymały łącznie z budową drogi wzdłuż rzeki Bytowy.
6. Adaptacja pomieszczeń przy ul. Młyńskiej pod „Klub Seniora” - stworzenie warunków dla integracji społeczno-zawodowej.
7. Budowa boiska lekkoatletycznego przy SP 5.
8. Umocnienie skarpy „Wzgórza Cerkiewnego”.
9. Uregulowanie stosunków wodnych wraz z poszerzeniem i pogłębieniem koryta rzeki Bytowy.

Tabela 17: katalog zadań dla obszaru BORUJA jako obszaru wymagającego strategicznej interwencji

Lp.	Nazwa zadania	Szacowany całkowity koszt inwestycji na lata 2021-2030	Przewidywane źródła finansowania (%)								Etap przygotowania	Uwagi dotyczące
			Środki własne gminy		Krajowe (%)		UE (%)		Inne (%)		inwestycji	metodologii szacunku i inne
			zł	%	zł	%	zł	%	zł	%		
1.	2.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
1.	Budowa ronda przy zbiegu ulic: Dworcowej, Drzymały, Wojska Polskiego.	4.000.000	1.200.000	30	2.800.000	70	0		0		założenie	wartość szacunkowa z wykorzystaniem metody porównawczej
2.	Rewitalizacja Placu Krofeya.	3.000.000	900.000	30	2.100.000	70	0		0		założenie	wartość szacunkowa z wykorzystaniem metody porównawczej
3.	Modernizacja ul. Slipyja.	550.000	165.000	30	385.000	70	0		0		założenie	wartość szacunkowa z wykorzystaniem metody porównawczej
4.	Renowacja obiektów wpisanych do rejestru zabytków.	1.000.000	500.000	50	0		0		500.000	50	założenie	5 kamienic x 200000zł
5.	Zagospodarowanie terenu za kamienicami przy ul. Drzymały łącznie z budową drogi wzdłuż rzeki Bytowa.	2.500.000	750.000	30	1.750.000	70	0		0		założenie	szacunkowa kalkulacja metodą porównawczą
6.	Adaptacja pomieszczeń przy ul. Młyńskiej pod „Klub Seniora” – stworzenie warunków dla integracji społeczno-zawodowej.	600.000	120.000	20	0	0	480.000	80	0		projekt budowlany	wartość ofertowa z przetargu z uwzględnieniem wzrostu cen
7.	Boisko lekkoatletyczne przy SP 5.	800.000	560.000	70	240.000	30	0	0	0		projekt	kosztorys
8.	Umocnienie skarpy „Wzgórza Cerkiewnego”.	200.000	40.000	20	100.000	50	60.000	30	0		założenie	szacunkowa kalkulacja metodą porównawczą
9.	Uregulowanie stosunków wodnych wraz z poszerzeniem (pogłębieniem) koryt rzek: Bytowa i Boruji.*	2.000.000	400.000	20	1.000.000	50	600.000	30	0		założenie	szacunkowa kalkulacja metodą porównawczą
suma		14.650.000	4.635.000		8.375.000		1.140.000		500.000			

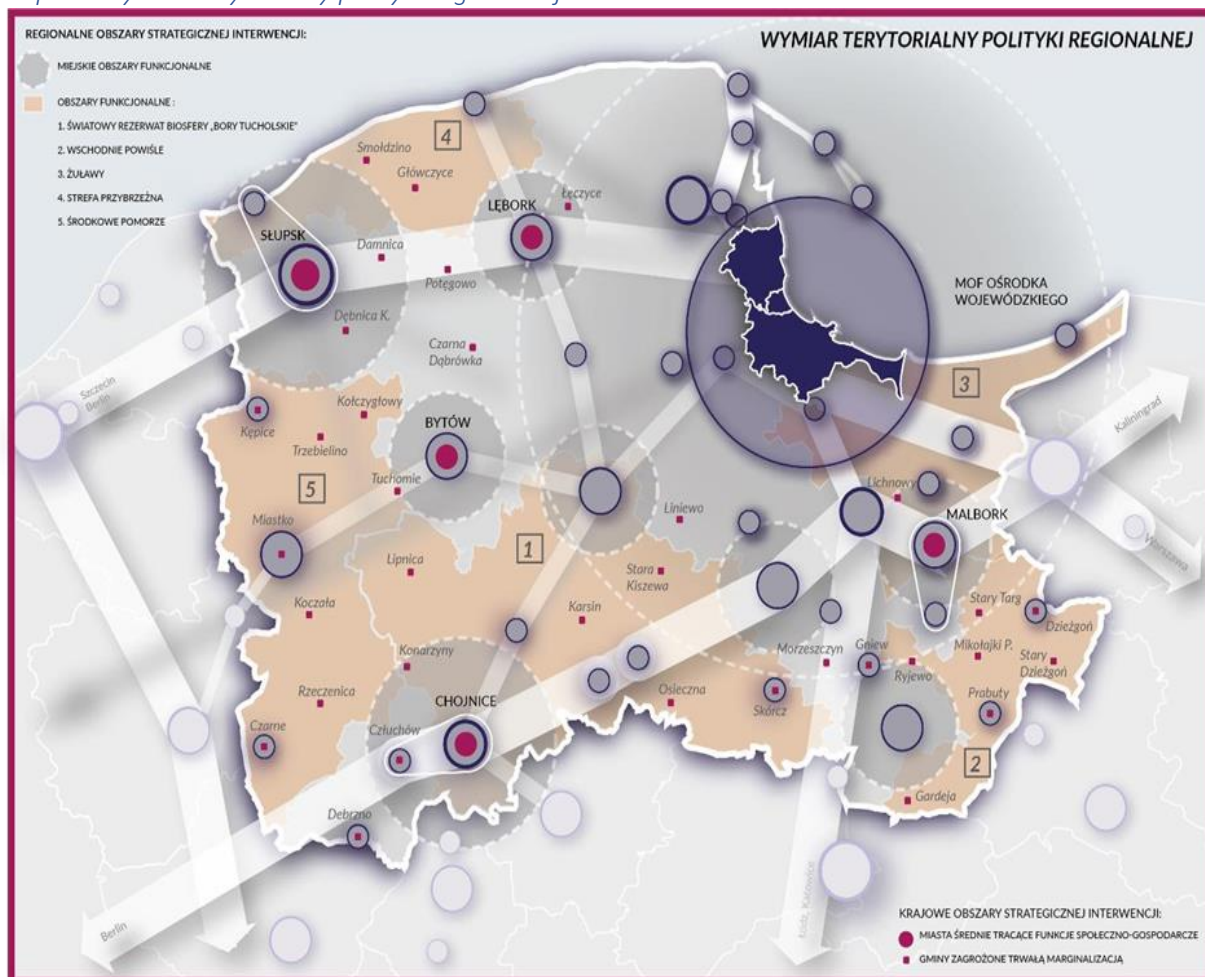
* zadanie uzupełnione i zmodyfikowane w wyniku konsultacji społecznych projektu aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Bytów na lata 2015-2025 z perspektywą do roku 2030.

X. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań

Obszary strategicznej interwencji wskazane w Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego przyjętej uchwałą Sejmiku w dniu 12.04.2021 r. pozostają w częściowej korelacji z zapisami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego. Odczytać to można z pkt 5 Dz. VIII STR.114 SRWP, który zacytowany brzmi następująco: „Na poziomie krajowym wyznaczono dwa główne typy terytoriów stanowiących OSI: obszary zagrożone trwałą marginalizacją oraz miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze. Obszary te wspierane będą z poziomu kraju oraz regionu za pomocą specjalnie dedykowanych instrumentów. Lista miast i gmin wchodzących w skład OSI w ramach KSRR może zostać rozszerzona w oparciu o aktualne dane statystyczne”.

Jednakże ostateczny zasięg tych obszarów został w strategii rozwoju województwa pomorskiego znacznie poszerzony. Zobrazowany on został na uproszczonej mapce woj. pomorskiego przedstawionej poniżej.

Mapa 5: wymiar terytorialny polityki regionalnej

Jak można zauważyć, obszary strategicznej interwencji obejmują wszystkie Miejskie Obszary Funkcjonalne opisane w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego oraz 5 pogrupowanych obszarów Funkcjonalnych, w których znalazła się

większość gmin pomorskich zagrożonych marginalizacją. Tak więc gmina Bytów tworząca wraz z gminami: Studzienice i Borzytuchom Miejski Obszar Funkcjonalny, znalazła się w obszarze strategicznej interwencji.

Na obecnym etapie tworzenia strategicznych dokumentów określających wykorzystanie środków unijnych w nowej perspektywie 2021-2027 trudno wyspecyfikować konkretne zadania, które w tym wyznaczonym obszarze będą realizowane. Przewiduje się, że na obszarze MOF realizowane będą m.in. Zintegrowane Inwestycje Terytorialne, których katalog zgodny z celami zapisanymi w SRWP będzie wkrótce negocjowany.

XI. Ramy finansowe

W tym dziale przedstawiono zestawienie szacowanych kosztów planowanych do realizacji zadań wraz z określeniem ewentualnego źródła ich finansowania. Wyznaczenie ogólnych ram finansowych, w których ujmujemy oszacowane koszty zadań, jest niezbędne do oceny możliwości ich realizacji, a co za tym idzie - możliwości osiągnięcia zakładanych celów strategii poprzez określenie odpowiednich docelowych wskaźników. Ramy finansowe nie mają charakteru szczegółowego planu finansowego, a jedynie określają skalę wydatków i możliwość pozyskania środków na ich pokrycie. Aby ocenić poziom możliwości realizacji wszystkich zaplanowanych przedsięwzięć postanowiono tę analizę ograniczyć do zadań inwestycyjnych (ze względu na bardziej precyzyjny mechanizm szacowania kosztów). W związku z powyższym należało określić poziom (średni) wydatków inwestycyjnych w ostatnim dziesięcioleciu i tym wskaźnikiem wyliczyć możliwą skalę wydatków w perspektywie do roku 2030. Dokonane poniżej zestawienia finansowe pozwoliły ustalić procentowy wskaźnik całkowitego zainwestowania w stosunku do dochodów ogółem z lat 2011-2020, pomniejszonych o świadczenia 500+ i 300+ (to pomniejszenie należało wziąć pod uwagę, gdyż dochody na realizację wymienionych świadczeń socjalnych pojawiły się dopiero w roku 2016 i 2018).

Tabela 18: dochody i wydatki gminy Bytów w latach 2011 - 2020

Rok	Dochody gminy ogółem	Wydatki inwestycyjne	Wskaźnik zainwestowania (kol. 3/kol. 2*100)
2011	72.216.387,00	26.880.287,00	
2012	72.555.148,00	18.838.756,00	
2013	74.470.036,00	11.583.915,00	
2014	77.072.177,00	13.647.584,00	
2015	81.441.049,00	14.015.254,00	
2016	82.731.956,10	7.176.636,00	
2017	92.755.220,79	16.674.564,00	
2018	106.710.874,00	25.811.973,00	
2019	107.768.887,51	23.747.791,00	
2020	120.023.609,34	22.568.973,00	
Ogółem	887.745.344,74	181.445.735,00	20,44%

Źródło: dane własne - wydział finansowy UM

Następnie przy wykorzystaniu tego wskaźnika określono poziom ogólnej kwoty możliwych do zainwestowania środków w ciągu najbliższych 9 lat (lata 2022-2030). W tym celu

oszacowano najpierw ogólny poziom dochodów w ciągu tych 9 lat (również konsekwentnie pomniejszony o dochody przeznaczone na świadczenia 500+ i 300+). Za podstawę do wyliczeń przyjęto dochody z roku 2020. Zrezygnowano z korekty (inflacyjnej) tego poziomu dochodów w kolejnych latach, gdyż wielkość kosztów zaplanowanych inwestycji też określono biorąc pod uwagę bieżące ceny materiałów i usług.

Tabela 19: Wyliczenie poziomu dostępnych środków inwestycyjnych w latach 2022-2030

Dochody w roku 2020 pomniejszone o kwoty na 500+ i 300+	Planowane dochody na lata 2022-2030 (kol.1*9lat)	Planowany poziom dostępnych środków na inwestycje (kol.2*20,44%)
1	2	3
120 023 609,34	1 080 212 484,06	220 795 431,74

Jak wynika z zaprezentowanych zestawień i wyliczeń całkowity oszacowany poziom potrzeb inwestycyjnych wynosi łącznie 342 120 731 zł, na co składa się szacunkowa wartość zadań inwestycyjnych z tabeli 13 w wysokości 327 470 731 zł oraz szacunkowa wartość zadań zaplanowanych w Obszarze Strategicznej Interwencji w kwocie 14 650 000 zł (tabela 17), a poziom oszacowanych kwot dostępnych na inwestycje w perspektywie do roku 2030 wynosi ok. 220 795 432 zł. Łatwo wyliczyć, że ta kwota stanowi tylko 64,5% potrzebnych środków na realizację wszystkich inwestycyjnych zadań.

1. Wnioski i uwagi końcowe do ram finansowych

1. Skala potrzeb wyraźnie przerasta przewidywane na tym etapie możliwości finansowe.
2. Należy zabiegać o wyraźne wzmocnienie dochodów własnych.
3. Należy wzmocnić intensywne działania o pozyskanie środków zewnętrznych, w tym unijnych, których w perspektywie lat 2021-2027 ma być globalnie więcej do dyspozycji dla naszego kraju niż dotychczas.
4. Ostrożnie określać docelowe wskaźniki realizacji strategii, szczególnie w zakresie inwestycji kosztochłonnej.
5. W procesie wdrażania strategii określać krótko i średniookresowe priorytety inwestycyjne, pozwalające na realizację zadań najpilniejszych z punktu widzenia rozwoju gminy.
6. Podjąć działania w zakresie realizacji niektórych zadań inwestycyjnych w formie partnerstwa publiczno - prywatnego.

XII. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy

Obszar gminy Bytów dzieli się na dwie strefy funkcjonalne:

1. Strefę miejską, obejmującą miasto Bytów wraz z fragmentami sąsiadujących z miastem miejscowości lub ich części, w tym: Rzepnicy, Mądrzechowa, Dąbia, Udorpia. Strefa ta charakteryzuje się spójnością i wysokim stopniem urbanizacji, zbliżoną strukturą zabudowy, wysokim stopniem wyposażenia w infrastrukturę techniczną, silnym powiązaniem przestrzennym i funkcjonalnym z miastem, brakiem wyraźnej granicy pomiędzy terenami należącymi do miasta i okalającymi je terenami wiejskimi, korzystnym bilansem demograficznym. Strefa miejska, (ale przede wszystkim miasto Bytów) pełni i będzie pełnić następujące funkcje:
 - ośrodek administracyjny miasta i powiatu,
 - ponadlokalny ośrodek usługowy (subregionalny ośrodek miejski województwa pomorskiego),
 - regionalny węzeł komunikacyjny (ze szczególnym uwzględnieniem komunikacji kolejowej),
 - centrum obsługi turystyki całego regionu Kaszub Zachodnich,
 - ośrodek kulturalny, naukowy i oświatowy regionu Kaszub Zachodnich,
 - ośrodek stymulujący rozwój społeczno-gospodarczy zachodniej części województwa pomorskiego, w tym skupiający przemysł, produkcję i usługi.
2. Strefę wiejską, obejmującą pozostały obszar gminy, charakteryzującą się ukształtowaną siecią osadniczą, zrównoważonym stopniem urbanizacji oraz wysokimi walorami przyrodniczo – krajobrazowymi. Strefa wiejska będzie pełnić następujące funkcje:
 - obszar rozwoju rolnictwa i specjalistycznych gospodarstw rolnych, w tym rolnictwa ekologicznego oraz agroturystyki, spójnego z zasadami ochrony przyrody,
 - strefy szczególnych walorów krajobrazowych uzupełnionej zainwestowaniem turystycznym, o wysokim standardzie, o ograniczonej intensywności,
 - obszar zrównoważonej gospodarki leśnej,
 - obszar kształtowania lokalnych ośrodków obsługi poprzez wielofunkcyjny rozwój gospodarczy i przestrzenny miejscowości: Gostkowo, Pomysk Wielki, Niezabyszewo, Rekowo, Udorpie, Ząbinowice.

Realizacja wyżej wskazanych funkcji strefy miejskiej i wiejskiej będzie wymagała między innymi integracji wielu działań na poziomie lokalnym i ponadlokalnym, czynnego udziału władz i społeczeństwa, wykreowania powiązań pomiędzy poszczególnymi elementami życia społeczno-gospodarczego. Polityka przestrzenna gminy Bytów, określona w dokumentach planistycznych, jest jednym z tych elementów tego procesu. Kierunki rozwoju przestrzennego pomagają tworzyć wskazane wyżej powiązania.

Mapa 6: granice strefy miejskiej na tle granic obrębów ewidencyjnych

1. Strefa miejska

Strefa miejska obejmuje obszar miasta Bytowa (w granicach administracyjnych) oraz fragmenty obrębów geodezyjnych: Udorpie, Mądrzechowo, Rzepnica, Pomysk Wielki, Dąbie, Świątkowo. Powierzchnia strefy miejskiej wynosi 1 796,3 ha (ok. 9% pow. gminy), z czego 872 ha przypada na miasto Bytów, a 924,3 ha na obszary sąsiadujące.

Zachodnia granica strefy miejskiej biegnie mniej więcej na zachód od linii elektroenergetycznej 110kV GPZ Ostrowite – GPZ Bytów, a następnie obejmuje dolinę rzeki Bytowy. Północna granica strefy miejskiej przebiega przez tereny zabudowy produkcyjnej i rolnicze, zlokalizowane w obrębach Dąbie oraz Pomysk Wielki. Następnie biegnie północnymi brzegami jeziora Jeleń i skręca na południe, wzdłuż nasypu nieistniejącej linii kolejowej, przechodząc w granice lasu w obrębie Mądrzechowo (obejmując swoim zasięgiem tzw. Wzgórza Mądrzechowskie). Południowa granica strefy miejskiej biegnie przez tereny rozwijającej się zabudowy mieszkaniowej na południe od Bytowa (obwód Udorpie) oraz tereny rolnicze zlokalizowane na północ od jeziora Mądrzechowskiego wokół doliny rzeki Bytowy,

następnie częściowo wzdłuż obecnych granic administracyjnych miasta Bytowa, obejmując również kompleks leśny położony na południe od drogi krajowej nr 20, dobijając ponownie do linii elektroenergetycznej 110 kV.

Strefę miejską na podstawie przeanalizowanych uwarunkowań zagospodarowania podzielić można w sposób schematyczny na następujące podstrefy funkcjonalne (mapa 7):

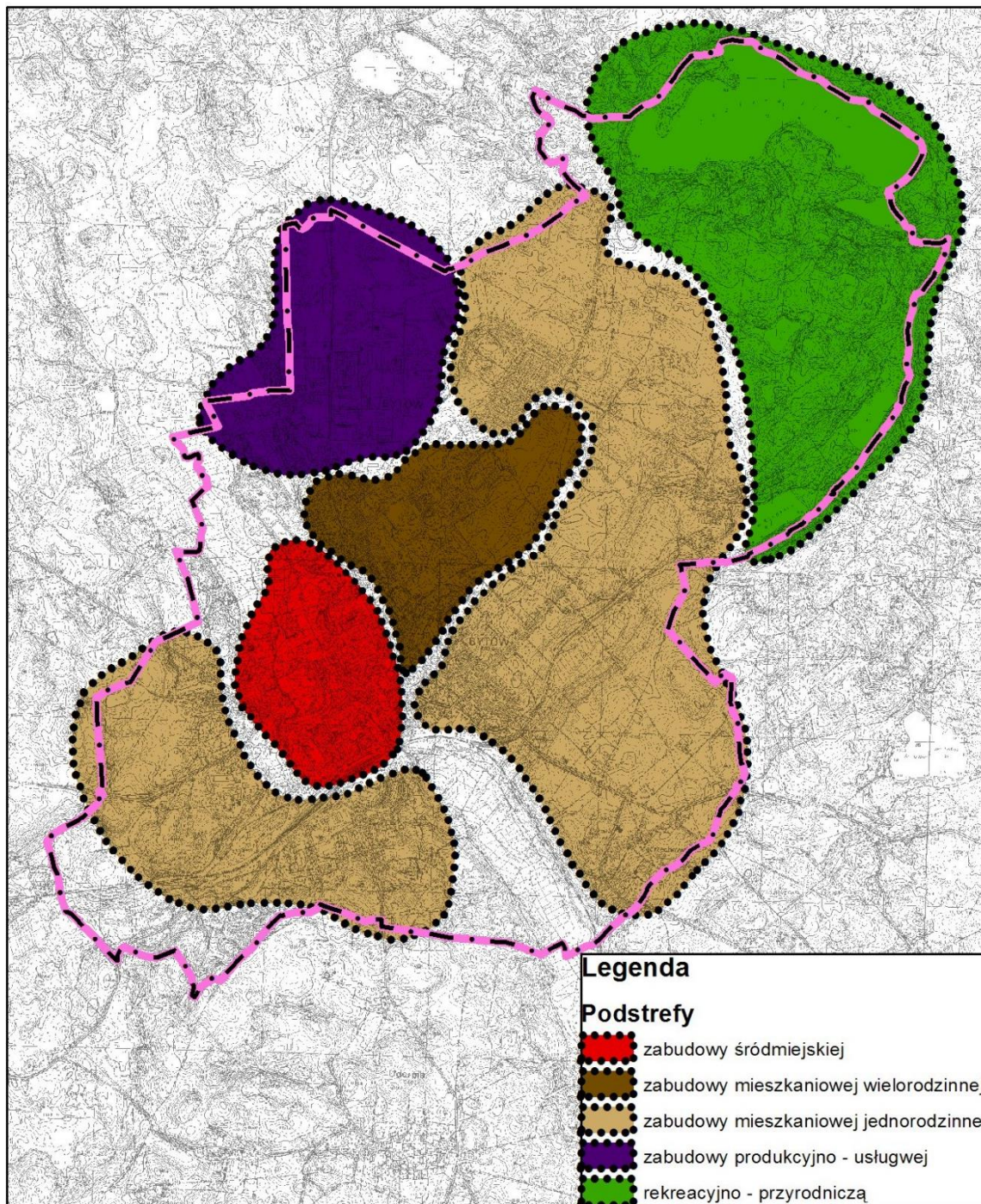
- podstrefę zabudowy śródmiejskiej charakteryzującą się wysokim walorami architektonicznymi, historycznym układem urbanistycznym, w której koncentrują się główne miejskie przestrzenie publiczne, najważniejsze usługi publiczne (w tym związane z komunikacją publiczną) oraz usługi komercyjne o znaczeniu ogólnomiejskim. Podstrefa śródmiejska to obszar wskazany przede wszystkim do przekształceń i uzupełnień zabudowy, głównie o funkcjach usługowych i mieszkaniowych oraz do działań związanych z rehabilitacją tkanki budynkowej oraz ochrony istniejących walorów architektonicznych i kulturowych. Stanowi obszar o zwartej i wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej;
- podstrefę zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, w której podstawową funkcją jest zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna wraz z uzupełniającymi ją usługami o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym oraz terenami zieleni, w tym ogrodów działkowych. Podstrefa wskazana jest do kontynuacji i uzupełnień wraz z możliwością przeprowadzenia również niezbędnych przekształceń zabudowy;
- podstrefę zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, w której podstawową wskazaną funkcją są tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej o różnej intensywności, uzupełnione funkcjami usług oraz produkcji, składów, usług, rzemiosła (dotyczy głównie południowo-zachodnich fragmentów strefy miejskiej). Podstrefa wskazana do rozwoju, kontynuacji i uzupełnień zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej wraz z usługami podstawowej obsługi mieszkańców. Część obszaru nie jest predysponowana do zainwestowania ze względu na uwarunkowania fizjograficzne;
- podstrefę zabudowy produkcyjno-usługowej, w której koncentruje się zabudowa o funkcjach produkcyjno-składowych oraz usługowych, w tym handlowych. Podstrefa wskazana do rozwoju, kontynuacji zabudowy;
- podstrefę rekreacyjno-przyrodniczą, charakteryzującą się bardzo wysokimi walorami przyrodniczo – krajobrazowymi oraz niskim stopniem urbanizacji. Stanowią tereny wód powierzchniowych (jez. Jeleń, mniejsze zbiorniki), lasów, gruntów rolnych (rozumiana, jako rolnicza i leśna przestrzeń produkcyjna), uzupełnioną zabudową ekstensywną mieszkaniową oraz turystyki. Podstrefa wskazana do ograniczenia zainwestowania, ochrony walorów krajobrazowych i przyrodniczych.

Obszary nieobjęte granicami podstref (głównie w południowej i zachodniej części strefy miejskiej) stanowią w większości grunty leśne, rolne oraz nie zabudowane i nie zurbanizowane.

Schemat na mapie 6 pozwala ocenić ogólną strukturę przestrzenną miasta. „Rdzeniem” ośrodka jest podstrefa zabudowy śródmiejskiej wraz z podstrefą zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, które charakteryzują się podwyższoną intensywnością zabudowy. Są to obszary centralnej części miasta, w tym zabudowy historycznej wraz z sąsiadującymi terenami zabudowy mieszkaniowej, stanowiące jednocześnie ponadlokalne centra usług, w tym usług publicznych. Obszary te są otoczone rozwijającymi się pasmami zabudowy bardziej ekstensywnej (podstrefa zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej), przerywanym jedynie przez obszary niesprzyjające zabudowie lub zielone (np. dolina rzeki Bytowy, ogrody działkowe), oraz zlokalizowany w północnej części miasta obszar przemysłowy (jako podstrefa zabudowy produkcyjno-usługowej). Dodatkowym elementem jest w pewnym stopniu sztucznie włączony

w strefę miejską obszar rekreacyjno-przyrodniczy otaczający jezioro Jeleń stanowiący podstrefę rekreacyjno-przyrodniczą.

Mapa 7: struktura funkcjonalna strefy miejskiej

Należy podkreślić, że na poziomie ogólnym struktura strefy miejskiej jest w większości czytelna, a układ zabudowy klarowny i harmonijnie rozlokowany o wyraźnych cechach zachowania ładu przestrzennego. Uwzględnia lokalne uwarunkowania funkcjonalne, historyczne i kulturowe. Nie wydaje się również, aby koniecznym było wskazanie przekształceń przestrzennych miasta i strefy miejskiej, jako dominującego kierunku kształtowania polityki przestrzennej. Przekształcenia zabudowy stanowić będą, zatem jeden z dodatkowych elementów kształtowania struktury przestrzennej. Dominującymi procesami zmian

w strukturze przestrzennej będzie natomiast rozwój zabudowy na terenach dotąd niezainwestowanych o korzystnych uwarunkowaniach do lokalizacji nowej zabudowy – w szczególności na obrzeżach miasta w jego granicach administracyjnych – w strefie miejskiej, kontynuacja i uzupełnianie zabudowy w rejonach już zainwestowanych, o wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej.

Szczegółowa analiza zagospodarowania przestrzennego strefy miejskiej dzieli ją na następujące tereny i obszary funkcjonalne:

- centralny obszar wielofunkcyjny;
- tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej;
- tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej;
- tereny zabudowy usługowej;
- tereny zabudowy usług publicznych;
- tereny zabudowy produkcyjno-usługowej i składowej;
- tereny sportowo-rekreacyjne;
- tereny rolniczej przestrzeni produkcyjnej;
- tereny zieleni urządzonej;
- tereny ogrodów działkowych;
- tereny cmentarzy;
- tereny zieleni naturalnej;
- tereny wód powierzchniowych;
- tereny urządzeń infrastruktury technicznej;
- tereny lasów i zalesień.

2. Strefa wiejska

W skład strefy wiejskiej wchodzi wszystkie obszary gminy poza strefą miejską, w tym niewielkie pozostałe fragmenty obrębów Rzepnica, Mądrzechowo. Jednostki osadnicze tworzą względnie regularną sieć, dla których centralnym ośrodkiem jest Bytów (skupiającym większość funkcji obsługi mieszkańców) wraz ze strefą miejską. Strefa wiejska charakteryzować się będzie umiarkowanym rozwojem przestrzennym, polegającym w większości na kontynuacji i uzupełnieniu wykształconych już funkcji zagospodarowania w ramach wiejskich jednostek osadniczych, a zagospodarowanie tych obszarów będzie równoważone z zasadami ochrony przyrody, ładu przestrzennego oraz zasadami wynikającymi z innych przepisów odrębnych.

Jednym z elementów determinujących rozwój przestrzenny (ale i gospodarczy) jest dostępność komunikacyjna, dlatego też jednostki zlokalizowane przy ważniejszych szlakach komunikacyjnych, z dobrym powiązaniem z Bytowem oraz innymi ośrodkami powiatowymi będą rozwijać się najszybciej. Posiadają one również statystycznie najwyższy stopień wyposażenia w infrastrukturę techniczną. W hierarchii sieci osadniczej strefy wiejskiej, najważniejsze znaczenie będzie miało kształtowanie lokalnych ośrodków obsługi poprzez wielofunkcyjny rozwój gospodarczy i przestrzenny miejscowości: Gostkowo, Pomysk Wielki, Niezabyszewo, Rekowo, Udorpie, Ząbinowice.

W przypadku strefy wiejskiej odstąpiono od schematycznej delimitacji poszczególnych podstref (jak w przypadku strefy miejskiej), ze względu na dużą fragmentację poszczególnych funkcji i sposobu użytkowania terenu na obszarze jednostek osadniczych/wsi jak również ze względu na generalnie zbliżoną strukturę przestrzenną strefy wiejskiej gminy, charakteryzującą się wysokimi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi, równomiernie rozlokowaną siecią

osadniczą, zbliżonym stopniem przekształceń, układem komunikacyjnym. W związku z powyższym, w granicach strefy wiejskiej wyróżnia się następujące obszary funkcjonalne:

- strefa zabudowy wielofunkcyjnej wiejskich jednostek osadniczych;
- strefa zabudowy zagrodowej;
- strefa zabudowy produkcyjno-usługowej i składowej;
- strefa turystyki i rekreacji;
- strefa rolniczej przestrzeni produkcyjnej;
- strefa obsługi produkcji rolnej;
- strefa cmentarzy;
- strefa eksploatacji surowców naturalnych;
- strefa wód powierzchniowych;
- strefa urządzeń infrastruktury technicznej;
- strefa lasów i zalesień;
- strefa łąk i pastwisk.

Określenie zasad i kierunków zmian struktury przestrzennej i zagospodarowania terenów w granicach strefy wiejskiej obejmuje w szczególności:

- identyfikację ośrodków osadniczych i węzłów tworzącej się zabudowy z uwzględnieniem planowanego zagospodarowania terenu oraz określenie ich ram przestrzennych, ze szczególnym uwzględnieniem zasady koncentracji i ciągłości zabudowy,
- rozpoznanie stanu środowiska przyrodniczego – określenie na tej podstawie m.in. obszarów planowanych zalesień (ciągłość obszarów leśnych), oraz identyfikacja obszarów o szczególnych walorach krajobrazowych i przyrodniczych wskazanych generalnie do ograniczenia zainwestowania,
- delimitację planowanych terenów i turystyki i rekreacji, obsługi turystycznej związanych z obszarami atrakcyjnymi krajobrazowo i przyrodniczo,
- rozwój systemu komunikacyjnego i infrastrukturalnego gminy, na potrzeby obsługi terenów zabudowanych i wskazanych do rozwoju zabudowy,
- uwzględnienie uwarunkowań w zakresie ochrony obszarów i obiektów wynikających z przepisów odrębnych, w tym ochrony zabytków, ochrony przyrody, ograniczeń w użytkowaniu terenów,
- ocenę i uwzględnienie wniosków i uwag mieszkańców na podstawie procedur określonych właściwymi przepisami.

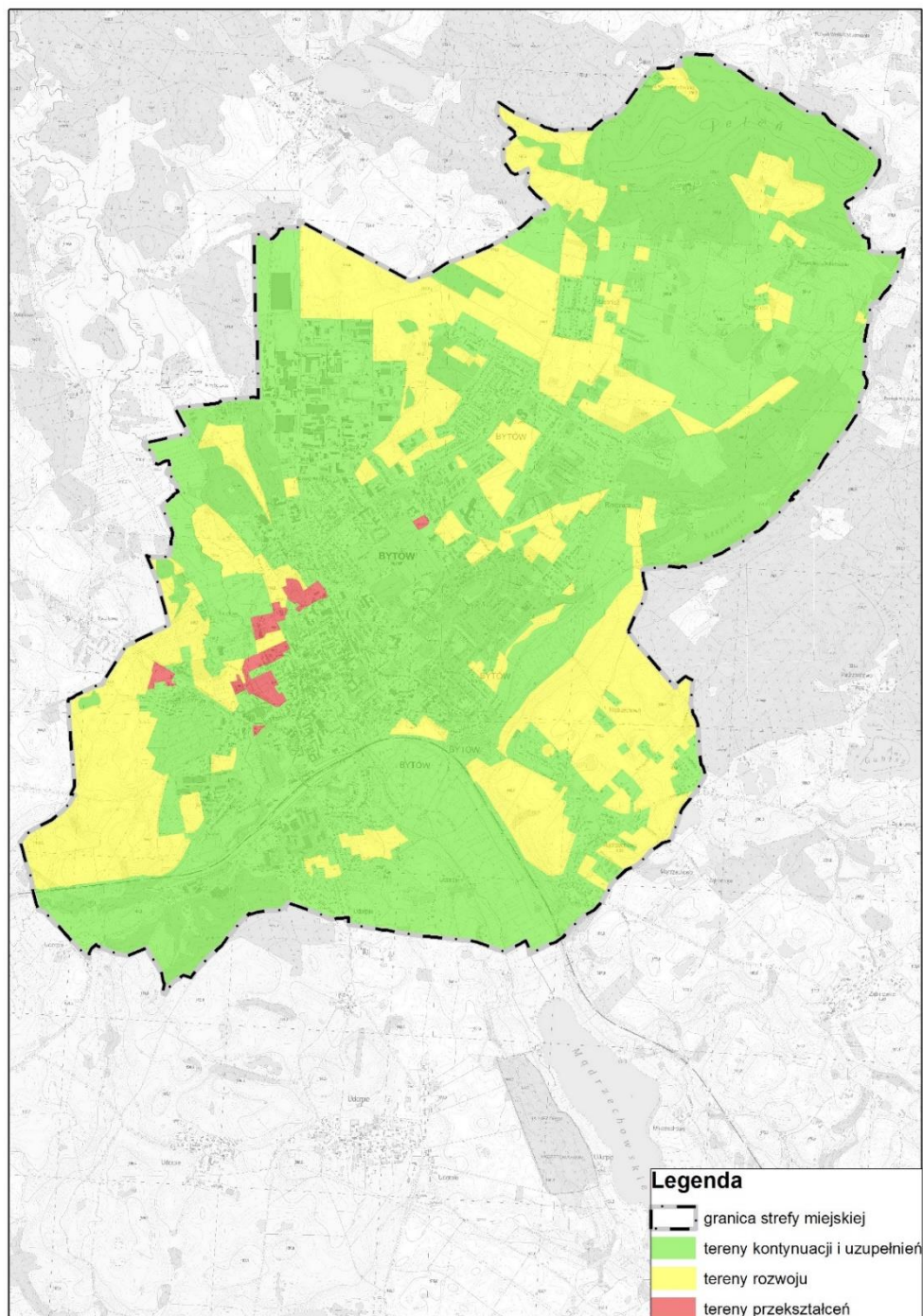
XIII. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie

Dla strefy miejskiej wskazuje się trzy rodzaje podstawowych działań urbanistycznych:

- a) kontynuację i uzupełnianie zabudowy – działanie obejmujące zainwestowane obszary (wraz z ich rezerwami przestrzennymi), które pozwalają na dalszy rozwój zabudowy i zainwestowania, stanowiący kontynuację i uzupełnienie dotychczas ukształtowanej struktury funkcjonalnej. Istotnym elementem tego działania powinno być wspieranie procesów wypełniania zabudową terenów zurbanizowanych niezabudowanych,
- b) przekształcenie zabudowy – działanie obejmujące zainwestowane obszary (wraz z ich rezerwami przestrzennymi), które utraciły swoje pierwotne walory funkcjonalne i użytkowe i wymagają rewaloryzacji lub przekształcenia,

- c) rozwój zabudowy – działanie obejmujące obszary niezainwestowane pozwalające na rozwój zabudowy i kształtowanie struktury funkcjonalnej. W pierwszej kolejności dotyczyć to będzie obszarów najlepiej predysponowanych do rozwoju, czyli charakteryzujących się najlepszym dostępem do sieci drogowej, infrastruktury technicznej i społecznej, położonych w sąsiedztwie ukształtowanych struktur.

Mapa 8: działania urbanistyczne w granicach strefy miejskiej (mapa wynikowa)

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego 2019

Na rysunku zamieszczonym powyżej wskazano obszary w granicach strefy miejskiej, dla których wyznacza się podjęcie wskazanych powyżej działań planistycznych. Największą powierzchnię będą zajmować tereny kontynuacji i uzupełnień zabudowy, najmniejszą natomiast obszary przekształceń – głównie w centrum miasta.

Dla strefy wiejskiej wskazano dwa rodzaje działań urbanistycznych:

- a) kontynuację i przekształcanie zabudowy - działanie obejmujące obszary zainwestowane (wraz z ich rezerwami przestrzennymi wewnątrz ukształtowanych struktur), które umożliwia realizację nowej zabudowy, zazwyczaj w formie dopełnienia lub wypełnienia wykształconej już struktury ruralistycznej oraz w mniejszym stopniu obejmujące jej przekształcenie (w szczególności dotyczyć to będzie zabudowy byłych państwowych gospodarstw rolnych). Celem tego działania urbanistycznego powinno być również dążenie do ograniczenia rozprzestrzeniania się nowych terenów zabudowy, nieracjonalnego wykorzystania powierzchni oraz w konsekwencji środków publicznych przeznaczonych na infrastrukturę techniczną i komunikacyjną.
- b) rozwój zabudowy – działanie obejmujące obszary niezainwestowane pozwalające na rozwój zabudowy i kształtowanie struktury funkcjonalnej na terenach dotąd nieobjętych procesami inwestycyjnymi. Dotyczyć będzie przede wszystkim terenów położonych na obrzeżach istniejących jednostek osadniczych.

Wskaźniki dotyczące zagospodarowania poszczególnych terenów zawarte w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Bytów, powinny być traktowane jako najważniejsze dla prawidłowego kształtowania przestrzeni i ładu w skali wydzielonych podstref i kategorii przeznaczenia terenów. Stanowią one jednocześnie wytyczne do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Przy stosowaniu tych wskaźników w planach miejscowych powinno się jednak uwzględniać lokalne uwarunkowania i możliwości kształtowania zabudowy w zależności od konkretnej lokalizacji w danej jednostce urbanistycznej, intensywności zabudowy, sąsiedztwa oraz predyspozycji urbanistycznych do pełnienia określonej funkcji.

Wartości i wielkości poszczególnych wskaźników określonych w studium na etapie opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, mogą zostać zatem uszczegółowione i dostosowane do lokalnych potrzeb i możliwości, a co za tym idzie mogą być modyfikowane i zmienione (nie mają charakteru wyłącznego). Wskaźniki dotyczą zamierzeń inwestycyjnych: nowo realizowanych, podlegających przekształceniom w zakresie zmiany sposobu użytkowania obiektów lub terenów albo prowadzenia robót budowlanych zmieniających kształt, wielkość, przeznaczenie obiektów budowlanych lub terenów. Zasadnym będzie kształtowanie przestrzeni w taki sposób, by intensywność zabudowy zmniejszała się wraz z oddalaniem od centrum miasta (w mniejszym stopniu zasada ta będzie dotyczyć wiejskich jednostek osadniczych).

Zmiany w strukturze przestrzennej miasta i gminy wskazują na kontynuację dotychczasowych procesów urbanizacyjnych ze szczególnym uwzględnieniem wyznaczania nowych rezerw dla zabudowy produkcyjnej, składowej, usługowej oraz zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej. Należy przy tym dążyć do ograniczania rozlewania się zabudowy oraz wyprzedzającej realizacji infrastruktury komunikacyjnej i technicznej.

XIV. System realizacji Strategii

1. System wdrażania

Strategia rozwoju gminy jest najważniejszym narzędziem dla podejmowania uporządkowanych i przemyślanych działań wspomagających społeczno-gospodarczy rozwój. Nawet najtrafniej skonstruowana nie zapewni osiągnięcia założonych celów, o ile nie będzie

konsekwentnie wdrażana i monitorowana. W tym celu powinny być stworzone odpowiednie warunki organizacyjne i instytucjonalne - pozwalające na skuteczną realizację i ewentualną weryfikację przyjętej strategii. Instytucją odpowiedzialną za realizację Strategii jest Burmistrz Bytowa, a organem nadzorującym jej realizację jest Rada Miejska w Bytowie. Burmistrz Miasta będzie przedkładać Radzie Miejskiej coroczne sprawozdanie z realizacji celów strategicznych z rozbiorem na kierunki działań i zadania. Sprawozdanie to będzie integralną częścią corocznego raportu o stanie gminy. Natomiast raz na 3 lata Burmistrz będzie przedstawiał sprawozdanie dotyczące oceny osiągania zakładanych wskaźników i realizacji najważniejszych zadań i przedsięwzięć.

System wdrażania będzie wymagał stworzenia hierarchizacji zadań, przypisania im bezpośrednich realizatorów oraz instytucji bądź osób nadzorujących. Ponadto już na etapie wdrażania należy określić zasady sprawozdawczości. Realizacja Strategii będzie wymagała również opracowania wykazu prac koncepcyjnych, programowych, badawczych i innych w celu właściwego zaplanowania realizacji niektórych ważniejszych przedsięwzięć. Dla skutecznej realizacji Strategii na każdym etapie wdrażania przyjętych kierunków działań proponuje się powołanie zespołu ds. realizacji Strategii. Zespół ten byłby ciałem przygotowującym odpowiednie projekty dokumentów pozwalających na właściwe wdrażanie i skuteczne monitorowanie wszystkich przedsięwzięć związanych ze Strategią. Zespół ten byłby też ciałem doradczym dla Burmistrza w zakresie i opiniowania zgodności planowanych w każdorocznym budżecie gminy zadań z celami określonymi w Strategii. Powołanie zespołu powinno nastąpić Zarządzeniem Burmistrza, w którym będą wyspecyfikowane zadania i kompetencje oraz określone zasady współpracy w strukturze Urzędu Miejskiego.

2. Monitorowanie i ewaluacja

Strategia jest dokumentem określającym cele, kierunki i priorytety działań w dłuższej perspektywie czasowej. W związku z powyższym wymaga ciągłego monitoringu w celu wprowadzania ewentualnych zmian podnoszących jakość i aktualność tego dokumentu. Monitorowanie będzie polegało na corocznym badaniu skuteczności wdrażania i realizacji poszczególnych przedsięwzięć i zadań, oraz okresowym (co 3 lata) badaniu wartości przyjętych do osiągnięcia w strategii wskaźników.

Cały proces monitoringu będzie organizował i realizował zespół ds. realizacji Strategii, który określi wzory kart sprawozdawczych dotyczących poszczególnych zadań i przedsięwzięć oraz przypisze zaakceptowane przez Burmistrza sposoby zbierania i archiwizowania informacji, pozwalających na badanie poziomu osiągania założonych wskaźników wszystkim wyznaczonym osobom odpowiedzialnym za realizację zadań.

Do zadań zespołu będzie należało również przygotowanie projektu, co trzyletniego raportu o stanie realizacji strategii. Dobrze zorganizowany system nadzorczy realizacji Strategii wymaga również przeprowadzenia profesjonalnej ewaluacji. Głównym celem ewaluacji będzie badanie i ocena procesu wdrażania Strategii pod kątem zgodności realizowanych działań z celami strategicznymi i operacyjnymi zapisanymi w Strategii. Ewaluacja jest narzędziem pozwalającym odpowiedzieć na pytanie, czy podjęte działania przyniosły zamienione efekty. Proces ewaluacji pozwala nie tylko ocenić skuteczność realizowanych działań w celu osiągnięcia pożądanych efektów, ale również poprzez wnioski, zalecenia i rekomendacje da podstawę do modyfikacji dokumentu strategicznego. Dla procesu ewaluacji Strategii Rozwoju Gminy Bytów zaleca się przeprowadzenie dwóch form ewaluacji:

- ewaluację okresową (on-going),
- ewaluację końcową (ex-post).

Ewaluacja on-going realizowana jest w trakcie wdrażania Strategii. Skupia się przede wszystkim na badaniu jej aktualności i sprawności systemu jej wdrażania. Ewaluację okresową w związku z brakiem ewaluacji ex-ante proponuje się przeprowadzić po trzyletnim okresie wdrażania i realizacji Strategii. Ewaluacja ex-post dokonana zostanie po zakończeniu realizacji Strategii. Będzie się ona koncentrować na ocenie efektów zrealizowanej Strategii, a dokładnie ma ona przynieść odpowiedź na pytanie, czy udało się zrealizować założone w Strategii cele. Ewaluację ex-post przeprowadza się w ostatnim roku obowiązywania Strategii. Ewaluacja zarówno okresowa, jak i końcowa przeprowadzona zostanie przez niezależny podmiot zewnętrzny w oparciu o profesjonalną metodologię.

3. Wskaźniki do oceny realizacji strategii

Tabela 20: wskaźniki do oceny realizacji strategii wraz wartościami bazowymi i docelowymi

I.p.	wskaźniki do oceny realizacji strategii	wartość bazowa wskaźnika	wartość docelowa wskaźnika	dynamika zmiany wskaźnika	uwagi
1.	Odsetek ludności korzystającej z gminnej sieci sanitarnej.	gmina	88,90%	90%	rosnący
		miasto	93,80%	95%	rosnący
		wieś	79,10%	85%	rosnący
2.	Odsetek ludności korzystającej z sieci gazowej.	gmina	61%	75%	rosnący
		miasto	82,80%	85%	rosnący
		wieś	17,90%	40%	rosnący
3.	Procent wyprodukowanej energii z odnawialnych źródeł w stosunku do energii zużytej.	0,70%	4%	rosnący	
4.	Redukcja zużycia energii poprzez wymianę opraw oświetlenia ulicznego, dla których gmina jest właścicielem.	16,15%	40%	rosnący	Redukcja zużycia energii o 16,15% jest efektem wymiany 424 opraw oświetlenia ulicznego na energooszczędne z ogólnej liczby 1474 opraw w mieście. 40% redukcja zużycia energii oznacza wymianę wszystkich lamp.
5.	Roczne zużycie energii na jednego mieszkańca (kWh).	33081	35000	rosnący	Rosnąca tendencja wskaźnika może być pochodną przewidywanego wzrostu gospodarczego w gminie.
6.	Pojemność funkcjonujących w gminie zbiorników retencyjnych (stawy i zbiorniki podziemne).				Wartość wskaźnika zostanie uzupełniona w terminie do 31 grudnia 2022 r., po przeprowadzeniu właściwych badań i pomiarów
7.	Długość ścieżek rowerowych w obrębie gminnego układu komunikacyjnego (km).	20,299	30	rosnący	

8.	Liczba miejsc parkingowych i postojowych.	2411	3374	rosnący	Wartość wskaźnika docelowego zawiera 238 miejsca postojowe oddane do użytku w roku 2021 w ramach węzła integracyjnego.
9.	<i>Natężenie ruchu w ul. Sikorskiego.</i>				Wartość wskaźnika zostanie uzupełniona w terminie do 31 grudnia 2022 r., po przeprowadzeniu właściwych badań i pomiarów
10.	Liczba zdarzeń drogowych.	252	< 250	malejący	
11.	<i>Liczba pasażerów korzystających z komunikacji miejskiej.</i>				Wartość wskaźnika zostanie uzupełniona w terminie do 31 grudnia 2022 r., po przeprowadzeniu właściwych badań i pomiarów
12.	Liczba lokali mieszkalnych gminy Bytów z dostępem do szerokopasmowego internetu.	7808	8000	rosnący	
13.	Liczba odnowionych cennych kulturowo i historycznie obiektów w ramach gminnego programu dotacyjnego.	5	30	rosnący	
14.	Liczba kamer monitorujących przestrzeń publiczną.	101	300	rosnący	Wykazano kamery zainstalowane na ulicach, placach, parkach oraz obiektach będących własnością samorządu gminnego.
15.	Liczba przestępstw na 1 tys. mieszkańców.	25,78	20	malejący	
16.	Procent w pełni funkcjonalnych zmodernizowanych obiektów sportowo - rekreacyjnych (z wyłączeniem placów zabaw).	57,14%	80%	rosnący	Ocena funkcjonalności obiektów dokonana na podstawie porównania stanu istniejącego do przyjętych założeń pełnego wyposażenia obiektu.
17.	Liczba komputerów przypadających na ucznia w szkole.	0,25	0,28	rosnący	wzrost o 0,003 rocznie (+10 szt./rok)
18.	Liczba tablic interaktywnych w stosunku do liczby izb lekcyjnych.	0,4	0,56	rosnący	wzrost o 0,016 rocznie (+2 szt./rok)
19.	Liczba projektów dotowanych z budżetu gminy realizowanych z udziałem wolontariuszy.	109	110	stabilny	wartość wskaźnika bazowego - wykonanie w roku 2019

20.	Liczba osób otrzymujących pomoc z tyt. bezradności.	22,24	18	malejący	
21.	Liczba bezrobotnych przypadająca na 1 tysiąc mieszkańców.	27,51	< 27	malejący	
22.	Liczba zameldowanych mieszkańców.	24281	25000	stabilny	
23.	Liczba mieszkań komunalnych na wynajem.	155	215	rosnący	60 mieszkań przez 10 lat, czyli 3 budynki mieszkalne po 20 mieszkań każdy.
24.	Liczba przedsięwzięć w ramach oferty kulturalnej i rekreacyjnej.	174	170	stabilny	wartość wskaźnika bazowego - wykonanie w roku 2019
25.	Poprawa miejsca w rankingu usług komunalnych (Curulis).	287	przedział 1 - 10	rosnący	
26.	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych ogółem.	1782	1890	rosnący	
27.	Liczba podmiotów gospodarczych działających w obszarze turystycznym.	44	50	rosnący	
28.	Liczba km dróg gminnych wymagających remontu.	71,317	35	malejący	nie dotyczy dróg wewnętrznych

4. Aktualizacja

Ze względu na nieprzewidywalną zmienność czynników zewnętrznych mających wpływ na realizację zaplanowanych w Strategii zadań i przedsięwzięć oraz ze względu na inne okoliczności uniemożliwiające osiągnięcie założonych wskaźników i rezultatów należy założyć konieczność przeprowadzenia aktualizacji Strategii. Przesłanki do aktualizacji wyphywać będą generalnie z procesu monitoringu i ewaluacji. Dotyczyć to będzie przede wszystkim sytuacji zmian zachodzących w gminie Bytów i w jej otoczeniu powodujących dezaktualizację przyjętych do realizacji priorytetów. Z wnioskiem przeprowadzenia aktualizacji Strategii Burmistrz będzie występował do Rady Miejskiej. Projekt aktualizacji przygotuje powołany przez Burmistrza zespół. Proces aktualizacji Strategii wymaga przede wszystkim kompleksowego prześledzenia zmian prawnych, gospodarczych, politycznych, społecznych oraz uwzględnienia ich w przesuwającym się horyzoncie czasowym. Niezbędnym narzędziem do podejmowania decyzji o aktualizacji będzie co trzyletni raport oraz towarzysząca mu ocena on-going.

5. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

W celu skutecznej realizacji zapisanych w strategii celów i kierunków działań należy zadbać o spójny z tym dokumentem system opracowania i wdrażania innych dokumentów

strategicznych o charakterze resortowym, niezależnie czy mają one charakter obligatoryjny, czy też wynikają ze strategicznej potrzeby uporządkowania interwencji w niektórych obszarach. W poniższej tabelce przedstawiono wykaz wszystkich dokumentów strategicznych i programowych, których realizacja w sposób spójny przyczyni się do osiągnięcia założonych w Strategii celów. Ponadto w rubryce „uwagi” odnotowano sugestie dotyczące dalszego – do 2030 r. ich funkcjonowania.

Tabela 21: wykaz dokumentów strategicznych i programowych, których realizacja w sposób spójny przyczyni się do osiągnięcia założonych celów w Strategii

Obligatoryjność tworzenia	Data przyjęcia i czas obowiązywania	Wskazania dotyczące dalszego ich funkcjonowania do 2030 r.
A. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bytów.		
Dokument obligatoryjny	26.06.2019 r. na czas nieokreślony	Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego jest dokumentem całkowicie spójnym z aktualizowaną strategią rozwoju gminy Bytów w szczególności w zakresie przyjętego modelu funkcjonalno- przestrzennego, jak i kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie. Z zapisów zaktualizowanej Strategii nie wynikają na tym etapie żadne sugestie dotyczące wprowadzenia zmian w przyjętym Studium.
B. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.		
Dokumenty fakultatywne	Bezterminowe	W gminie Bytów obowiązują 24 miejscowe plany. Dwa na obecnym etapie są opracowywane. Dotyczą: Śródmieścia Bytowa oraz obszaru pod roboczą nazwą „Kwiatowa”. Obowiązujące obecnie Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bytów sugeruje opracowanie nowych planów dla 10 obszarów. Ponadto Studium wskazuje potrzebę weryfikacji i aktualizacji Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bytów i obowiązującego Planu miejscowego dla strefy równowagi przyrodniczo–krajobrazowej zespołu jezior Płoczyca – Boruja Mała – Boruja. W trakcie wdrażania Strategii do realizacji należy zhierarchizować potrzebę tworzenia nowych miejscowych planów. Projekt takiego zhierarchizowanego katalogu przygotuje Zespół ds. realizacji Strategii.

C. Lokalny Program Rewitalizacji Bytowa na lata 2021 – 2023.		
Dokument obligatoryjny ze względu na otrzymaną dotację unijną	Dokument obowiązujący do 2023 r.	Lokalny Program Rewitalizacji Bytowa na lata 2017– 2023 dotyczy realizacji ponad 30 zadań w obszarze miejskim „Miła”. W związku z tym, że zmienił się zakres działań zintegrowanych oraz harmonogram realizacji kilku istotnych zadań, a także uaktualnienia wymagają przyjęte ramy finansowe, należy dokonać weryfikacji Programu najpóźniej do 2022 r. Przy uruchomieniu z poziomu regionalnego kolejnych edycji programów rewitalizacyjnych można rozpatrywać kolejne obszary na terenie gminy, które mogłyby być objęte wynikającą z tych programów interwencją. Do takich z terenu miejskiego zaliczyć można obszar „Boruja”, „Śródmiejski” i „Sportowy”, a z terenów wiejskich sołectwa: Pomysk Wielki, Niezabyszewo, Ząbinowice, Gostkowo.
D. Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych przyjęty do realizacji pod nazwą: „Zadania inwestycyjne na lata 2021- 2024” Wieloletni plan rozwoju.		
Dokument obligatoryjny opracowany przez: Wodociągi Miejskie Sp. z o.o. w Bytowie, a przyjęty do realizacji uchwałą Rady Miejskiej w Bytowie	Przyjęty uchwałą nr XXVI/243/2020 Rady Miejskiej w Bytowie. Obejmuje lata 20 2021- 2024.	Po upływie okresu obowiązywania – opracować nowy dokument planistyczny, uwzględniający wyznaczone w Strategii kierunki działań w zakresie właściwego kształtowania gospodarki przestrzennej.
E. Założenia do Planu Zaopatrzenia w Ciepło, Energię Elektryczną i Paliwa Gazowe dla Gminy Bytów. Aktualizacja 2015.		
Dokument obligatoryjny	Przyjęty uchwałą nr XIII/125/2015 Rady Miejskiej w Bytowie.	Z uwagi na dynamiczne zmieniające się zewnętrzne uwarunkowania, związane między innymi z intensywniejszym oddziaływaniem w zakresie zwiększenia efektywności energetycznej, a w szczególności dynamicznym rozwojem odnawialnych źródeł energii, należy podjąć prace nad aktualizacją założeń do Planu Zaopatrzenia w Ciepło, Energię Elektryczną i Paliwa Gazowe dla Gminy Bytów.
F. Wieloletni Plan (prawidłowo Program) gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy Bytów.		
Dokument obligatoryjny	Przyjęty uchwałą nr XIX/188/2020 Rady Miejskiej w Bytowie.	Ze względu na trwające przygotowania do realizacji nowych obiektów budownictwa komunalnego – rozważyć potrzebę aktualizacji tego dokumentu pod kątem pozyskania i gospodarowania nowymi zasobami.

	Obowiązuje do roku 2024.	
G. Program ochrony środowiska dla gminy Bytów na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2025.		
Dokument obligatoryjny	Przyjęty uchwałą nr XXIX/304/2017 Rady Miejskiej w Bytowie. Obowiązuje do roku 2025.	W roku 2024 przystąpić do opracowania nowego dokumentu uwzględniającego aktualne zapisy Strategii rozwoju gminy Bytów w zakresie ochrony środowiska.
H. Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla gminy Bytów.		
Dokument fakultatywny, choć nie można wykluczyć jego obligatoryjności przy korzystaniu z niektórych programów nowej perspektywy finansowej.	Przyjęty uchwałą nr XI/95/2015 Rady Miejskiej w Bytowie. Obowiązywał w latach 2015-2020.	Decyzję o skonstruowaniu nowego Planu Gospodarki Niskoemisyjnej warto podjąć w kontekście pojawiających się ewentualnie programów umożliwiających wykorzystanie zewnętrznych środków. Decyzję o opracowaniu nowego Planu poprzedzić wyprzedzającym opracowaniem nowej diagnozy z wykorzystaniem wskaźników, do których dostępność jest ograniczona i wymaga żmudnej pracy.
I. Program współpracy z organizacjami pozarządowymi.		
Dokument obligatoryjny	Dokument coroczny przyjmowany Uchwałą Rady Miejskiej w Bytowie.	
J. Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Bytów na lata 2019-2022.		
Dokument obligatoryjny	Przyjęty uchwałą nr IV/25/2019 Rady Miejskiej w Bytowie. Obowiązuje w latach 2019-2022	Nowelizacja tego dokumentu powinna nastąpić w roku 2022, tak aby w roku 2023 obowiązywał już nowy dokument strategiczny. Przy jego nowelizacji należy uwzględnić kierunki działań określone w obszarze zabytków w Strategii Rozwoju Gminy Bytów.
K. Plan Odnowy Miejscowości Rzepnica na lata 2016-2023		
Dokument fakultatywny	Przyjęty uchwałą nr XV/146 /2016 Rady Miejskiej w Bytowie. Obowiązuje w latach 2016-2023.	Plany odnowy miejscowości wynikały z uczestnictwa gminy Bytów w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich.

L. Gminny Plan Zarządzania Kryzysowego.		
Dokument obligatoryjny	Dokument bezterminowy	Gminny Plan Zarządzania Kryzysowego wymaga aktualizacji.
M. Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Bytów		
Dokument fakultatywny	Przyjęty uchwałą nr XI/92/2019 Rady Miejskiej w Bytowie.	Zgodnie z zapisami dotyczącymi realizacji Programu powinien on być co 5 lat aktualizowany. W związku z powyższym kolejna aktualizacja powinna nastąpić w 2024 r.
N. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Bytów na lata 2021-2025		
Dokument obligatoryjny	Przyjęty uchwałą nr XXVIII/268/2021 Rady Miejskiej w Bytowie. Obowiązuje w latach 2021-2025.	Kolejną edycję tego Programu należy opracować w 2025 r.
O. Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Bytów na lata 2021-2023.		
Dokument obligatoryjny	Przyjęty uchwałą nr XXVIII/267/2021 Rady Miejskiej w Bytowie. Obowiązuje w latach 2021-2023.	Kolejną edycję tego Programu należy opracować w 2023 r.
P. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Bytów na lata 2021-2025.		
Dokument obligatoryjny	Przyjęty uchwałą nr XXVIII/266/2021 Rady Miejskiej w Bytowie. Obowiązuje w latach 2021-2025.	O ile nie nastąpi potrzeba aktualizacji, to następną wersję tego dokumentu strategicznego należy opracować tak, aby weszła w życie z początkiem roku 2026.
Q. Program osłony w zakresie dożywiania „Pomoc gminy Bytów w zakresie dożywiania” na lata 2019-2023.		
Dokument fakultatywny	Przyjęty uchwałą nr II/6/2018 Rady Miejskiej w Bytowie. Obowiązuje w latach 2019-2023.	Potrzeba jego kontynuacji po roku 2023 będzie wynikała po analizie skali potrzeb w zakresie dożywiania oraz możliwości otrzymania zewnętrznych środków dotacyjnych.
R. Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2016 - 2020 dla gminy Bytów.		
Dokument obligatoryjny	Przyjęty uchwałą nr XXIV/236/2016 Rady Miejskiej w Bytowie. Obowiązywał w latach 2016-2020.	Konieczność opracowania nowego programu, który obowiązywałby już od roku 2021 r.

S. Gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii.		
Dokument obligatoryjny	Przyjmowany corocznie Uchwałą Rady Miejskiej w Bytowie.	Potrzebna jest obligatoryjna kontynuacja tego Programu.
T. Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie gminy Bytów na 2021 r.		
Dokument obligatoryjny	Program jednoroczny z obowiązkiem corocznego przyjmowania go Uchwałą Rady Miejskiej w Bytowie	

Zestawienie tabel, wykresów i map

Tabela 1: zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków gminy Bytów.....	12
Tabela 2: dynamika wzrostu liczby pojazdów w gminie Bytów	26
Tabela 3: procent pokrycia miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego	27
Tabela 4: nakłady inwestycyjne poniesione na budynki szkół w latach 2015 - 2020	32
Tabela 5: odpowiedzi w pytaniu nr 4 ankiety przeprowadzonej wśród mieszkańców gminy	33
Tabela 6: liczba ludności gminy Bytów – podział na sołectwa	34
Tabela 7: struktura wiekowa mieszkańców - dane z rejestru Urzędu Miejskiego w Bytowie	36
Tabela 8: liczba ludności gminy Bytów w latach 2016-2020	36
Tabela 9: cele strategiczne i operacyjne gminy Bytów.....	42
Tabela 10: matryca powiązań między celami strategicznymi i operacyjnymi gminy Bytów a wyzwaniem rozwojowym zawartym w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego (KSRR).....	43
Tabela 11: cele strategiczne i operacyjne - Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030.....	45
Tabela 12: powiązania celów operacyjnych w strategii gminnej z celami operacyjnymi w strategii rozwoju woj. pomorskiego.....	46
Tabela 13: wykaz zadań inwestycyjnych planowanych od 2022 do 2030 roku (9lat)	47
Tabela 14: wykaz ważniejszych zadań i przedsięwzięć pozainwestycyjnych	56
Tabela 15: zadania inwestycyjne na lata 2021-2024 - Wodociągi Miejskie Sp. z o.o. w Bytowie.....	59
Tabela 16: system powiązań między zadaniami inwestycyjnymi a zaplanowanymi do realizacji celami strategicznymi.....	60
Tabela 17: katalog zadań dla obszaru BORUJA jako obszaru wymagającego strategicznej interwencji. 63	
Tabela 18: dochody i wydatki gminy Bytów w latach 2011 - 2020	65
Tabela 19: Wyliczenie poziomu dostępnych środków inwestycyjnych w latach 2022-2030.....	66
Tabela 20: wskaźniki do oceny realizacji strategii wraz wartościami bazowymi i docelowymi	76
Tabela 21: wykaz dokumentów strategicznych i programowych, których realizacja w sposób spójny przyczyni się do osiągnięcia założonych celów w Strategii	79
Wykres 1: ogólny wskaźnik rozwoju gminy Bytów.....	17
Wykres 2: dynamika zmian w czasie ogólnego wskaźnika rozwoju na tle grupy porównawczej	17
Wykres 3: wskaźnik rozwoju gminy Bytów - wymiar gospodarczy	18
Wykres 4: dynamika zmian w czasie wskaźnika rozwoju w wymiarze gospodarczym na tle grupy porównawczej	18
Wykres 5: wskaźnik rozwoju gminy Bytów - wymiar społeczny.....	19
Wykres 6: dynamika zmian w czasie wskaźnika rozwoju w wymiarze społecznym na tle grupy porównawczej	19
Wykres 7: przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Bytów	20
Wykres 8: przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Bytów, a średnia krajowa	20
Wykres 9: wskaźnik rozwoju gminy Bytów -wymiar środowiskowy	21
Wykres 10: dynamika zmian w czasie wskaźnika rozwoju w wymiarze środowiskowym na tle grupy porównawczej.....	21
Wykres 11: udział powierzchni parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni gminy Bytów.....	22
Wykres 12: udział powierzchni parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni gminy – porównanie.....	22
Wykres 13: odpowiedzi na pytanie 1 ankiety przeprowadzonej wśród mieszkańców gminy	23

Wykres 14: saldo liczby osób przyjeżdżających(+) lub wyjeżdżających(-) do pracy w mieście przypadające na 1000 jego mieszkańców	25
Wykres 15: średnie miesięczne wynagrodzenie brutto (zł) w 2018 roku.....	25
Wykres 16: struktura dochodów gminy	26
Wykres 17: odsetek pokrycia miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego 2019 roku	28
Wykres 18: przyrost naturalny od 1995 r.....	37
Wykres 19: liczba ludności dla miast z grupy porównawczej.....	37
Wykres 20: odpowiedzi na pytanie 6 ankiety przeprowadzonej wśród mieszkańców gminy	38
 Mapa 1: położenie gminy Bytów na tle województwa pomorskiego.....	8
Mapa 2: odległości i czasy dojazdu do Gdańska, sąsiednich powiatów oraz Miastka	9
Mapa 3: odległości i czasy dojazdu do stolicy i wybranych metropolii	10
Mapa 4: miejski obszar „Boruja”	61
Mapa 5: wymiar terytorialny polityki regionalnej	64
Mapa 6: granice strefy miejskiej na tle granic obrębów ewidencyjnych.....	68
Mapa 7: struktura funkcjonalna strefy miejskiej	70
Mapa 8: działania urbanistyczne w granicach strefy miejskiej (mapa wynikowa).....	73

Załączniki

1. Wykaz zadań drogowych – planowanych do realizacji w strategii rozwoju gminy Bytów wraz z infrastrukturą towarzyszącą

nazwa zadania	szacowany koszt całkowity (pln)	ścieżki rowerowe (długość w m)	miejsca postojowe lub stanowiska parkingowe (liczba)	dodatkowa infrastruktura realizowana w ramach zadania
Obszar Miejski				
ul. Brzozowa	ok. 10 000 000	ok. 4 200	134	Kanalizacja deszczowa, oświetlenie drogowe
ul. Chojnicka	-	150	56	Kanalizacja deszczowa, oświetlenie drogowe
ul. Fiołkowa	7.799.289,25			Kanalizacja deszczowa, oświetlenie uliczne
ul. Konwaliowa			ok. 18	
ul. Piwonii				
ul. Górna	762 912,89		24	Kanalizacja deszczowa, oświetlenie drogowe, wodociąg
ul. Jagodowa	548.201,12			Kanalizacja deszczowa
ul. Krótka	ok. 130.000,00			Kanalizacja deszczowa, oświetlenie uliczne
ul. Kwiatowa	ok. 4.000.000,00	ok. 404		Kanalizacja deszczowa, oświetlenie uliczne
ul. Miła	2.938.343,14	ok. 200	ok.63	Kanalizacja deszczowa, sanitarna, sanitarna, wodociąg, oświetlenie uliczne
ul. Ogrodowa	ok. 220.000,00			
„Obwodnica” Pochyła	3.933.059,89			Kanalizacja deszczowa, oświetlenie uliczne
ul. Polna	ok 3.500.000,00			Kanalizacja deszczowa, oświetlenie uliczne, remont sieci wodociągowej
ul. Poziomkowa	650.000,00			Kanalizacja deszczowa, oświetlenie uliczne
ul. Przyborzycka	10.046.661,16	ok 1.200	ok. 9	Kanalizacja deszczowa, oświetlenie uliczne
ul. Sikorskiego (dolny odcinek)				Kanalizacja deszczowa, oświetlenie uliczne, remont sieci wodociągowej, remont kanalizacji deszczowej
ul. Śródmiejska	320.000,00		10	Kanalizacja deszczowa, oświetlenie uliczne, remont sieci wodociągowej, remont kanalizacji deszczowej

ul. Śródmiejska – sięgacz	ok. 320.000,00		33	Kanalizacja deszczowa, oświetlenie uliczne
ul. Wąska	ok. 170.000,00		6	Kanalizacja deszczowa, oświetlenie uliczne
ul. Wrzosowa – odcinek	1.300.000,00			
osiedle „Przy Lesie” - droga	1.100.000,00	ok 800		Kanalizacja deszczowa, oświetlenie uliczne
ul. Wybickiego (od ul. Lęborskiej do ronda bez nazwy)*	350.000,00	400		Oświetlenie uliczne, częściowy remont kanalizacji deszczowej
ul. Przemysłowa - sięgacz *	350.000,00			
Teren Wiejski				
Dąbie ul. Spacerowa	2.962.278,45	625,8		Kanalizacja deszczowa, oświetlenie drogowe
Niezabyszewo ul. św. Mikołaja	1.300.525,29			Kanalizacja deszczowa, wodociąg,
Rekowo- droga do boiska	622.694,47			Kanalizacja deszczowa, oświetlenie uliczne
Rzepnica ul. kompozytorów i bajkowe	15.492.324,69	4 657,5		Kanalizacja deszczowa, oświetlenie drogowe
Świątkowo -Przyborzyce droga łącząca	ok 3.000.000	ok 1200		Oświetlenie drogowe, odwodnienie

* zadania wprowadzone do wykazu w wyniku konsultacji społecznych projektu aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Bytów na lata 2015-2025 z perspektywą do roku 2030.

2. Prace uczniów bytowskich przedszkoli i szkół wyróżnione w konkursie pn. "Jak widzę Bytów za 10 lat"

MÓJ BYTÓW W 2030 ROKU

Jest rok 2030. Ja i moi koledzy mamy obecnie po 22 lata. Część z nas wyjechała, aby studiować, a część podjęła już pracę. Nasze drogi pomału się rozeszły, ale łączy nas jedno. Łączy nas nasze piękne miasto.

Nadal mieszkam w Bytowie, bo to moje rodzinne miasto. Nawet gdybym wyjechał, to zawsze będę wracał do niego nie tylko myślami, ale fizycznie. Tutaj mieszkają moi rodzice.

Bytów wypiękniał i stał się bardzo atrakcyjnym turystycznie miejscem. Dzięki odnowieniu dworca kolejowego w 2021 roku została przywrócona trasa kolejowa do Korzybia i Gdańska. Ludzie bardzo chętnie korzystają z tego środka transportu, ponieważ nie muszą używać swoich aut. W całym Bytowie pełno zieleni. Pojawiło się dużo nowych miejsc do wypoczynku. Co kawałek ławeczki, na których można odpocząć i kosze na śmieci. Ludzie są bardziej świadomi dbałości o czystość otoczenia. Komunikacja miejska wprowadzona w 2021 okazała się strzałem w dziesiątkę. Sprawdziła się w stu procentach, dzięki czemu zmniejszył się poziom zanieczyszczenia powietrza. Wszystko kwitnie. Ludzie są zadowoleni i uśmiechnięci.

Pojawiło się też wiele nowych miejsc pracy w wymarzonej zawodzie. Dzięki nowym miejscom pracy Bytów stał się atrakcyjny też dla innych mieszkańców Polski, którzy chętnie tu przyjeżdżają i zakochują się w jego urokach. Obszar Bytowa znacznie się powiększył ponieważ młodzi ludzie wybierają to miejsce jako jedno z atrakcyjniejszych miejsc w Polsce. Warto tu zamieszkać.

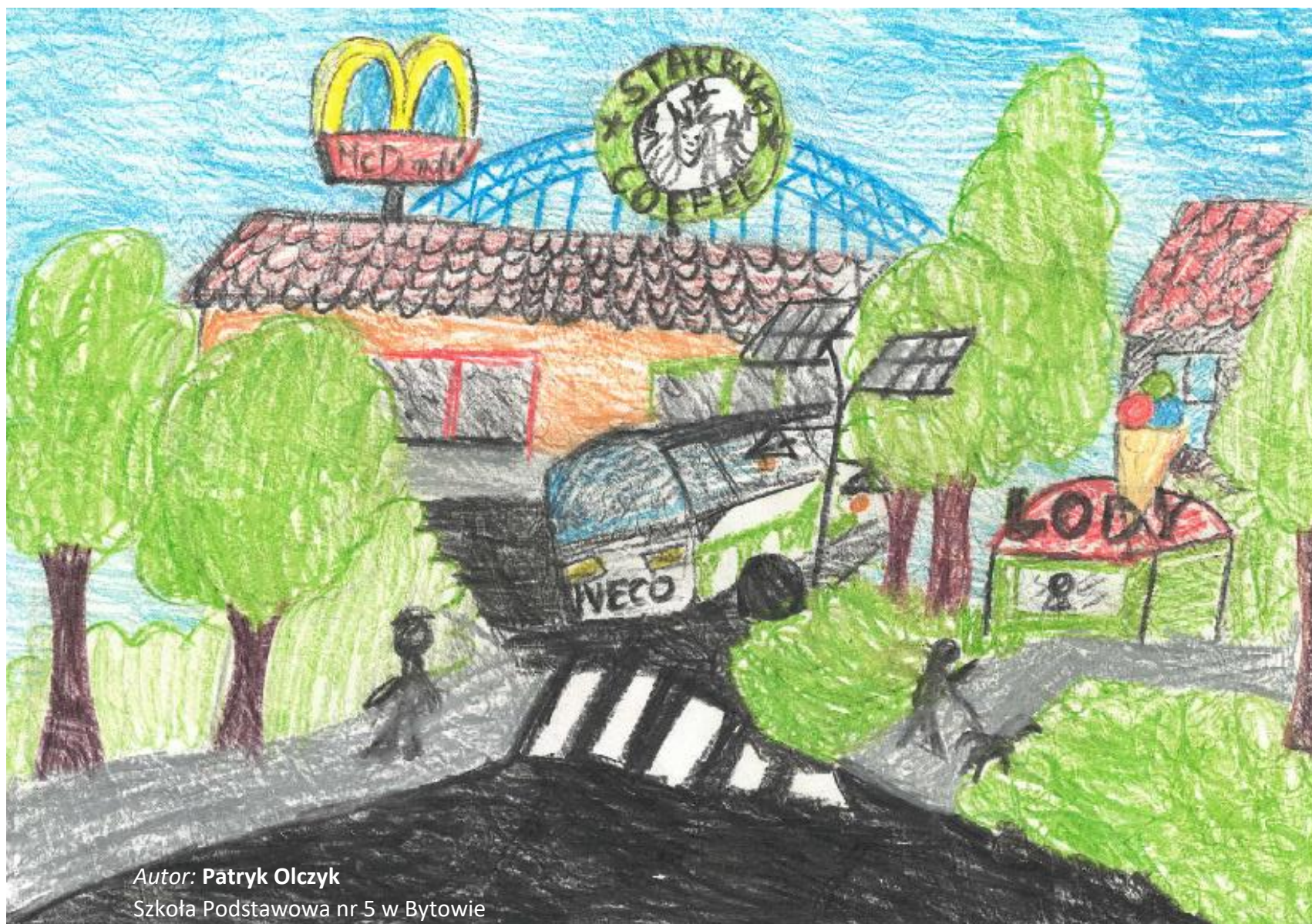
Turyści też chętnie przyjeżdżają, aby odwiedzić nasze miasto. Dawno wszyscy zapomnieli o pandemii koronawirusa, która miała miejsce w latach 2020-2021. Teraz wszystko wróciło już do normy. Bytów jest coraz piękniejszy.

I chociaż to tylko moja wyobraźnia, to chciałbym, żeby mój Bytów został taki już na zawsze.

IGOR CZAPIEWSKI 6C
SPR1

Autor: **Paweł Sominka**
Przedszkole nr 2 w Bytowie

Autor: **Patryk Olczyk**
Szkoła Podstawowa nr 5 w Bytowie